

# **Ez melyik?**

**A kereskedő**

**kétféle sötétet ismer:**

**Nyitás előtti és bukás utáni.**

**Ez melyik?**

**Térey János: Kétféle sötét. És 2018 febr. 2.**

**Politikai és gazdasági és folyamatok Magyarországon, 2018 első  
negyedében**

**Készítette: Petschnig Mária Zita és Kéri László**

**2018 március 30. - április 14.**

## TARTALOM

<b>1. Bevezető sorok a krónikás nehézségeiről.....</b>	<b>4</b>
<b>2. Előrehozott elméleti összegzések.....</b>	<b>6</b>
2.1.A pártok helyzetéről.....	7
2.2.A részvétel lehetősége.....	11
2.3.A kampány legfontosabb vonásai.....	13
2.4.Változatok a kilátások értelmezéséhez.....	17
2.5.Kilátások egy másfajta forgatókönyv esetére.....	21
2.6.Álláspontok a NER jellegéről.....	23
<b>3. Növekedési és adósságalakulási kérdések.....</b>	<b>28</b>
3.1. A 2017. évi növekedés.....	28
3.1.1. <i>A beruházásokról külön is.....</i>	<i>32</i>
3.1.2. <i>Prognózisok.....</i>	<i>37</i>
3.2.Államháztartás.....	42
3.2.1. <i>Államadósság.....</i>	<i>43</i>
3.2.2. <i>A költségvetés minőségéről.....</i>	<i>44</i>
<b>4. Gazdasági udvarlás kampányidőszakban.....</b>	<b>46</b>
<b>5. A választási programokról.....</b>	<b>48</b>
<b>6. A kibukott botrányok listája.....</b>	<b>49</b>
6.1.Sportügyek.....	49
6.2.Tiborczy-ügyek.....	50
6.3.A Quaestor-ügy felmelegítése.....	54
6.4.A Semjén-Farkas-féle ügy.....	55
6.5.Az alkotmányos költségek rendezése.....	56

<b>7. Uniós kérdések.....</b>	<b>60</b>
<b>8. Vasútépítések.....</b>	<b>61</b>
<b>9. Energiakérdések.....</b>	<b>62</b>
9.1.Paks.....	62
9.2.Rezsicsökkentés.....	63
9.3.Napelem-projekt.....	64
9.4.Olajár- és gázvezetékáború.....	65
<b>10.Letelepedési kötvény és menekültkérdés.....</b>	<b>65</b>
<b>11.Záró megjegyzések.....</b>	<b>67</b>
11.1. A pártok szintjén megjelenő tanulságok.....	68
11.2. A kampányról.....	71
11.3. Részvétel és átszavazás.....	73
11.4. Kilátások, következmények, várakozások.....	75

## 1. Bevezető sorok a krónikairás nehézségeiről

2018 áprilisában nyolcadik alkalommal tartanak Magyarországon általános választásokat, s e sorok írói a kezdetektől fogva elemző/szakszerű követői voltak e kitüntetett jelentőségű eseményeknek. Azt is mondhatnánk, hogy több mint negyedszázad után már aligha érhetne minket túlzottan nagy meglepetés. Úgy tűnik azonban, hogy e mostani megmérettetés még a mi fantáziánkat is meghaladó fordulatokkal telített hónapokat produkált 2018 első negyedében. A tavalyi év végén úgy véltük, hogy ez a választás már lefutott mérkőzésnek tekinthető, hiszen a Fidesz olyan fölényrel vezet, amit nem lehetséges behozni. Főleg úgy nem, hogy a legkevésé sem látszott kifermálódni az ellenfelei sorában a minimális esélyeket megragadását lehetővé tevő együttműködés. Legutolsó összegzőnkben minderre tekintettel azt írtuk, hogy talán érdemesebb azon töprengeni, mit hozhat az újabb Fidesz-győzelem, semmint az egyes ellenzéki erők esélyeivel foglalatzkodni.

Az idei év első száz napja azonban olyan tömegű meglepetést produkált, amelynek következményeit senki sem volt képes teljességgel átlátni. Úgyszólván a januári szezonkezdet napjaitól folyamatosan kerültek napvilágra a legkülönbözőbb fideszes vezetőkhez fűződő botrányok, így a választásokat megelőzően már az is szép teljesítmény lehet, ha e botránytömeg krónikájában nemcsak rendet vágunk, hanem - valamiféle súlyozásra is törekedve - a jelentőségüket is körbe rajzoljuk. S az átláthatatlannak tetsző kampány-izgalmakat még csak fokozta az a meglepetés, amelyet eredetileg egy ártalmatlannak tűnő helyi polgármester-választás váltott ki. Hódmezővásárhelyen ugyanis olyan vereséget szenvedett a kormányzati jelölt február végén, amely még a nemzetközi média figyelmét is kiváltotta.

Ez az esemény egy időre felforgatta az addig követett kampány-stratégiákat. Az ellenzéki oldalon váratlanul olyan kemény támasztékot nyújtott az addig unalomba fulladt egyezkedéseknek, amely minden korábbi megfontolást és taktikázást zárójelek közé szorított. Ki fog, ki tud majd alkalmazkodni az új helyzethez leginkább? Ez lett az új alapkérdés. Kormányzati oldalon pedig roppant nagy erővel vetődött föl az addig követett, ám egyetlen témakörre fókuszáló, migránsellenes ríogatásra építő kampány kérdésessége. Mindenki meg volt győződve arról, hogy a Fidesz kénytelen lesz stratégiát/témakört váltani, de egy hét sem kellett annak belátására, hogy a meglepetés éppenséggel a változtatások elmaradásából adódott.

Ha lehet, még durvább, még személyeskedőbb kampány köszöntött hazánk jámbor népére, s kedvére retteghetett mindenki, várhatta a betolakodó százezreket, akik csak nem jöttek...nem jöttek... Így számos helyen be kellett érni olyan gyanús alakok leleplezésével, akik legfeljebb turisták, esetleg régóta itt lakó, magyarrá vált külföldiek voltak, avagy - végső kétségbeesésben – az éppen fátylat/kendőt kötött szomszéd bátor tettenérésével. Mondhatnánk, bohózzattá kezdett válni mindaz, amit ránk zúdítottak, de az igazság az, hogy ez inkább volt tragikus, mint vicces. A tavasz végére az ország szép csöndben kettévált, egyik fele változatlanul és vakon hitt a hazánk/kereszténység/európaiság végveszélybe kerülésében. Változatlanul...? Pontosabban szólva, még a korábbiaknál is dühödtebben hitt. A másik fele pedig egyre kétségbeesettebb tudatállapottal élte meg, hogy a 2018-as választásokat ez a hihetetlen álkérdés és álveszély-érzet fogja eldönteni.

Mindeközben a gazdaság dübörgött és azt feltételeztük, hogy a sikermutatók majd a kampány központi üzeneteként játszanak szerepet. Nem így történt, mert a gazdasággal kapcsolatos hírek leegyszerűsödtek arra, hogy az egyes Fidesz-vezetők - és szűkebb családjuk tagjainak - személyes gyarapodásai miféle gyanús háttereken nyugvó akcióknak voltak köszönhetőek. Az eleinte hetente, majd naponta előkerülő ügyek néhány hét után elkezdtek kioltani egymást és legfeljebb a választások után állapíthatjuk csak meg, hogy mekkora szerepük lehetett a kampányban.

Az ehelyütt tömören összefoglalt jelenségeket a maguk megfelelő fejezeteiben majd kellő alaposítással fogjuk bemutatni. *E bevezetőben mindössze azt a képtelen helyzet szerettük volna bemutatni, hogy ezt az összegzést még a választások előtt, páratlanul zavaros és teljességgel kiszámíthatatlan körülmények közepette kezdtük el írni. S mire befejezzük, - április 8. után – addigra már a fontosnak tűnt kérdések többsége lehet, hogy tökéletesen érdektelenné válik.* A krónikás mégsem tehet mást, mint azt elemezi, ami január eleje és április 9. között történt. A kézirat befejezésekor már ismert tény a Fidesz újbóli, s még a korábbiakat is felülmúló győzelme, de azzal is tartozunk az igazságnak, hogy ez az elsőprőnek mondható győzelem még a legszűkebb vezetői kört is meglepte, nem beszélve az ellenzékéről, a külföldi megfigyelőkről, valamint a hazai elemzőkről.

S még inkább meglepte mindez a magyar társadalom azon millióit, akik egészen ama vasárnap estéjének utolsó pillanatáig abban reménykedtek, hogy a váratlanul magasra szökő részvétel nem jelenthet mást, csak a kormányon lévők vereségét. Utólag szinte magától kerül a helyére minden olyan mozzanat, amelyből egyértelműen vezethető le ez a végeredmény is.

A kortárs elemző azonban végig itt élt a hektikus, egyre nehezebben átlátható viszonyok között, és utólag visszatekintve sem tehetett mást, minthogy megpróbálta magát a folyamatot a lehető legtarkább ellentmondásaival együtt értelmezni és elmondható/megírható nyersanyaggá rendezni.

## **2. Előrehozott elméleti összegzések**

Csaknem tizenkét éve követett módszertani szokásunk szerint az egyes összegzőink végére érve igyekeztünk kitérni az általánosítható, elméleti fejtegetéseket is igénybe vevő gondolatmenetek részleteire. Ezt az eljárást többnyire meg sem kellett indokolnunk, hiszen ez a módszer következett krónikáink induktív jellegéből. Ezúttal azonban fordítva járunk el, s egy hosszabb fejezet keretei között meglehetősen általános jellegű kérdések, dilemmák, talányok aprólékos bemutatásával kezdjük a krónikánkat. Tesszük ezt mindenekelőtt azért, mert a választásokhoz közeledve minden korábbi időszakhoz képest váltak elfogadottá a nyolcéves rendszer EGÉSZÉRE vonatkozó dilemmák, kérdések megvitatásai. S ennek megfelelően, feltűnően megsaporodtak az olyan jellegű írások, amelyek nemcsak a Fidesz nyolcéves uralmának mérlegre tételét szorgalmazták, hanem azt is, hogy e történelminek tűnő időszak ürügyén az egész átmenet hosszú három évtizedes mélységeivel is szembesítsenek. S nemcsak ez az általánosítási igény lett a feltűnő, hanem az is, hogy a legapróbb kérdések bemutatása során elkezdett dominálni az adott ügyekre levonható elméleti tanulságkeresés sürgető mivolta is.

Egy triviális példa segítségével talán sikerül jobban megvilágítanunk a helyzetet. Az elmúlt években mind több és több szakszerű cikk igyekezett számba venni, hogy a korszak kedvenc pénzköltési mániája – a sportfinanszírozás – miféle finanszírozási forrásokból táplálkozó központi/úri szokásként kapott lábra, és mennyibe kerülhet? A mostani tavaszon viszont eljutottunk arra az elemzési szintre is, amikor is egyre több szakíró képes volt összesíteni azt a kb. 1500 milliárd forintnyi pénzt, ami eme alrendszerbe belekerült, továbbá azt is átlátni, hogy ezt az irtatlan méretű összeget a jövőbeni fenntartási kényszerekkel és az időközben elért – soványka - eredményekkel is összevessék. Valamint arra is kísérleteket tettek, hogy a nyolcéves globális költségvetési pénzmozgások keretei között bemutassák: honnét hiányzik ez az összeg leginkább. S innét már csak egyetlen lépést kellett megtenni ahhoz, hogy e pénzek meglehetősen ellenőrizetlen felhasználásának mintáit össze is kössék a

más területeken dívó korrupciós szokásokkal, és rendszerszintű következtetéseket is levonhassanak. Ld. pl.: [http://hvg.hu/gazdasag/20180326\\_elmultnyolcev\\_a\\_sportban](http://hvg.hu/gazdasag/20180326_elmultnyolcev_a_sportban)

[http://hvg.hu/gazdasag/20180404\\_Sokkolo\\_szam\\_arrol\\_mennyit\\_koltott\\_az\\_allam\\_sportra\\_2010\\_ota](http://hvg.hu/gazdasag/20180404_Sokkolo_szam_arrol_mennyit_koltott_az_allam_sportra_2010_ota)

<https://mfor.hu/cikkek/makro/sokkolo-kozel-1500-milliardot-toltak-orbanek-a-sportba.html>

A közelgő választások okán jelentkező mérlegkészítési igényeket jelentős mértékben megteremtették a fogyasztók felőli várakozások is, s nem meglepetés, ha áprilishoz közeledve szinte minden megtárgyalandó ügyet, problémakört áthatott a lehető legszélesebb keretek között történő bemutatás szándéka. Se szeri, se száma nem lett azon táblázatoknak, összevetéseknek, diagrammoknak s egyéb illusztrációknak, amelyek az adott témakör évtizedes perspektíváit is igyekeztek az olvasók számára alaposan bemutatni.

S így vagyunk e jelenséggel még a szűkebben vett hatalmi/politikai szféra működése kapcsán is. Az alábbiakban hat olyan témakört fogunk kissé mélyebben is szemügyre venni, amelyek egymással olyan szoros összefüggésben vannak, hogy ezeket csak az elemző figyelem képes elkülönítetten szemlélni. Egyik a másikba szüntelenül átfolyik, s legfeljebb megírás kérdése, hogy az adott jelenséget éppenséggel melyik címke alatt tárgyaljuk. A követési logika azonban valamelyest a folyamat dinamikáját is hívatott bemutatni: **a pártok helyzete>a részvétel kérdése>a kampány feltételei és folyamata>a kilátások>a lehetséges alkotmányos kiutak>s a NER jellegéről szóló eszmecsere**k jelentik e láncolat egyes szemeit.

Talán nem szükségtelen még egyszer, ehelyütt is utalni arra a tényre, hogy az elemzésünk még a választási eredmények ismerete előtt kezdődött el. Ez a furcsa helyzet azonban arra is alkalmat teremt, hogy *az írásunk végén ezt a hat szempontot mintegy előzetes hipotézisként is felhasználhatjuk, és már az eredmények ismeretének birtokában térhetünk vissza a hat pont újbóli megvizsgálásához* - ekkor már, mint igazolható, vagy elvethető feltételezésekhez.

## 2.1.A pártok helyzetéről

A hazai pártstruktúra meghatározó képlete az elmúlt évek során alig változott. Továbbra is a Fidesz található a legerősebb pozícióban, támogatottsága ugyan mutatott valamiféle hullámzást 2014 óta, de vezető helyzetét egyetlen pillanatra sem veszélyezteti senki sem. A tavaly tavaszi válságosabb időszakot a nyár elején elindított Soros- és migránsellenes kampányával

meglehetősen eredményesen tudta semlegesíteni, s így fordultak rá a kampányidőszak utolsó hónapjaira is. A párton belül korábban kihallatszott belső villongások, hatalmi ambíciók teremtette versengések nyomait is eltüntették, s mint egy katonai alakzat, olyan fegyelmezetten és egységesen viselkednek. Minden szinten. Ez a zárt védőerő olyan hatékony, hogy a tavaszi hónapok során sorozatosan tekintélyvesztést elszenvedő vezérek egyikét sem érte/érhette a táboron belüli megbélyegzés. Hiába derültek ki Semjéntől Kósaig és Lázártól Orbán közvetlen családtagjaiig egetverő botrányok, a Fidesz következetesen úgy tett, mintha meg sem hallanák ezeket.

Még a vásárhelyi fiaskónak sem lettek kifelé látható következményei. Lázár továbbra is élvezheti Orbán Viktor bizalmát, mert aki feltétel nélkül elvállalja, képviseli és nyilvánosan is gyakorolja a sorozás/migránszász mantráit, azt nem érheti semmi baj. Nagyon nehéz megítélni, hogy ez a „dupla vagy semmi” -játék milyen fokon tekinthető eredményes és célravezető pártstratégiának. Józan ésszel, valamint a vásárhelyi kudarcot figyelembe véve is azt gondolhattuk volna, hogy ez az egyoldalú, meglehetősen primitív pártpolitika nem lehet eredményes. Számtalan bíráló, hazai és nemzetközi lelepleződések tömege ellenére is a Fidesz a legutolsó pillanatokig kitartott egyetlen üzenete mellett. Magyarozatként azt volt szokás felhozni, miszerint ez a stratégia kizárólag az elkötelezett és a választásokon egészen biztosan a Fideszre szavazó 2-2,2 milliónyi saját hívő számára megalkotott, bevezetett és gyakorolt politizálás. Arra számítva, hogy ennyien is elegendő lesznek az újabb győzelem kivívásához. ki tudja? Április 8. után erre is egyértelműbb választ kaphatunk.

Közbevetőleg: a február végi vásárhelyi polgármester-választásnak egészen példátlanul heves, mondhatni, országos visszhangja támadt. S egy ideig azt lehetett hinni, hogy valamiféle váratlan fordulatnak lehet a nyitánya. Ma már tudjuk, hogy nem így lett, de még utólag is érdemes feleleveníteni az akkori hetek politikai sajtójából számos olyan forrást, amely plasztikus képet ad erről a hangulati változásról:

[http://hvg.hu/itthon/20180226\\_Hodmezovasarhely\\_utan\\_mehet\\_a\\_kukaba\\_a\\_sorosozas](http://hvg.hu/itthon/20180226_Hodmezovasarhely_utan_mehet_a_kukaba_a_sorosozas)

[http://hvg.hu/itthon/20180225\\_Sosem\\_szavaztak\\_meg\\_ennyien\\_Hodmezovasarhelyen\\_mindenki\\_a\\_z\\_eredmenyt\\_varja\\_ELO](http://hvg.hu/itthon/20180225_Sosem_szavaztak_meg_ennyien_Hodmezovasarhelyen_mindenki_a_z_eredmenyt_varja_ELO)

[http://hvg.hu/itthon/20180226\\_Gozerovel\\_dolgozik\\_a\\_Fidesz\\_hogy\\_meg\\_nem\\_tortente\\_tegye\\_a\\_tortenelmi\\_vereseget](http://hvg.hu/itthon/20180226_Gozerovel_dolgozik_a_Fidesz_hogy_meg_nem_tortente_tegye_a_tortenelmi_vereseget)

[http://hvg.hu/itthon/20180226\\_lapszemle\\_vasarhely\\_utan](http://hvg.hu/itthon/20180226_lapszemle_vasarhely_utan)

[http://hvg.hu/itthon/20180226\\_Szall\\_egy\\_pofon\\_a\\_szelben](http://hvg.hu/itthon/20180226_Szall_egy_pofon_a_szelben)

<https://merce.hu/2018/02/26/hodmezovasarhely-uzeni-szavaz-a-legerosebb-ellenzeki-jeloltre/>

[https://index.hu/belfold/2018/02/25/hodmezovasarhelyi\\_idokozi\\_polgarmester-valasztas\\_eredmenye\\_hegedus\\_zoltan\\_marki-zay\\_peter/](https://index.hu/belfold/2018/02/25/hodmezovasarhelyi_idokozi_polgarmester-valasztas_eredmenye_hegedus_zoltan_marki-zay_peter/)



[https://index.hu/belfold/2018/02/25/a\\_baloldal-jobbik\\_osszefogas\\_kiutotte\\_a\\_fideszt\\_hodmezovasarhelyi\\_valasztas\\_tanulasgai/#](https://index.hu/belfold/2018/02/25/a_baloldal-jobbik_osszefogas_kiutotte_a_fideszt_hodmezovasarhelyi_valasztas_tanulasgai/#)

[https://index.hu/belfold/2018/02/26/valasztasi\\_kampany\\_percrol\\_percre\\_februar\\_26/](https://index.hu/belfold/2018/02/26/valasztasi_kampany_percrol_percre_februar_26/)

<https://444.hu/2018/02/26/a-fideszt-szeretik-az-emberek-de-a-lopast-nem>

<https://444.hu/2018/02/25/a-fidesz-legyozheto>

[https://magyaridok.hu/bayer-zsolt/felult-a-halott-2836296/?utm\\_source=mandiner&utm\\_medium=link&utm\\_campaign=mandiner\\_201802](https://magyaridok.hu/bayer-zsolt/felult-a-halott-2836296/?utm_source=mandiner&utm_medium=link&utm_campaign=mandiner_201802)

[http://mandiner.hu/cikk/20180225\\_marki\\_zay\\_rendszervalto\\_hangulat\\_van\\_magyarorszagon](http://mandiner.hu/cikk/20180225_marki_zay_rendszervalto_hangulat_van_magyarorszagon)

[http://mandiner.hu/cikk/20180225\\_mit\\_uzen\\_hodmezovasarhely](http://mandiner.hu/cikk/20180225_mit_uzen_hodmezovasarhely)

<https://merce.hu/2018/02/26/hodmezovasarhely-tanulasgai-7-pontban/>

Az ellenzéki oldalon a Jobbik helyzete tűnik a legkönnyebben leírhatónak. Néhány éve már ők az ellenzéki oldal legerősebb politikai formációja, s az elemzők nem győzik elmondani a fordítva megtett utak jelentőségét. A Jobbik elindult a politikai centrum és a néppártosodás irányába, s ebben tagadhatatlan sikereket ért el. (Míg a Fidesz a korábbi Jobbik-ügyek, témakörök elfoglalásával próbálta megakadályozni a két párt közötti komolyabb tömegmozgások elharapódzását.) Ez a sikeresség többek között két tényezőben is lemérhető.

Egyfelől abban, ahogyan a kormányzati oldal leplezetlenül a Jobbikot véli elsősorú kihívójának, s ennek következtében nem nagyon válogat ellenfele lejáratásában. Ez a düh az idei év elején eljutott abba a fázisba, hogy álságos kormányzati/intézményi eszközökkel megpróbálták a Jobbik működését, anyagi háttérét oly mértékben tönkre tenni, ami nagyjából egyet jelentett volna a párt betiltásával. Ez az akciósorozat még a saját pártjukon belül is olyan negatív visszhangot váltott ki, hogy egy idő után fel is hagytak vele.

[https://index.hu/belfold/2018/01/11/allami\\_szamvevoszek\\_valasztas\\_2018\\_fidesz\\_jobbik\\_lmp\\_dk\\_buntetes/](https://index.hu/belfold/2018/01/11/allami_szamvevoszek_valasztas_2018_fidesz_jobbik_lmp_dk_buntetes/)

<https://merce.hu/2018/03/13/karantenbol-karantenba-jobbik-2009-2018/>

A másik tényezőt abban érhetjük tetten, hogy az ellenzéki oldalon széleskörű és egyre hevesebb vita kezdődött a Jobbikkal való stratégiai együttműködés lehetséges, illetőleg elképzelhetetlen mivoltáról. Ez a vita addig fajult, hogy az egyéni választókerzetekben történő átszavazás, valamint a választások utáni együttműködés kérdései is a mindennapos politikai diskurzus részeivé váltak. Csak csöndben jegyeznénk meg: ez a vita a baloldali/liberális oldalon négy évvel ezelőtt még elképzelhetetlen lett volna...

A dolog lényegét tekintve azonban az együttműködés 2018-ban biztosan nem jön létre. A Jobbik a legutolsó pillanatokig önmagát váltásképes pártnak hirdeti/képzeli, olyan formációnak, amely egyedül és legyőzhetné a Fideszt. Ezt a fordulatot a magunk ismeretei alapján elképzelhetetlennek véljük, az azonban nem kizárt, hogy mind az egyéni körzetekben, mind pedig a listán jobb eredményt érjenek el, mint 2014-ben.

A többi ellenzéki pártról kevés mondanivalónk van. Ezt a száz napot nagyjából egymással folytatott küzdelmeik, belső vitáik híreivel fűszerezték. Talán az egytelen jelentős kivételt Karácsony Gergő kormányfő-jelöltté válása mutatta, mert a szocialisták eme megoldással folytatták azt, amit egyszer Medgyessy, majd Bajnai Gordon kapcsán már megpróbáltak. Kívülről elvállalt jelölttel növelni a megrekedt népszerűséget és e gesztussal mutatni fel együttműködési nyitottságukat. Mindebből annyi valósult meg, hogy Karácsony Gergő szinte egyszemélyes kampányt folytatott e tavaszon, s mögötte a szocialista párt alig volt észrevehető. Meglehet, így volt ez jobb. E kísérlet próbáját is a választási vasárnap fogja megmutatni.

A többiekéről nincs különösebb mondanivalónk. Mind a Dk, mind pedig az LMP folytatta eddigi, kiszámíthatóan kiszámíthatatlan politikai gyakorlatát: elvileg mindig is együttműködésre késznek mutatkoztak, gyakorlatilag viszont mindig közbe jött valami, ami miatt ez kútba esett. Meglepődnénk, ha április 8-án mind a két párt esetében az lenne a végkifejlet, hogy erre a politikára jelentős tömegeknek - mondjuk, akár 8 %-ot is meghaladó – támogatottságban lenne igényük.

<https://merce.hu/2018/03/24/igy-gyozhet-az-ellenzek-aprilis-8-an/>

[http://hvg.hu/itthon/20180325\\_Orban\\_kottajabol\\_jatszok\\_aki\\_teljes\\_ellenzeki\\_osszefogast\\_akar](http://hvg.hu/itthon/20180325_Orban_kottajabol_jatszok_aki_teljes_ellenzeki_osszefogast_akar)

[https://index.hu/belfold/2018/valasztas/2018/02/17/gyurcsany\\_ferenc\\_demokratikus\\_koalicio\\_2018\\_kampanynyito/](https://index.hu/belfold/2018/valasztas/2018/02/17/gyurcsany_ferenc_demokratikus_koalicio_2018_kampanynyito/)

[https://index.hu/belfold/2018/valasztas/2018/02/17/a\\_momentum\\_elnoke\\_kimondta\\_keszul\\_az\\_ellenzekisegre\\_kampanynyito/](https://index.hu/belfold/2018/valasztas/2018/02/17/a_momentum_elnoke_kimondta_keszul_az_ellenzekisegre_kampanynyito/)

[https://index.hu/belfold/2018/valasztas/2018/02/17/lmp\\_everteloko\\_szel\\_bernadett\\_gemesi\\_gyorgy\\_orban/](https://index.hu/belfold/2018/valasztas/2018/02/17/lmp_everteloko_szel_bernadett_gemesi_gyorgy_orban/)

Összességében azonban ez a pártszerkezet semmiképpen sem marad mozdulatlanul, még akkor sem, ha valami véletlen folytán valamennyi párt a korábbi eredményéhez hasonló támogatottságokhoz jutna. Mind az ellenzéki oldalon, mind a Fideszen belül olyan mozgások kényszereit fedte el a kampányidőszak-diktálta fegyelem, amelyeket a későbbiekben már nem nagyon lehetséges korlátozni. Akár a győztesek, akár a vesztesek oldalán lesznek, mostani

támogatottságuk meghatározó tényező lesz későbbi mozgási lehetőségeikre nézve. S ha egyszer a pártstruktúra egésze megmozdul, akkor valamennyi lényeges szereplő számára új kényszerek és új lehetőségek nyílnak meg. Ebből a szempontból is kulcskérdés a vasárnapi szavazáson megtapasztalható részvétel nagysága, összetétele és dinamikája.

## 2.2.A részvétel jelentősége<sup>1</sup>

A hazai közvéleménykutató cégek réme a részvételi arányok becslése. Nagyon, de nagyon ritka alkalmakkor sikerül eltalálni a választói részvétel nagyságát, mert ez az összetevő túlzottan sok tényező függvényében szokott alakulni. Függ az alapvető klímaérzékeléstől; a kiélezett verseny általában használni szokott az állampolgári aktivitásnak. S fordítva is igaz, mert az előre jósolható előnyöket a választók az ő lehetséges felmentésük elfogadható indokaként szokták fogadni. Tudják ezt jól a Fidesz vezetői is, ezért a kampány utolsó heteiben módjával hangoztatták tagadhatatlan előnyük jelentőségét. S bármilyen meglepő, de a hazai részvételi szokások meglehetősen szoros korrelációt mutatnak az időjárási adottságokkal is, ugyanis a jó időjárás komoly konkurenciája a politikai vonzalmak kifejezésének. Végül a hagyományos szociológiai tényezők megszokott szerepe ezúttal is világos: a településszerkezet, az életkor és az iskolai végzettség sok év átlagában előre jósolható összefüggések mentén kedvez ennek vagy annak a politikai tábornak. Ám, ezek mind-mind csak valószínűségeket, mert a helyi/konkrét hatások választási körzetenként meglepően jelentős különbségeket tudnak felmutatni ez ügyben is.

Vásárhely után azonban mindez még kapott egy különleges színezéket. Ugyanis ebben a városban a hagyományosan jobboldali/konzervatív beállítottságot meghazudtolóan nagyarányú vereség lett annak a vége, hogy a Fidesz lényegében most is elhozta azt a nagyságrendű támogatói kört, amellyel korábban mindig nyerni lehetett. Merthogy az elégedetlenek még a sejtettnél is jóval nagyobb arányban mentek el szavazni. Jórészt ennek köszönhetően vált a várható részvétel nagysága márciusban az elsőszámú kampánykérdéssé. Lázás becslések, számítások, modellek, összehasonlítások tucatjai kaptak lábra és jelentek meg a médiumokban. A részleteket mellőzve, csak a lényegre szorítkoznánk. Közismert összefüggéssé, mondhatnánk, kampánydogmává lett az a tény, miszerint a 65 % alatti részvétel nagy valószínűséggel jelent biztos Fidesz-győzelmet. A 60 % körüli pedig biztos kétharmados

---

<sup>1</sup> A tanulmány befejezésekor újra olvasva az anyag egészét, még inkább feltűnő, mennyire meglátszik az egyes szövegrészekben, hogy azok még a választások előtt íródtak. Ennél az alpontonál már szinte megmosolyogtató az a reménykedés, aminek április 8. után jól tudhatóan több volt a hangulatbéli alapja, mint a realitása. Mégis, így hagyjuk változatlanul, mert ez az előzetes reménykedés is fontos összetevője lett mindannak, amit azután a nagy-nagy csalódások követtek.

győzelmet. 65-70 között szoros és nehezen kiszámítható végeredmény várható, 70 % fölött pedig a Fidesz elveszítheti a választásokat.

E spekulációknak az adhatta az alapját, hogy a kormánypárti szavazótábor már jóideje mozdíthatatlan méretű tömbnek látszik, s nem valószínű, hogy a kampány ideje újabb tartalékokat hozhatna a gyarapításukban. Más a helyzet az ellenzéki szavazókkal, őket éppen az eddig bizonytalan részvételi attitűdöt felmutató egy-másfél milliós réteg soraiban lehetett azonosítani - magyarán, minél nagyobb a részvétel, annál többen fognak a kormány ellen szavazni. S ami még lényegesebb: annál több olyan polgár mobilizálódik, akinek nincsen határozott pártkötődése, de nagyon is markáns a kormánnyal szembeni ellenérzése. Aminek kitüntetett jelentősége lehet az egyéni választókerületekben, főleg azon kerületekben, ahol szorosnak ígérkezik a versengés. E kerületekben éppen e kevésbé elkötelezett tömeg lehet az átszavazások legszélesebb bázisa. Érthető, ha az idén olyan mélységű helyi részvételi adattárak készültek, amelyre az megelőző 28 év során nem láthattunk példát.

2018 alapkérdésévé így a várható részvételt vált, társulván az átszavazási hajlandóságok széleskörű propagálásával. Mindez egyenes ági következménye az egyfordulósá tett választási rendszernek, valamint az ellenzéki oldal széttöredezettségének. Ebben az állapotban a kormányzati oldal legyőzésének az egyetlen lehetőségét az egyéni választókerületi koordináció teremtheti meg, az átlagot meghaladó részvétel mellett.

Mindebből természetesen adódott volna az ellenzék számára az a feladat, hogy már jóval korábban, legalább az előző év végén meg kellett volna állapodni mind a 106 körzetben a lehetséges és közösen támogatandó jelöltek személyében, s az idei évet az ő állandó szerepeltetésükre, támogatásukra kellett volna fordítani. Majd a későbbiekben még visszatérünk annak ecsetelésére, hogy mindez miért is maradt el, mindenesetre a legutolsó egy-két hétben több tucatnyi körzetben igyekeztek pótolni ezeket a hiányosságokat.

Budapesten hagyományosan magasabb a részvétel, mint amilyen az országos átlag, ráadásul itt lakik a legkevésbé kormánybarát lakosság túlnyomó része is. A települések és a korfa másik pólusára tekintve pedig az látható, hogy az idősebb, kevésbé képzett falusi lakosság vált a migránsellenes hadjárat legelkötel<sup>2</sup>ezettebb fogyasztójává. A Fidesz legmasszívabb tartalékait ma már a kisebb települések lakossága adja, de az ő aktivitásuk kapcsán szokott felvetődni a legtöbb kérdőjel is. Hagyományosan távolmaradó réteget

---

<sup>2</sup> A választások után közölt adatok mindezt sokkal nagyobb nyomattal igazolták vissza annál, mint amit minderről előzetesen sejtteni véltünk.

jelentenek a fiatalabb generációk tagjai, most viszont az a helyzet, hogy az elmúlt években a kormányzat több fordulóban is szembe került velük, s ma már a Fidesz nevében a „fiatal” - jelző legalább annyira elkopott, mint a demokrata-jellegre utaló megnevezés. (Vannak olyan kutatói előrejelzések is, miszerint a 20-39 közötti korosztály fogja az idei választási év legnagyobb meglepetését szolgáltatni.)

2018 tavaszán tehát igen érdekes szituáció alakult ki hazánkban. Szinte senki sem törődik az országos listákon várható eredményekkel, mert annak következtében sokkal kevesebb mandátum sorsát lehet eldönteni, mint az egyéni körzetekben. Sőt, azt is mondhatjuk, hogy a listás helyeket szinte megközelítő pontossággal előre meg tudjuk jósolni. Nem így az egyéni körzetekből származó 106 mandátumét. Durván 20-25 helyre számíthatnak az ellenzéki pártok és 40-50 helyre a kormányzati oldalon. Mintegy 45 +\_5 körzetben viszont a szorosnak látszó küzdelmet az fogja eldönteni, hogy az ott lakók hajlandók lesznek-e egységesen a kormányzati jelölt ellen szavazni. Ha igen, akkor megbukhat a Fidesz rendszere, s valami új világ kezdődhet április 8. után. Ha nem, akkor a jelenlegi folytatását élvezhetjük, részükről az eddigiéknél sokkal kevesebb korlátozottsággal. Sorsdöntő lehet, hogy az adott körzetben mely politikai erő milyen társadalmi csoport számára volt leginkább képes mozgósító üzeneteket megfogalmazni.

Ilyen körülmények és ilyen jelentős tét függvényében érdemes megvizsgálnunk az idei kampány elemezhető feltételeit, eredményeit és hatásait. Ebben az esetben a kampánynak ellenzéki szemszögből két dologra kellett volna összpontosítani. A minél nagyobb részvételre, valamint az átszavazási hajlandóságok megerősítésére. Mindez indokoltá teszi, hogy a kampányról egy külön alpont keretei között tegyünk részletesebb említést.

### **2.3.A kampány legfontosabb vonásai**

Mindenki tudta és tudja, hogy ebben a kampányban egyenlőtlen feltételek közepette kell versengeni. Érdemes azonban röviden áttekinteni az egyenlőtlenség legfontosabb összetevőit.

Az idei kampány különlegességeinek megértéséhez némileg vissza kell tekintenünk az előző év néhány elfeledett eseményére. Tavaly nyáron az ország közútjait ellepték a Jobbik által jegyzett, „TI loptok-Ők lopnak” - felirattal és Orbánék portréival ellátott nagyméretű plakátok. Lett is – jogos - ijedelem a Fidesz soraiban, és több lépésben, néha csupán igazgatási/rendészeti kérdéseknek álcázva, de elkezdtek újra szabályozni és szűkíteni a köztéri

plakátok kihelyezhetőségét. Részben önkormányzati, részben közlekedésrendészeti, részben pedig pénzügyi részletkérdéseknek álcázva, de a lényegét tekintve példátlan módon megnehezítették a pártokhoz köthető hirdetések, kampánytermékek korábbi lehetőségeit. Mindenki tisztában volt azzal, hogy ennek ürügyén az évek óta dúló Orbán/Simicska-háború újabb fejezetének forgatókönyvét írják, de nem tévedünk túl nagyot, ha úgy véljük: a Fidesz nem nagyon bánta, hogy ennek mellékkövetkezményeként valamennyi párt lehetőségei egyaránt csorbulni fognak.

Ezt már csak azért sem sajnálhatták, mert a Fidesz kampányköltségeit évek óta lényegében a kormányzati kommunikáció viseli, ott pedig az a Rogán Antal az uralkodó tényező, akinek a kezében az egész média-nagyüzem működése és irányítási szálai összefutnak. S ő az, aki százmilliárdos nagyságrendű forrásokkal rendelkezik. Így az ideai kampány feltételeit már jóval a verseny előtt sikerült teljes mértékben jóvátehetetlenül egyenlőtlené tenni. Hivatalos kormányzati üzenetként futhatnak az egyperces kisfilmek, terpeszkedhetnek a hirdetések számolatlan mennyiségben, és harsoghatnak közszolgálati híreknek álcázva mindama álságos információk, amelyek egyébiránt semmiben sem különböznek a Fidesz kampányüzeneteitől.

[http://hvg.hu/gazdasag/20180124\\_Ennyit\\_koltottek\\_el\\_Orbanek\\_tavaly\\_propagandara\\_itt\\_a\\_lista#utm\\_source=hvg\\_daily&utm\\_medium=email&utm\\_campaign=newsletter2018\\_01\\_24&utm\\_content=normal](http://hvg.hu/gazdasag/20180124_Ennyit_koltottek_el_Orbanek_tavaly_propagandara_itt_a_lista#utm_source=hvg_daily&utm_medium=email&utm_campaign=newsletter2018_01_24&utm_content=normal)

[http://hvg.hu/itthon/201803\\_valasztasi\\_start\\_fideszelony\\_kiszamithatatlansagi\\_faktor\\_jatszujra\\_tutti](http://hvg.hu/itthon/201803_valasztasi_start_fideszelony_kiszamithatatlansagi_faktor_jatszujra_tutti)

[https://mno.hu/belfold/zoom-mar-minden-letezo-plakathelyet-lefoglalt-a-fidesz-2440445?utm\\_source=feed&utm\\_medium=rss](https://mno.hu/belfold/zoom-mar-minden-letezo-plakathelyet-lefoglalt-a-fidesz-2440445?utm_source=feed&utm_medium=rss)

A médiafőlény kialakulásának lépéseiről korábbi összegzőinkben rendre megemlékeztünk, ezen a ponton elegendő egyetlen bekezdésben arra utalnunk, hogy 2018 tavaszán a kormányközeli médiumok mintegy 90 %-os főlényben léteztek a médiapiacra. A televíziós szegmensben ez talán még erőteljesebb lett, hiszen a M1-M5-csatornákon, valamint a két Duna-tévén futó kampányüzenetek mellé szép lassan kezdett felzárkózni az az ATV is, amelyről egy-két százezernyi néző korábbról azt hihette, esetleg itt található helyet a kormánytól független közéleti üzenetek is. A rádiókról nem is érdemes külön megemlékezni, mert az elmúlt években sorra megszüntették a saját hírszerkesztőségeiket és kizárólag az MTI központilag szerkesztett és továbbított híreinek elmondására szorítkozhatnak. A vidéki rádiók pedig - elenyésző kivételektől eltekintve – a helyi önkormányzattól, valamint a velük

összefonódó helyi vállalkozói rétegtől függenek, így esélyük sem lehet arra, hogy önálló véleményeknek adhassanak helyt.

A sajtóbéli térfoglalást is korábban többször is elemeztük - emlékezzünk csak a Népszabadság sorsának tantörténetére...- ám, egy ponton mégis érdemes kitérni a nyomtatott médiumok jelentőségére. Magyarországon – történelmi okok következtében – meglehetősen nagy súlya volt és maradt a vidéki/megyei napilapoknak, s ezeknek Fidesz-kezekbe történt átjatsása a legutolsó év felemelő média-fejleménye volt. Az eredmény nem is maradt el, mert kampányidőkben megélhettük azt is, hogy tizenhét megye napilapjai egy időben, egy napon ugyanazt az Orbán-interjút közölték a címlapjaikon, ugyanazzal a fényképpel illusztrálva.

(A még megmaradt és szabadon működő internet-világ nagy szórakozására, mert számtalan önkéntes pakolta fel egymás mellé a száz százalékban azonos címlapok fényképeit az egyes fórumokra - azzal a megjegyzéssel, hogy ezt az egyöntetűséget még Észak-Koreában is megirigyelhetnek...) Mindennek azért érdemes fokozott jelentőséget tulajdonítanunk, mert az egyéni körzetekben eldőlő választások kimenetelét ez az aránytalanság minden egyéb tényezőnél erőteljesebben határozhatja meg. A 106 egyéni körzetből csupán 18 a fővárosi, s egyedül itt maradt még némi tere a kormányzattól nem függő médiumoknak. Más szempontból ez azt is jelenti, hogy csaknem 90 körzetben, az elsöprő többség számára leginkább a helyi újság volt az egyedüli közéleti forrás és az államilag vezérelt köztévék sokszínű világa.

<https://444.hu/2018/04/07/az-osszes-megyei-lap-ugyanazzal-a-kozponti-orban-interjuval-jelent-meg-a-valasztas-elotti-napon>

E térfoglalásnak időközben kialakultak olyan finomságai, amelyeknek eleinte megmosolygás, majd egyre fokozódó ingerültség lett a következménye. Már a korábbi labdarúgó EB, majd az úszó véré is alkalmat teremtett ahhoz, hogy a sportközvetítésekhez átmenekülő milliókat se hagyják ki a kormányzati propaganda áldásaiból. A „Van egy perce?” - kezdetű, udvariaskodásnak álcázott kormányzati üzenőfüzet képes volt a lehető legdepolitizáltabb pillanatokban is arra emlékeztetni az embert, hogy hol is él. És legfőképpen arra: mit is kell gondolnia a külvilágról? Ezt a pofátlanságot a kampányzáró hetekben kiterjesztették a YouTube zenei és egyéb forrásaira is, mert a kért klip beúszása előtti három-négy másodpercben rendre megjelentek a kormányzati felszólítások, mintegy azt érzékeltetve, hogy nincs menekvés a Fidesz propagandája elől. Az igazi gondot azonban a tartalmi kérdések jelentették.

Tartalmilag ugyanis a versenytársak nélküli, valamint a korlátlan anyagi lehetőségekkel történt ellátottság mindinkább a gátlástalanság felé tolt a kormányzati kampánymédiát. Ennek legelső fokozatát a valótlan „tények” következmények nélküli sulykolása képezte. E sulykolások leleplezésére ugyan a megmaradt médiumok jelentős energiákat szántak, de az igazság az, hogy a fogyasztóközönség nagy részéhez a cáfolatok el sem juthattak. A következő szintet a nemkívánatos ellenfelek lejáratása jelentette. Ebben azért volt némi kockázat, mert a megtámadottak a bíróságok előtt rendre az alaptalan rágalmozókat elmarasztaló ítéleteket kaphattak, de ezek a döntések rendszerint jóval később születtek meg, mint ahogyan a rágalmozás hatott, és a helyreigazításokat a legtöbbször észre sem lehetett venni. Eme „sikereken” felbuzdulva a kampány utolsó heteiben megszokott gyakorlattá vált a legképtelenebb hazudozások, befeketítések gyakorlata, s miért is ne, ha mindez minimális kockázatok mentén tehető.

Több forrás megítélése szerint is a 2018-as minden idők legszennesebb kampányává nőtte ki magát, és több orgánus is nekilátott annak, hogy összeállítsák a legnegatívabb kampányprodukciók listáját. Volt miből válogatni. E sorok írójának legemlékezetesebb tapasztalatát az az országos felhajtás jelentette, amikor Soros Györgyöt úgy ábrázolták, mint aki ölelő karjainak védelemébe veszi Vona Gábortól Gyurcsány Ferencig valamennyi ellenzéki vezetőt, azokat a jelölteket, akik egyébiránt soha nem voltak képesek egy asztalhoz leülni. Ez a képi üzenet többszörösen is hazug és legszebb példája a tudatlanság, valamint a rossz ösztönvilág szándékos ki- és felhasználásának.

Nemcsak arról van szó, hogy az öt megjelentett embernek nincs köze egymáshoz, s nem csak arról, hogy őket végképp nem a migránspolitika kötné össze, hiszen éppenséggel ebben van közöttük a legnagyobb különbség. Nemcsak arról, hogy Soros Györgynek feltehetően fogalma sincs arról, ki is az a négy ember, akit ő nagy mosollyal ölelget. Leginkább arról van szó, hogy e többszörös hazudozással volt lehetséges előállítani egy olyan komplex ellenségképet, amelyre kezdetektől a Fidesz kampánya felépült, majd a hazugságokból grandiózus hazugság épült, s végül ezt az egészet vizuálisan tették ÉLŐVÉ/létezővé, azaz átélhető, megfogható közösségi élménnyé. A kedvezőtlen történelmi tapasztalatokat pedig nagyjából azzal a technikával sikerült egyjelentésű képpé gyúrni, amit már évekkel korábban megtapasztalhattunk a Szabadság téri emlékmű ellentmondásai kapcsán. A baloldallal szembeni ellenszenvet aktuálisan össze lehetett illeszteni Gyurcsány kedvezőtlen emlékképével, majd mindezt a kapitalizmus/pénzvilág utálatával, s végül az egészet a „nemzeti függetlenség” giccseivel. Mint egy panoptikumban, úgy voltak egymásra tolván, egymásba



illetve a mesebeli Gonosz valamennyi megjelenítése, s mindezt fogékony talaj várta. Hogy is ne várta volna, amikor azt a Nemzeti Konzultáció, a személyes kormányfői levél, a naponként harsogott médiakampány, a számtalan összeesküvés-elmélet szüntelen propagálása és a helyi Fidesz-vezetők személyes helytállása erősítette meg. (Ezen a ponton érdemes külön is kiemelni a jászsági Pócs-nevű képviselő túlbuzgóságát, aki az idén februárban kétségtelenül felállította a kampánybéli ízléstelenség nehezen megdönthető országos rekordját.)

Az eddig kifejtetteknek némileg ellentmond az a vásárhelyi tapasztalat, amit Márki-Zay Péter a győzelme után tartott sajtótájékoztatóján elmondott. Ő fontosnak vélte kiemelni annak a jelentőségét, hogy kampánycapatuk százszázalékos média-ellenszélben dolgozva, maximálisan használta ki a közösségi fórumok, elsősorban a facebook mozgósítási lehetőségeit és ebben partnere volt többszáz, talán ezernyi önkéntes aktivista is. Magyarán, a nyomasztó kormányzati médiafölénnyel szemben eredményesen működtették a maguk privát hírhálózatát és ennek segítségével folyamatosan képesek voltak védekezni mindenféle hazugság, rágalom és lejáratással szemben is. Ma még nem tudjuk megmondani, hogy ez az új fejlemény országosan milyen erővel, milyen mélységben lesz képes befolyásolni a kampány feltételeiben megmutatkozó, példátlan aránytalanság következményeit.

A magánszinteken történő felkészülés egyik fontos mozzanata lett annak mérlegelése, hogy az áprilisi választásnak voltaképpen mi is az igazi tétje? Miféle kilátások fűzhetők a várható, esetleg a váratlan eredményekhez? Azt talán főleg hangsúlyozni, hogy e kilátások mérlegelése döntő módon hathat ki a választási viselkedés alakulására is.

#### **2.4.Változatok a kilátások értelmezéséhez**

Értelemszerűen annak megfelelően válnak ketté a várakozások, hogy a válaszoló Fidesz-győzelmet vár, avagy ellenzéki sikert. Tudjuk, az esélyek még e két alapvető változaton belül is többféle - és többnyire igen fontos – variációkban ölthetnek testet, az egyszerűbb áttekintés kedvéért azonban mi is ezt a két fő irányt vesszük alapul.

Újabb Fidesz-győzelem esetében még annyi támpontunk sincs, mint négy évvel korábban, akkor ugyanis Orbán Viktor kiadta azt a jelszót: „Folyatjuk”. Most még ezt sem mondták, hanem az ország/kereszténység/magyarság megvédése lett megjelölve tétként, ígéretként és következményként is. Az az igazság, hogy a kampány, valamint az elmúlt évek kormányzati szólamait tekintve mindez érthető és belefér a már többször megemlített „dupla

vagy semmi” -stratégiába. Mindebből viszont képtelenség érdemi következtetéseket arra nézve levonni, hogy mit is kezd a Fidesz az újbóli, immáron harmadik kormányzati ciklusával. Ennek értelmezéséhez az lehet a legjobb megoldás, ha az eddig követett kormányzati gyakorlatból próbálunk folytonosságot kihámozni. Ekkor sem lesz könnyebb a dolgunk, hiszen így is számos szintet, párhuzamos lehetőséget leszünk kénytelenek egyidejűleg figyelembe venni.

A legelvontabb szinten feltehetően Kornai professzornak van igaza abban, amikor elvileg háromféle lehetőséggel vetett számot. Nem kizárt, hogy a Fidesz is tanul az elmúlt nyolc év rosszul megoldott, felemás módon megválaszolt ügyeiből és megpróbálja ezeket úgy megoldani, amiből egyfajta rendszeren belüli konszolidáció, az eddig követett út megreformálása következne. Anélkül, hogy az eddig kiépített rendszerkereteken lényegesen változtatnának, egyfajta optimalizálási igénynek tennének eleget. Ennek az útnak még a Fideszen belül is számos hívet lehetne szerezni. Egy esetlegesen csökkenő mértékű győzelemből bizonyosan le lehetne vonni ezt a tanulságot is.

Nem kizárt azonban, hogy a csökkenő mértékű támogatásra éppenséggel az ellenkező módon reagálna Orbán vezérkara, és az eddigi rendszer diktatórikusabb vonásai erősödnének föl. (Kornai jóslata óta eltelt már két hónap, s a legutolsó hetekben Orbán Viktor többször is fenyegető hangnemet ütött meg, nem rejtve véka alá a választások utáni keménykedés iránti vonzalmait sem.) S ha a mintaként követett rezsimek fejlődésének belső logikájára is vetünk egy pillantást, akkor bőséggel lesz okunk arra, hogy számoljunk ezzel a változattal is.

Végül, harmadik megoldásként, továbbfejlődési esélyként említi azt, hogy az ilyen félig zárt rendszereken belül időnként olyan méretű átrendeződések, személycserék is szoktak történni, amelynek következtében együttműködőképességet mutat korábbi ellenfeleivel és kibontják a rendszer addig rejtve maradt, számottevő reformtartalmait is, s idővel a rendszer átfejlődhet valami egészen más típusúvá is.

Kornai János rendszerszintű meglátásait csupán annyival egészítenénk ki, hogy az általa adott tipológia egyes variációinak valószínűségét erőteljesen fogja körülhatárolni két körülmény is. Egyfelől az, hogy a Fidesz milyen szintű és minőségű támogatottsághoz jut április 8-án. (Ebbe beleértjük azt is, hogy a vezérkar gondosan fogja mérlegelni a bázis belső szerkezetének elmozdulását is, és nem lesz rest az új hangsúlyoknak megfelelően változtatni.) Másfelől, az Unió közeljövőbeni változásai szintén olyan kényszerítő/vagy megerősítő körülményként jelentkeznek, amelyre kénytelenek lesznek rendszerszintű válaszokat adni.

A spekulációkban alacsonyabb absztrakciós szintekre ereszkedve megkísérlünk a legfontosabb alrendszerekre nézve egy-egy hosszabb bekezdésnyi megjegyzést megfogalmazni

A gazdaságban a hazai tőkésosztálynak becézett klientúra pozícióit változatlanul mindent megelőző prioritásnak fogják tekinteni, legfeljebb a források eredete, a kiemelten favorizáltak személyi köre, valamint a felhasználás rafinériája változhat, de a mára kialakult tulajdoni rend minősége és versenyképessége aligha. Így a magyar gazdaság továbbra is a külső források függvényében fog virágozni vagy elsorvadni, mert a piaci szabályozás logikáját továbbra is megelőzik a hatalmi/politikai megfontolások.

A politikai/hatalmi szféra lényegében üzemkész, és nem sok jóra számíthat az a kevéske terület, amely még kilóg a centrális erőter takarója alól. A következő években ők is élvezhetik a központi/állami gondoskodás valamennyi terhét és kényszerét. Az állampolgároknak viszont megmaradhat az, amit már a hatvanas években kitanulhatott: hagyd békén a Rendszert és akkor a Rendszer is békén hagy.

A társadalmi szerkezet jövőjének megítélése már sokkal összetettebb feladat. *A hazai szociológia is még csak az elmúlt egy-két évben kezdte meg fogalmilag is megragadni azt a fajta **refeudalizációs folyamatot**, ami 2010 óta hazánkban végbement.* Ennek egyik szembetűnő jele a polarizáció növekedése, a felsőbb rétegek megerősödése és mindenféle mintáinkban a többségtől való éles elkülönülés. A Közép zavarban lesz, retteg a lecsúszástól, ezért sem fog tiltakozni a legalsó egyharmad tartós marginalizálódása és jogfosztása miatt. Az újfeudalizmus egyik fenntartója az a masszív anyagi érdek, amiben a hazai közép egyre szorosabb összefonódásban él és virul a közhatalommal, s ha azt kellően kiszolgálja, akkor megkaphatja az általa belátható mikrószféra fölötti teljes uralmat. Erről ma még csak a leginkább szem előtt lévő, név szerint is kiszervezett személyek kapcsán vannak kellő ismereteink, de már ma is az a helyzet, hogy az ország egyre inkább megtelik helyi Mészárosok/Garancsik/Andy Vajnáék megkérdőjelezhetetlen mutánsaival. (Ennek kapcsán elegendő talán csak utalni egy-egy Seszták, Tállai, s a többiek regionális pozícióira.) E klientúra-épülés az orrunk előtt zajlik, de egyszerre száz és száz területen, ezért sem könnyű átlátni az alapszerkezetét. A jelenség szociológiai fontosságáról Kovách Imre megnyilatkozásai, írásai manapság pótolhatatlan háttérinformációkkal szolgálnak.

Kulturális alrendszerünkben a felszínét tekintve viszonylag jól követhetően zajlott le az a folyamat, ahogyan egy szűkebb körű, önmagát nemzetinek, kereszténynek, történelminek

és kivételesnek gondoló szubkultúra lépésről lépésre rátelepedett a szellemi újratermelés lényegében valamennyi fontos intézményére. A színházaktól az oktatásig, a filmkészítéstől a könyvkiadásig, a kutatói szféráig. Ahogyan ez a szubkultúra állami elvárások rendszerévé formálódva totális kultúra-teremtővé szeretne avanszálódni. Az igazi probléma ezzel a folyamattal leginkább az, amit a legpontosabban talán Farkas Zoltán fogalmazott meg a választások előtti HVG- ben: a jövőben milyen minta állítódik a magyar társadalom elé, mint követendő értékrend? A Nyugat, vagy a Kelet? A nyitottságot, együttműködést és az autonómiát tisztelő/elősegítő értékrend - avagy a tekintélyuralomra, az idegengyűlöletre, örökultuszra építő, és a zártságot előnyben részesítő, alattvalói kultúra?

*/Farkas Zoltán: Menjünk vissza Ázsiába? HVG. 2018. ápr. 5. /*

S végül, még egy, részben már érintett alrendszer jövőjéről van szó: Magyarország nemzetközi kapcsolati rendszeréről és orientációjáról. Még a legelvakultabb Fidesz-híveknek sem jutna eszükbe az elmúlt nyolc évre úgy tekinteni, mint amely időszakban hazánk európai kötődései tovább erősödtek volna. Nehezen kihámozható, pillanatnyi érdekek felvillanásaitól vezérelt tapogatódzásokkal és váratlanul felbukkanó barátkozásokkal telített évek voltak ezek, s Magyarország sokkal többször szerepelt a nemzetközi média címlapjain annál, mint amit valós súlyánál fogva kiérdemelhetne. A legtöbbször meglehetősen negatív szöveggörnyezetben. Nem kétséges, hogy a jelenlegi nemzetközi folyamatokban óriás erejű, nehezen áttekinthető és bizonytalan végeredményekkel fenyegető átalakulások zajlanak, amelyek a legnagyobb hatalmakat is komoly erőpróba elé állítják. A 2010 után megtapasztalt hazai orientációban az indokolhatónál sokkal, de sokkal erőteljesebbé vált az orosz kapcsolat, amire legfeljebb csak egy szűkebb hatalmi kör érdekei lehetnek a megfelelő magyarázatok. Tartunk tőle, hogy egy újabb Fidesz-győzelem nem akarna, talán nem is tudna változtatni ezen az egyre egészségtelenebbé vált kötődésen.

A lényegre szorítkozva, nagy vonalakban így látjuk körvonalazhatónak a jelenlegi kormányzás folytatása nyomán kibontakozó kilátásokat. Nem szükségszerű azonban az, hogy e folytatás törvényszerűen következzen, érdemes áttekintenünk azt az esélyt is, hogy mi várhat ránk egy esetleges ellenzéki győzelem után?

## 2.5. Kilátások egy másfajta forгатókönyv esetére

A választásokat megelőző hónapok során még meglehetősen izgalmas kérdés volt annak firtatása, hogy miféle kilátásokkal, közvetlen, illetőleg kissé távolabbi időkre is kiható, ám alapvető következményekkel kell számolnunk akkor, ha győzne az ellenzék? Bevalljuk, ezt az alponatot eredetileg is jócskán szellős változatban kívántuk megírni, arra gondolván, hogy ennek kellő részletességű kifejtésére bőven lesz idő akkor, ha ez kikerülhetetlen realitásként fordul majd elő. Április 8. után viszont erről írni nem más, mint az idei év első három hónapját összefoglalni igyekvő krónika kötelező, de azért erősen emlékeztető-jellegű részfeladata.

Az elsőszámú kérdés ugyanis úgy vetődött - volna - fel, hogy ellenzéki győzelem esetén miféle konstrukció kaphatna kormányzati felhatalmazást. Azt ugyanis fel sem mertük tétélezni, hogy bármelyik párt képes lenne egyedül legyőzni a Fideszt. /Arról nyugodtan elfeledkezhetünk, hogy akadt több olyan párt is, amely ezt hirdette magáról. / Kik, milyen összetételben kormányoznának és mit tennének e többségi hatalommal abban az esetben, ha mégis többségük lenne?

A megszólaló optimista forгатókönyv-írók nem tartották ugyan kizártnak az ellenzéki kétharmadot, de inkább számoltak azzal, hogy ugyan enélkül nem lesznek képesek rendszerszintű - alkotmányos - változásokat foganatosítani, de azért, lépésről lépésre képesek lennének átalakítani az alapvető feltételeket. Mintegy másfél éves előkészítő munka után el lehetne jutni egy olyan, újabb választás kiírásához, amely már az új, stabil kormányzás előfeltételeit is megteremthetné. Kiindulva e meglehetősen kaotikusnak tetsző realitásokból a megszólaló pártvezérek leginkább súlypontokat jelöltek ki. Olyanokat, amelyek a későbbi gyakorlatban válhattak volna érdemi kormányzati programpontokká. E súlypontokat egy-egy bekezdésben igyekszünk összefoglalni. Mindez nem jelenti azt, mintha LETT VOLNA FELSIMERHETŐ/AZONOSÍTHATÓ, **közös ellenzéki kormányprogram**, hanem csak azt, hogy a jelentősebb pártok dokumentumaiból, vezetőik interjúiból össze lehetett rakni azon elképzelések magvait, amelyekből később akár alternatív program is születhetett volna.

- A jogállamiság helyreállítása úgyszólván valamennyi párt meghirdetett programjában központi helyet foglalt el, bár meglehetősen különböző hangsúlyokkal. A szabadon szárnyaló elképzeléseknek leginkább ezen a ponton jelentett kemény korlátot az imént már említett feltétel: az alkotmányozási adottság hiánya. (Legerőteljesebben a Dk, s legkevésbé a Jobbik elképzeléseiben jelent meg az a jogállamiság-rekonstruálás.)

- Az elszámoltatás lényegében valamennyi párt ígéretei között a legelső helyeken szereplő tétel volt, a Jobbikéban a leghangsúlyosabban, de a többiekében is fontos programpont volt. A tavaszi korrupciós ügyek végeláthatatlan áradata pedig még a korábbi halvány követeléseket összehasonlíthatatlanul erősebb megfogalmazásúvá kényszerítette.
- Gazdaságpolitikai elképzelések koherens rendszeréről lényegében nem tehetünk említést. Voltak ugyan olyan részígéreték és követelések, amelyeknek lehetett éppen ilyen tartalmat tulajdonítani, ezekről az előző fejezetben tételesen meg is emlékeztünk. (Paks II, adóreform stb.) Ám ezekből egy esetben sem állt össze átfogó vízió, amely megérdemelte volna a versenyképes „gazdaságpolitika” -elnevezést.
- Szociálpolitikai ígéreteknek és követeléseknek se szeri, se száma nem volt, s ahogyan ez eddig már negyedszázada mindig is volt, a választásokhoz közeledve szinte naponta emelték a tétet: ingyen tankönyvek, ingyenes nyelvvizsgák, létminimum-emelkedések ez idő tájt megszokott licitjeit élvezhettük - a legtöbbször persze a hozzájuk rendelhető források megjelölése nélkül. (Legfeljebb a stadionépítések leállítása jött szóba. Érthető okokból.)
- Végül, a külpolitikai elképzelésekben a nagyfokú Európa-barátság dominált, bár... ez sem egyforma hőfokon. (A Jobbik például ezt nem nagyon erőltette.) Ezen belül egy-két párt esetében megjelent az euró-övezethez történő minél előbbi csatlakozás ígérete, amely mögött azért valamiféle külpolitikai végiggondoltságnak is volt nyoma.

Összességében azonban az ellenzéki pártok választási versenyképességével alapvető gondok voltak. Míg a Fidesznek évtizedes távlatokban is van egyszemélyben megjeleníthető, szimbolikusan is felmutatható vezére - Orbán Viktor ...naná -, addig az ellenzék ilyen produkcióval nem állhatott, elő, sőt. Az a tény, hogy miniszterelnök-jelölti túlkínálat volt, az éppen azt a képet erősítette meg, amit leginkább leplezniük kellett volna. Azt, hogy milyen sokfélék, hány darabra szétszabdaltan vívják azt a versenyt, ami milliók fejében/emlékképeiben végső soron azonos a western-filmek záró jeleneteivel. Két, kemény csávó áll meredt tekintettel egymással szemben, eltökélten, de kellő önfegyellemmel markolva a koltját, s csak a legfontosabb pillanatban fognak tüzelni.

Képzeljük el ezt a jelenetet, itt, áprilisban: Egyik oldalon Orbán, vele szemben pedig Szél Bernadett, Vona Gábor, Karácsony Gergő, Gyurcsány Ferenc ... melyikük fog majd lőni?

Az egyéni választókerületek túlsúlya pedig eleve esélytelenné tett egy olyan versenyt, amelyben az ellenzéki jelöltek egymással is küzdenek, így a Fidesznek a legtöbbször nem is volt szüksége az 50 %-os fölényre. Elegendő volt az egyszerű többség elérése is minden olyan körzetben, ahol nem volt egyértelműen EGY ellenfelük. A politikai sajtóban óriási viták folytak a választások előtt arról, hogy a pártok szavazóbázisaiban milyen mértékű lehet az átszavazási hajlandóság. Ezt a vitát a magunk részéről az ország állapotának, valamint a magyar választói karakter jellege súlyos félreértésének tartottuk. A magyar választók elsöprő többségének nincs – és soha nem is volt - olyan erejű pártazonosulása, érzelmi elkötelezettsége, amely erősebb lenne a kormányváltási vs. megtartási hajlandóságoknál. 2018 április 8-án mindazon körzetekben igazolódott ez az igazság, ahol megoldották az átszavazási lehetőséget. És fordítva is így volt, mert ahol ezt nem tették meg, ott még az a fideszes jelölt is győzni tudott, akinek alig volt nagyobb támogatottsága 30-35 %-nál.

Az ellenzéki várakozásokat összefoglalva annyit mondhatunk, hogy e kilátásokat eleve megoldhatatlan feltételek közé szorították az imént felvázolt körülmények, jobban mondva: hiányok miatt. Koordinált politikai blokk, egységes program, valamint egységesen támogatott egyéni választókerületi jelölt nélkül 2018-ban semmiféle esélye nem lehetett az ellenzéknek egy olyan párttal szemben, amely a hatalom megtartásának valamennyi lényeges kellékével kizárólagosan rendelkezett. Ezt az evidenciát azért vagyunk kénytelenek leírni is, mert a társadalmi közhangulat egyébként kedvezett volna a váltásnak. Mindenféle vizsgálat, kutatás adatai azt mutatták, hogy a mostani magyar társadalomban az elégedetlenek, váltást óhajtok sokkal többen vannak azoknál, akik a Fideszt továbbra is kormányon szeretnék tartani.

## **2.6.Álláspontok a NER jellegéről**

A kampány felforrósodott légkörének egyik velejárója, hogy az adott (értsd: megdönteni, vagy megőrizni kívánt) rendszer jellegéről minden korábbinál intenzívebb és sokszínűbb viták kapnak lábra. Kormányzati oldalról ezt persze kevésbé lehet állítani, mert az egyetlen ügyre felfűzött kampány ezt a kérdést is leegyszerűsítette arra, miszerint Orbán Viktor és rendszere az egyedüli, amely képes megvédeni az országot a fenyegető külföldiek, migránsok hullámaitól és képes megőrizni Magyarországot magyar országnak. S ez az érvelés ***a rendszer egészét a funkció felől közelíti meg***, s ha a funkció legitim és sikeres, akkor a rendszer minden egyéb attribútuma másodlagos jelentőségű. Feltehetően ezért sem találunk jóformán semmiféle vitairatot, választ, polémiát, amely kormányzati oldalról érvelt volna a másik oldalon

megfogalmazott rendszer-definiálási kísérletek bármelyikével is. Amennyiben mégis a rendszer egészéről kellett megnyilvánulniuk, akkor ezek a kísérletek a legtöbbször valamiféle dagályos, áltörténelmi, ideologikus szózatok jegyében történtek.

A másik oldalt ebben az értelemben egyidejűleg jelentik társadalomtudósok, közéleti szereplők, a megszokott elemzők, és a sokszínű ellenzék teoretikusabb hajlamú megszólalói. Nem szándékoznunk részletekbe menő körképet adni a NER-minősítési kísérletekről, s még a legfontosabb szerzők véleményét is csak egy-egy rövid bekezdésben foglaljuk össze. Csupán azért érdemes e rövid kitérőt is szemügyre vennünk, mert ezek a definíciós kísérletek a kampány végső heteiben szükségképpen váltak a mindennapos politikai diskurzusnak is szerves, naponta megvitatott részévé.

Adottak és széles körben ismertek, felhasználtak voltak azok az elemzések, amelyek a NER rendszerét egy ponton, az általuk legfontosabbnak tartott pontján igyekeztek megragadni, azt is mondhatnánk, hogy tetten érni Ezek közül a legismertebb kísérlet Magyar Bálint és munkatársai nevéhez fűződik, akik tevékenysége nyomán honosodott meg a „maffiaállam” elnevezése. Nem meglepő, ha a kampányban gyakran vált hivatkozási alappá, hiszen a belőle levonható következtetések nagyon könnyen és különösebb aggályok nélkül változtathatók politikai jelszavakká is.

*/Legújabb változatában, s némileg újra fogalmazva: Magyar Bálint/Mizsei Kálmán: Összenő, ami összetartozik. ÉS. febr. 4./*

Hasonló utakon járt a történész, Ungváry Krisztián, amikor ehelyett a zrt-jelleget vélte meghatározónak, amivel azt kívánta érzékeltetni, hogy a NER csak látszólagosan közhatalmi/alkotmányos konstrukció, valójában olyan jellegű gazdasági társaság, amelynek működésében kizárólag a vagyongyarapítás és a profitszerzés jelenti a meghatározó elemet.

*/Ungváry Krisztián: Magyarország Zrt. HVG. jan. 4./*

Kornai János széles körben megismert autokrácia-elmélete leginkább a klasszikus politikaelméleti oldalról igyekszik megoldani azt a problémát, hogy ez a rendszer a mind gyakoribb diktatórikus működési jellegzetességei mellett nyomokban még bőven tartalmaz demokratikus elemeket is. /Kornai munkáira korábban is gyakran utaltunk, idevágó gondolatainak a legutóbbi kitűnő összefoglalása az alábbi Ráday Eszter -interjú: „ÉN nem sebész vagyok, aki vág”. ÉS jan. 26./



Érdekes elmélettel állt elő Hadas Miklós szociológus, akit leginkább az Orbán-rendszer társadalomlélektani vonásai ragadtak meg. Ő úgy látja és hosszasan érvelt is emellett, hogy Orbánék világával a magyar történelem megszokott gyűlölet-közössége állt helyre. Ez tartotta össze 1920 után, ettől vált működőképessé. És ez történt 1945 után, majd 1956 után is. Orbánék csak azt fedezték fel, ami a XX. század során már többször is bevált... - igaz, valamennyi alkalommal hosszán ható mentális károkat okozva működött. */Hadas Miklós: Nincs remény! Vázlat a magyar nemzeti gyűlöletközösség elmúlt száz évéről. ÉS. febr. 9./*

Lakner Zoltán az egyik legérthetőbb megfogalmazója annak az - egyre szélesebb körben terjedő - felfogásnak, miszerint a NER lényegében egy olyan neofeudális rendszer, amelyet az elmúlt nyolc évben kiépült hűbéri kötelek tartanak egyben. Ezt az álláspontot még Szelényi Iván kezdte évekkkel ezelőtt meghonosítani - utaltunk is munkájára a maga idejében –, de mára már olyan széles körben elfogadott, hogy elegendő a legfrissebb változatát is megidézni. */Lakner Zoltán: Az ország eltulajdonítása. 168 óra, márc. 22./*

További, konkrétabb hivatkozásokat mellőzve utalhatunk arra, hogy igen népszerű és gyakran használt elméletek azok is, amelyeket elsősorban kommunikációs szakemberek írnak meg. Ennek alapján a NER lényegében egy propaganda-nagyüzem, amelyet csakis, mint agyon sulykolt, kikerülhetetlenné tett agitációs hazugsághalomként, agymosásként lehet megérteni. Vásárhelyi Máriától Polyák Gáborig számos ismert és elismert szerző vallja ezt az álláspontot.

E féltucatnyi gondolatmenet is elegendő talán annak illusztrálására, amit röviden összegeznénk: számtalan jó, védhető, kellően érvelt és alátámasztott leírása található az elmúlt nyolc évet megtestesítő NER rendszerének. **Ezek az elméletek a mi szemünkben csak látszólag versengenek egymással, mert sokkal inkább állíthatjuk azt, hogy a NER gyakorlatának különböző csomópontjait ragadva meg együttesen mutatják a teljességét.** Ha valaki megpróbálná egybeszerkeszteni e külön-külön leírásokat, akkor e szintézisből bizonyára sokszínű, és elméletileg is megemeltebb absztrakciós szinten mozgó képet kaphatnánk.

Mindenesetre egy-két olyan kísérlettel is találkozhattunk, amelyek a lehető legszélesebb keretek között próbálkoztak a NER lényegének megértésével. E féltucatnyi szerző közül ezúttal kettőt azért emelnénk ki, mert mind a kettő kellően átfogó értelmezési keret ahhoz, hogy bennük a későbbiekben a többi magyarázat lényege is helyet kaphasson.

Az egyikük az a Kovács Imre, aki a kutatócsoportjával szisztematikusan elemzi azt a társadalmi/újraelosztási és szerephálót, amelyet az elmúlt nyolc évben már struktúra-képző

erővel sikerült meghonosítani. Ők úgy látják, hogy a NER lényegében az uniós források felhasználására, újraelosztására rátelepedett gazdasági/politikai és kulturális kaszt, amelynek fennmaradását nagyon masszív anyagi érdekek motiválják. Ez a rendszer hihetetlen szívóssággal épült ki és a megbontása, megdöntése csak radikális módon képzelhető el. Amire viszont ma még azért sincs lehetőség, mert a társadalmi többség úgy véli, hogy ebből él meg. Ami ugyan szociológiailag nem igaz, de a hitek, meggyőződések ma még sokkal erősebben hatnak, mint a mögötte lévő valóság.

Ebben a rendszerben például a legszegényebb egyharmad húzza a legrövidebbet, de ezt a tényt éppenséggel ők láthatják a legkevésbé, mivel az ő képviselőikre egyetlen politikai erő sem akar vállalkozni. A rendszer szívósságát pedig az adja, hogy területi mélységeiben egybe lett építve a helyi közigazgatással, ezért a rendszer vidéken sokkal erősebb, mint ahogyan ezt a nagyvárosokból tudni vélik. /Közbevetőleg: Kovách Imre ebbéli meglátásait az április 8-ai eredmények száz százalékban támasztják alá. / Ebben az újfeudális modellben elhelyezhető úgyszólván minden fontos tényező: a földtulajdoni koncentrációtól a korrupció általánossá válásáig, a közmunkának történt kiszolgáltatottságtól a középosztályok félelmeiig. /Számos helyen olvashatunk e kutatásokról, az egyik legjobb összefoglalása: „*Százezrek nyomorognak esély nélkül...*” *Magyar Nemzet, jan. 13./*

A másik figyelemre méltó keretet TGM fogalmazta meg, ”*Még nyolc év ?*” *M Ncs. jan. 11. c.* nagyesszéjében. Ő a világban eluralkodó, erősen ható nemzetközi trendekből kiindulva állítja azt, hogy Orbán Viktor rendszere nagyon is korszerű. Csak éppen ez a ”korszerűség” az, ami kétségbeejtő. Ez a korszellem mindinkább egyenlőtlenség-párti, imádja a tekintélyt, megveti a kisebbségeket és a gyengéket. Igyekszik mindenkit a jobboldali, antidemokratikus, erőszakkultusztól elvarázsolt kényszerközösségek uralma alá beterelni. Ebben a világban a fajgyűlölet, a rasszizmus különféle változatai válnak normává, „a hülyék ironikus kultusza” válik meghatározóvá a szórakozásra beállítódó tömegkultúra és média nyomására. Hanyatlás és nihilizmus válnak a meghatározó életérzéssé, növekvő hisztériák és a tekintélyuralmi rezsimek egyre erőteljesebb uralma jegyében. Ebben a világban Orbán Viktor és rezsime nagyon is jól, nagyon otthon fogja érezni magát, sőt, akár még irányadó tényezővé is válhat...

TGM esszéje olyan erős látomás, mint az Ószövetség prófétáinak kozmikus félelmei, ez az ereje meg...a gyöngéje is.

További írások az eddigi pontok hátteréhez:

<https://merce.hu/2018/02/04/kilenc-tezis-a-jelenlegi-magyar-helyzetrol/>  
<http://valasz.hu/publi/a-valsagnak-vege-es-most-126809> /Bod Péter átfogó írása/  
<http://nepszava.hu/cikk/1156458-lengyel-laszlo-dontsetek-mielott-a-kovek-kialtananak/>  
[https://index.hu/tudomany/2018/03/26/az\\_orban-rendszer\\_mukodese\\_kovach\\_imre\\_interju/](https://index.hu/tudomany/2018/03/26/az_orban-rendszer_mukodese_kovach_imre_interju/)  
[http://hvg.hu/itthon/20180203\\_Applebaum\\_Orban\\_Viktor\\_a\\_populista\\_internacionale\\_buszkege](http://hvg.hu/itthon/20180203_Applebaum_Orban_Viktor_a_populista_internacionale_buszkege)  
[http://hvg.hu/gazdasag/20180201\\_Osszeno\\_ami\\_osszetartozik](http://hvg.hu/gazdasag/20180201_Osszeno_ami_osszetartozik) /anti-Piketty./  
<https://merce.hu/2018/03/25/van-e-ertelme-szavazni/>  
[http://hvg.hu/itthon/20180131\\_Elek\\_Istvan\\_A\\_Fidesz\\_legyozheto](http://hvg.hu/itthon/20180131_Elek_Istvan_A_Fidesz_legyozheto)  
<https://444.hu/2018/03/30/ha-a-fidesz-megtartja-2014-es-szavazoit-akkor-70-szazalek-alatti-reszvetelnel-keves-eselye-lesz-az-ellenzeknek>  
<https://mertek.atlatszo.hu/politikai-kommunikacio-a-magyar-valasztasi-kampanyban/>  
[http://hvg.hu/itthon/20180405\\_Olvad\\_a\\_Fidesz\\_tabora#utm\\_source=hvg\\_top&utm\\_medium=email&utm\\_campaign=newsletter2018.04.07&utm\\_content=top1&type-id=HvgTopHvg&user-id={@\(%22@%22\)sid}](http://hvg.hu/itthon/20180405_Olvad_a_Fidesz_tabora#utm_source=hvg_top&utm_medium=email&utm_campaign=newsletter2018.04.07&utm_content=top1&type-id=HvgTopHvg&user-id={@(%22@%22)sid})

Elek István: Ellenzékiek! akarjatok győzni! I-II. MN. jan. 12/13. és márc 17.

Török Gábor: Nincs közös érdek. MNes-interjú, márc 15.

Szücs Zoltán Gábor: Kilenc tézis a jelenlegi magyar helyzetről. Mérce. febr. 11.

A sikerpropaganda és ami mögötte van. Az Orbán-kormány hét főbűne. HVG. ápr. 3.

Úgy hisszük, az idei tavasz számtalan elméleti próbálkozásaiból kellően színes és sokrétű csokrot kötöttünk ehelyütt egybe ahhoz, hogy legyenek alkalmas kiindulópontjaink e nyolc éve üzemelő rendszer minél pontosabb megértéséhez. E megfogalmazási kísérletek egyúttal magyarázatot is nyújthatnak ama törekvésekhez, amelyek e rendszer meghaladásához fűződő törekvések indokai is.

E hosszadalmasra elnyúlt elméleti jellegű bevezető fejezet eddig került az egyéb, a politikainál sokkal kézzelfoghatóbb realitások számba vételét. A továbbiakban viszont a választásokat megelőző hónapok gazdasági folyamataira koncentrálunk, megkísérelve a hangos küzdelmek mögötti, számszerűen is megragadható jelenségek okainak bemutatását és megértését. S már előre bocsájtjuk, hogy a gazdasági ügyek, a számokkal is alátámasztható tények mögött egyhamar olyan jellegű konfliktusok tömegére fogunk bukkanni, amelyek akarva/nem akarva visszavezetik az elemző figyelmét a hatalmi küzdőtér eseményeihez. Kampányhetekben-hónapokban talán ez nem is lehetett volna másképpen.

### 3. Növekedési és adósságalakulási kérdések

#### 3.1.A 2017. évi növekedés

2017-ben – az előzetes adatok szerint – 4 százalékkal nőtt a magyar gazdaság (a naptárhatással és szezonálisan kiigazított és kiegyenlített adatok szerint 4,2 százalékkal), ami fordulatot jelentett az előző évek lassuló tendenciájához képest. A globális válság utáni második visszaesést (2012) követő, növekedési pálya a következőképpen alakult:

1. táblázat

**A GDP növekedése**  
(előző év = 100 %)

Év	Kiigazítatlan adatok	Szezonálisan és naptárhatással kiigazított és kiegyenlített adatok
2013	2,1	2,2
2014	4,2	4,1
2015	3,4	3,3
2016	2,2	2,1
2017	4,0	4,2

Forrás: KSH

A nagyfokú kiegyenlítetlenség, ingadozás hátterében elsősorban az uniós források eltérő mértékű becsatlakoztatása húzódik meg.

A magyar növekedési adat ugyan lényegesen meghaladta az Európai Unióét, de nem volt kiemelkedő az unióhoz később csatlakozott, felzárkózó, volt szocialista országok körében, ahol is – akárcsak az unió egészében – mindenütt gyorsult a növekedés.

2. táblázat

**Növekedés a felzárkózó, volt szocialista uniós országok körében**  
(előző év = 100 %)

Ország	2013	2014	2015	2016	2017
Csehország	-0,5	2,7	4,5	2,4	4,5
Lengyelország	1,4	3,3	3,8	2,7	4,6
Szlovákia	1,5	2,6	3,8	3,3	3,4
Szlovénia	-1,1	3,1	2,3	2,5	5,1*
Észtország	1,4	2,8	1,4	1,6	4,8
Lettország	2,6	2,1	2,7	2,0	5,0
Litvánia	3,5	3,5	1,8	2,3	3,9
Románia	3,5	3,1	3,9	4,8	6,9
Bulgária	0,9	1,3	3,6	3,4	3,7

<b>Magyarország</b>	<b>2,1</b>	<b>4,0</b>	<b>3,1</b>	<b>2,0</b>	<b>4,2</b>
<b>EU</b>	<b>0,2</b>	<b>1,6</b>	<b>2,2</b>	<b>1,9</b>	<b>2,5</b>

\*I-III. negyedév

Forrás: Eurostat

A növekedés 2017-ben nagyobb részt a termelékenység emelkedéséből adódott, hiszen a foglalkoztatás csak 1,6 százalékkal bővült, ami fordulatot jelzett az előző évi extenzív növekedéssel szemben, amikor is a GDP-többlet teljes egészében a létszámgyarapodásnak volt köszönhető. A termelés bérigényessége azonban emelkedett: az előző évi 5,1 százalékról 6,1 százalékra, ami a fejlesztési források beszűkülésére és perspektivikusan kedvezőtlenül alakuló teljesítményre utal. (Az egységnyi reálbérré jutó GDP 5,7 százalékkal csökkent, szemben az előző évi 4,8 százalékkal.)

A nominális GDP 2.763 milliárd forinttal emelkedett és 38.183,3 milliárd forintot tett ki. A GDP deflátor az előző évi egy százalékról 3,7 százalékra nőtt.

Ágazatilag nézve a GDP-termelés két területen esett vissza: a mezőgazdaságban és a közigazgatás, oktatás, egészségügy, társadalombiztosítás terén. Az előbbi a kedvezőtlen időjárás miatti gyenge terméseredményeknek volt köszönhető (az előző évi magas bázis után), az utóbbi a nevezett ágazatokban bekövetkező foglalkoztatás-mérséklődésnek. Kiemelkedő dinamikát mutatott a 2016. évi visszaesés után az építőipar, és az átlagot meghaladóan emelkedett a hozzáadott érték a fogyasztáshoz közvetlenül kapcsolódó területeken (kereskedelem, vendéglátás, infokommunikáció, művészet, szórakoztatás, egyéb szolgáltatások).

**GDP-termelés a főbb ágazatokban**  
(előző év = 100%)

Ágazat	2014	2015	2016*	2017*
Mezőgazdaság, erdőgazd. halászat	117,4	95,9	109,9	91,0
Ipar	105,8	109,1	101,0	103,9
Feldolgozóipar	106,5	109,8	100,1	104,9
Építőipar	110,7	102,5	89,5	131,6
Szolgáltatások	102,6	101,6	103,3	103,3
Kereskedelem, vendéglátás, járműjavítás	103,8	104,2	101,2	106,2
Szállítás, raktározás	102,7	101,3	105,5	104,5
Információ, kommunikáció	104,4	101,3	105,7	106,1
Pénzügyi, biztosítási tevékenység	96,7	101,5	100,4	100,7
Ingatlanügyletek	101,8	100,0	103,1	102,3
Szakmai, tudományos, műszaki és adminisztratív tevékenység	105,5	102,8	107,5	107,2
Közigazgatás, oktatás, eü, szociális ellátás, társadalombizt.	101,0	100,2	101,7	98,7
Művészet, szórakoztatás, egyéb szolgáltatás	106,0	100,8	102,9	105,0
<b>Bruttó hazai termék</b>	<b>104,2</b>	<b>103,4</b>	<b>102,2</b>	<b>104,0</b>

\*előzetes adatok

Forrás: KSH

A GDP keresleti tényezőinek alakulásánál az utóbbi években egyértelműen jelentkező tendencia volt a fogyasztás dinamizálódása. Az elmúlt két évben a kormányzat kifejezett fogyasztásélénkítő politikát folytatott a béremelések körének kiszélesítésével, a legkisebb bérek és a nyugdíjak infláció fölötti emelésével, a családi gyerekedvezmények összegének növelésével, a személyi jövedelemadó kulcsának csökkentésével. Ugyanakkor a jegybank kamatleszorító politikája következtében a megtakarításokkal szemben ellenérdekeltség alakult ki, és meglódult a fogyasztási hitelek kereslete. A kedvezőbb jövedelmi pozíciók széles társadalmi csoportoknál tették lehetővé a globális válságban elhalasztott kereslet pótlását

(tartós fogyasztási cikkek helyreállítási ciklusa). A háztartások fogyasztási kiadásai negyedévről negyedévre erősödő dinamikát mutattak, az utolsó negyedévben már 5,6 százalékost.

A közösségi fogyasztás viszont csökkent – elsősorban a közfoglalkoztatás mérséklődése következtében, bár az utolsó negyedévben itt is nagyon ráerősített a kormány. Az előző évi mély bázison a beruházások emelkedtek, aminek nyomán az import is meglódult, dinamikája meghaladta az exportét, így a nettó export levonást eredményezett a GDP belföldi felhasználásából. A GDP belföldi felhasználásának emelkedése meghaladta a GDP termelését, ami a belső kereslet meglódulására utal.

4. táblázat

**A GDP alakulása a főbb keresleti tényezők alapján**  
(előző év, időszak = 100%)

<b>Megnevezés</b>	<b>2014</b>	<b>2015</b>	<b>2016*</b>	<b>2017*</b>
Háztartások fogyasztási kiadása	102,8	103,6	104,2	104,7
Közösségi fogyasztás	109,8	100,2	100,1	99,6
Végső fogyasztás	103,4	102,9	103,3	103,4
Bruttó állóeszköz-felhalmozás	112,3	101,9	89,4	116,8
Bruttó felhalmozás	112,5	96,2	96,3	104,4
Belföldi felhasználás	105,5	101,2	101,6	106,0
Export	109,1	108,5	103,4	107,1
Import	110,0	106,4	102,9	109,7
<b>GDP</b>	<b>104,2</b>	<b>103,4</b>	<b>102,2</b>	<b>104,0</b>
GDP-deflátor	103,4	101,8	101,0	103,7
<b>Nominális GDP, md forint</b>	<b>32.591,7</b>	<b>34.324,1</b>	<b>35.420,3</b>	<b>38.183,3</b>

Forrás: KSH

\*előzetes adat

Az elmúlt évi négy százalékra emelkedő GDP-növekedés több körülménynek volt alapvetően köszönhető: a kedvező külső konjunktúrának (az export dinamikája több mint háromszorosára nőtt), az előző évinél nagyobb uniósforrás-beáramlásnak (illetve azok nagymértékű költségvetési megelőlegezésének, ami összességében 6,7 százalékot jelentett a GDP-ben), a kiengedő jellegű kormányzati politikának és a lakásépítés felpörégésének. Ehhez társult még feltételezhetően – ez idő szerint még nincs adatunk róla – a külföldön dolgozók hazautalása, ami a közelmúltban már a GDP 3-4 százalékát tette ki. A kiengedő jellegű kormányzati politika megnyilvánult a jövedelemkiáramlás fellendítésében – miközben az

infláció nem lódult meg -, az elsődleges foglalkoztatás támogatásában (szoc.hozzájárulás csökkentése), a laza költségvetési politikában (az ESA deficit emelkedett, az elsődleges egyenleg negatív lett). A választásokra készülő kormány politikája mellé felzárkózott a lazán tartott, a konjunktúra erősítése mellett kiálló monetáris politika is.

A külső konjunktúra-élénkülés a belső kereslet felpumpálásával párosult, ami prociklikus gazdaságpolitikát eredményezett.

### **3.1.1. A beruházásokról külön is**

A Központi Statisztikai Hivatal - két évre visszamenőleg - rendkívül nagymértékű változásokat hajtott végre az eredetileg közölt számokhoz képest. A 2015-re először jelzett 0,6 százalékos növekedésből (fél év múlva 3,8 %-os) mára 7,1 százalékos többlet lett. De jelentősen javultak a 2016. évi számok is. Eszerint a korábban publikált 20 százalékos, történelmileg is kirívó beruházás-zuhanással szemben a volumen - a legutóbbi közlés szerint (2018. február) – csak 11,3 százalékkal esett. Csak feltételezni tudjuk: a 2016. évi báziskorrekció okozta a 2017-es esztendő negyedéves adatainak éven belüli átírását is.

A 2018 márciusában rendelkezésre álló információ szerint a beruházások 16,7 százalékkal nőttek, ami szép dinamikának látszik, csak hogy két év átlagában mindössze 3,5 százalékos volt a gyarapodás. Amint a táblázatból látható, az utóbbi években erős hullámzást jeleztek az állóeszköz-befektetések. Ezt – a globális válság után – egyértelműen az uniós forrásbevonási lehetőségek alakították. A beruházások 2013-ban az előző uniós parlamenti ciklus pénzének fokozódó lehívására indultak be, és ebből eredt a következő két év lendülete is. A 2016. évi hanyatlást a külső forrástöbbletek elapadása váltotta ki, noha ekkor már a lakosság felhalmozásai is jelentős dinamikát mutattak. A 2017. évi lendület ismételen elsősorban az uniós pénzeknek volt köszönhető – a lakásépítések emelkedése mellett.

5. táblázat

#### **A beruházások volumenének alakulása**

<b>Idő</b>	<b>Előző év = 100 %</b>
<b>2012</b>	94,8
<b>2013</b>	106,9
<b>2014</b>	119,4
<b>2015</b>	108,6
<b>2016</b>	88,7
<b>2017</b>	116,7



Forrás: KSH

Rendkívül sokat mondó a beruházások negyedéves ütemeinek vizsgálata.

6. táblázat

**A beruházások alakulása**  
(előző év azonos időszaka = 100 %)

Negyedév	Beruházások	Vállalati*	Költségvetési	Lakossági**	Feldolgozóipari
2016. I.	93,3	98,0	53,0	117,5	105,5
II.	86,1	86,8	47,9	118,3	122,3
III.	98,2	107,9	44,0	120,6	125,3
IV.	82,8	102,7	30,9	113,6	112,6
2017. I.	122,1	131,8	126,2	108,7	123,0
II.	121,7	122,8	156,1	109,4	104,0
III.	112,5	111,1	164,6	117,4	107,1
IV.	114,4	103,1	168,8	139,7	101,9

Forrás: KSH

\*49 főnél többet foglalkoztató cégek adatai

\*\* Ingatlanügyletek ágazat adatai

Ha csak a bázisadatokat figyeljük, akkor 2017 utolsó negyedévében kellett volna a legmagasabb dinamikának jelentkeznie. Ám nem ez következett be, aminek háttérében a vállalati beruházások, s ezen belül a feldolgozóipari beruházások dinamikájának jelentős hülését találjuk. Ez ellentmond mind az élénk nemzetközi konjunktúrának és a folytatódására való várakozásnak, mind a hazai munkaerő-kínálat elapadásának. Az uniós pénzekből megvalósuló költségvetési fejlesztések és a lakossági megtakarításokat/ingatlanhiteleket felszívó lakásépítések, felújítások lendülete viszont az utolsó negyedévre is erősödött. E két forrás bővülése azonban korlátos, s ha nem lesz fordulat a cégek fejlesztéseinél, akkor nem sok reményünk lesz a kedvező beruházási periódus fennmaradásához.

A 2017. évi hazai beruházási boom mögött zömében a mesterségesen, kormányzati szintről felszított kereslet állt. Ez abból is látható, hogy a legnagyobb dinamikát azok az ágazatok jelezték, ahol a fejlesztések meghatározó mértékben uniós forrásokra hagyatkozhatnak. Így a szállítás, raktározás terén, az oktatásban, a humán egészségügyi és szociális ellátásban, a közigazgatás, védelem, társadalombiztosításban. A vállalkozói szektorban ehhez képest szignifikánsan alacsonyabb ütemeket mértek, kivéve a sportberuházásokat magába foglaló művészet, szórakozás, szabadidő ágazatot, ahol a közelmúlt éveiben visszaesés soha nem volt kimutatható. 2013-hoz képest az elmúlt négy évben itt nőttek a legnagyobb ütemben a fejlesztések, 167 százalékkal, miközben a teljes

beruházási körben csak 34 százalékos volt a gyarapodás. A feldolgozóipari befektetések – amelyek nagyvállalati részét a költségvetés közvetlenül is megtámogatta – éves 7 százalékos emelkedése első ránézésre kedvezőnek tűnik, amit azonban két háttérinformáció leront. Egyrészt, hogy ez a növekmény a járműiparra koncentrált, másrészt az esztendőn belül a növekedés üteme jelentősen lassult. A 2016-ban megkezdődött fellendülésük 2017 végére szinte teljesen kihűlt (1,9 százalékos növekedés volt az utolsó negyedévben).

7. táblázat

**Beruházások alakulása nemzetgazdasági ágak szerint  
(előző év = 100 %)**

<b>Ágazat</b>	<b>2014</b>	<b>2015</b>	<b>2016</b>	<b>2017</b>
Mezőgazdaság, erdőgazdálkodás, halászat	118,9	86,7	93,5	111,5
Bányászat, kőfejtés	153,2	152,4	92,2	151,7
Feldolgozóipar	109,6	95,5	116,4	107,3
Villamos energia-, gáz-, gőzellátás, légkondicionálás	109,2	140,8	90,6	105,7
Vízellátás, szennyvíz gyűjtése, kezelése, hulladékgazdálkodás, szennyeződés-mentesítés	134,2	141,9	20,0	101,7
Építőipar	124,5	89,3	110,7	111,2
Kereskedelem, gépjárműjavítás	105,5	97,6	128,1	100,4
Szállítás, raktározás	141,3	100,6	63,8	124,1
Szálláshely-szolgáltatás, vendéglátás	134,8	118,4	80,8	129,1
Információ és kommunikáció	113,3	117,0	98,4	118,7
Pénzügyi, biztosítási tevékenység	79,7	100,9	116,6	121,7
Ingatlanügyletek	116,9	117,3	117,0	122,5
Szakmai tudományos, műszaki tevékenység	138,8	133,4	87,7	107,5
Adminisztratív és szolgáltatást támogató tevékenység	139,4	82,0	122,5	99,6
Közigazgatás, védelem, kötelező társadalombiztosítás	105,2	139,0	56,1	165,2
Oktatás	107,4	130,0	65,8	167,1
Humán-egészségügyi, szociális ellátás	153,2	162,4	25,2	166,1
Művészet, szórakoztatás, szabad idő	131,2	124,4	119,4	136,9
Egyéb szolgáltatás	108,0	180,0	103,4	106,8

<b>Nemzetgazdaság összesen</b>	<b>119,4</b>	<b>108,6</b>	<b>88,7</b>	<b>116,7</b>
--------------------------------	--------------	--------------	-------------	--------------

Forrás: KSH

A beruházások anyagi-műszaki összetétel szerinti vizsgálata is arra utal, hogy azokat jelentős mértékben az építkezésekhez (út- vasút) kötődő uniós pénzek mozgatták. A 2017. évi építési lendület is nagyobb részt ebből adódott amellet, hogy a lakás- és irodaépítések is felfutottak.

8.táblázat

### **A beruházások anyagi-műszaki összetétel szerinti alakulása**

(előző év/időszak = 100%)

<b>Idő</b>	<b>Építés</b>	<b>Gép, berendezés</b>
2013	107,7	105,7
2014	118,4	121,8
2015	110,2	106,7
2016	78,3	100,4
2017	121,3	112,8

Forrás: KSH

A 2010 utáni beruházási dinamikát egyértelműen az uniós források határozták meg. Erre következtethetünk abból is, ha a vállalkozói szféra és a költségvetés állóeszköz-befektetéseit tekintjük. 2010 és 2015 között a költségvetési beruházások 134 százalékkal emelkedtek, a vállalkozások körében azonban csak 26 százalékos volt a növekmény. Ám az uniós források 2016. évi megcsappanása nagyon keményen érintette a költségvetési szférát, amelynek beruházási rátája történelmi mélypontra süllyedt. A vállalkozások fejlesztéseinél közel sem volt ilyen mértékű visszaesés. 2017-ben ismét fordulatot láttunk: a közösségi beruházások dinamikája jelentősen meghaladta a vállalkozásokét és negyedévről negyedévre erősödött. A cégberuházások üteme viszont éppen ellenkezőleg, az esztendőn belül folyamatosan mérséklődött.

A vállalati fejlesztések ez évi dinamizálódása következtében a cégek beruházási rátája végre meghaladta a globális válság utáni fellendüléskor tapasztaltat. Az uniós pénzeknek köszönhetően javult a költségvetésből finanszírozott fejlesztések aránya is a bruttó hazai termékhez viszonyítva.

**A beruházások alakulása a vállalalkozói és a költségvetési szférában**

Idő	Volumenindex, előző év = 100%		Beruházási ráta (a GDP %-ában)	
	Vállalkozások*	Költségvetés	Vállalkozások*	Költségvetés
2010	98,9	123,1	8,0	2,3
2011	102,1	91,3	8,1	2,0
2012	97,3	87,9	7,9	1,8
2013	104,9	139,7	7,9	2,4
2014	117,5	117,4	8,9	2,7
2015	103,6	144,7	8,8	3,7
2016	94,3	39,0	8,2	1,4
2017	113,8	159,2	9,4	2,2

\*49 főnél többet foglalkoztató cégek adatai

Forrás: KSH

Az állóeszköz-befektetések GDP-ben mért rátája javult a beruházási boom nyomán, de ahhoz, hogy felzárkózhassunk az unió fejlettebb országaihoz legalább 23-27 százalékos rátára volna szükségünk. Noha Matolcsy György az Új Széchenyi Terv meghirdetésekor a 25 százalékos ráta elérését tűzte ki célul, ezt 2010 után egyetlen évben sem sikerült elérni. A bruttó állóeszköz-felhalmozás GDP-ben mért aránya csak a kiemelkedő mértékű uniós forrásbeáramlás éveiben, 2013-2015-ben és 2017-ben haladta meg a 20 százalékot. Megjegyezzük, hogy ez a mutató 1996-2008 között rendre 23-25 százalék között alakult.

**Beruházási és bruttó állóeszköz-felhalmozási ráta  
(a GDP százalékában)**

Idő	Beruházási ráta	Bruttó állóeszköz-felhalmozás rátája
2010	16,1	20,2
2011	15,2	19,7
2012	14,5	19,3
2013	14,9	20,9
2014	16,8	22,2
2015	17,6	21,9
2016	15,1	19,2
2017	16,9	21,5

Forrás: KSH

A hazai beruházás-alakulás – az Európai Unióhoz 2004 után csatlakozott, volt szocialista országokkal összevetve – rendkívül kedvezőtlen képet mutat. Annak ellenére, hogy egy főre számítva Magyarország kapta a 2007-2013-as uniós ciklusban a legtöbb finanszírozási forrást, a beruházások szintje 2016-ban mintegy 10 százalékkal alacsonyabb volt a 2004. évinél. A táblázatban látható, hogy 2016-ban valamennyi vizsgált országban visszaestek az állóeszköz-fejlesztések, ám nálunk a legnagyobb mértékben. A 2017 évi adat impozánsnak mutatkozik, de lemaradásunk behozásához kevés. Annak ellenére, hogy egy főre számítva 2007-2015 között mi kaptuk a legtöbb uniós támogatást, nálunk a beruházások 2004-hez viszonyítva csak 5 százalékkal emelkedtek, ami tizenhárom év távlatában gyakorlatilag stagnálást jelent.

11. táblázat

**Bruttó állóeszköz-felhalmozás Kelet-Közép-Európában**

Ország	2016/2004, %	2016	2017
		Előző év = 100 %	
Lengyelország	178,8	91,1	103,8
Csehország	124,6	96,3	105,8
Szlovákia	136,5	90,7	103,0
Szlovénia	93,6	96,9	109,2*
Lettország	95,4	88,3	117,3*
Litvánia	134,0	99,5	105,4*
Észtország	111,0	97,2	113,3
Románia	159,9	96,7	104,2
Bulgária	133,2	96,0	102,5
<i>Magyarország</i>	<i>90,6</i>	<i>84,5</i>	<i>116,2</i>

Forrás: KSH és Eurostat

\*I-III. negyedév

Megjegyezzük, hogy 2010 után a vizsgált országok többségében magasabb volt a magyarnál a bruttó állóeszköz-felhalmozás rátája, ami rávilágít gyenge versenyképességünk egyik okára.

### 3.1.2. *Prognózisok*

(**Saját prognózis**) 2018-ban, a parlamenti választások évében a kormányzati politika teljes erőből arra irányul, hogy ne hüljenek ki, sőt tovább erősödjenek a belső keresletet élénkítő körülmények.

- A fiskális politika továbbra is kiengedő jellegű, megakad a deficitcsökkentő trend, a központi költségvetés passzív elsődleges egyenlege még emelkedik is. A költségvetés a fogyasztás élénkítésére fókuszál akkor, amikor 5 százalékra csökkenti a hal, az internet- és az éttermi szolgáltatás áfáját, növeli a kétgyerekes családok adókedvezményét, fedezetet biztosít további béremelésekre a költségvetési szférában, reálnyugdíj-növekedést tesz lehetővé és az Erzsébet-utalványok mellett nyugdíjprémium kifizetésére vállal kötelezettséget. Lényegében a cégek béremelési döntéseit könnyíti meg azzal, hogy tovább vágja 2,5 százalékponttal a béreket terhelő szociális hozzájárulás kulcsát.
- A központilag előirányzott bérpolitikában – látszólag a cégekkel megegyezve - az engedélyezett béremeléseken túlmenően 8,2 illetve 12 százalékos béremelést érvényesítenek a legalacsonyabb béreknél.
- Az uniós forrásokat folyósító intézmények kiemelt feladata ebben az esztendőben, hogy az év végéig az uniós támogatások zömét kifizessék. (A kormány célja, hogy 2019 közepéig az összes forrást fizessék ki – független attól, hogy Brüsszel milyen tempóban utal.)
- Egyelőre nincs információnk arról, hogyan tervezi a kormány az közmunkások átvezetését az elsődleges munkapiacra, mindenesetre a költségvetés 2018-ra többhelyen is megfogalmazza ezt a feladatot. Ha e program megvalósul – minden más változatlansága esetén is –, növekszik a kiáramló bértömeg.
- A jegybank monetáris politikája változatlanul a konjunktúra élénkítését tartja elsődleges feladatának, annak ellenére, hogy az éven belüli infláció meg fogja közelíteni az általa tolerálható mértéket.

A piaci szereplők alkalmazkodva a kedvező konjunkturális kilátásokhoz, várhatóan fogyasztásuk és beruházásuk növelésére törekcszenek. S minthogy a külpiaei értékesítési lehetőségek is bővülnek, az export növekedése is biztonsággal prognosztizálható.

A 2018-ra kirajzolódó növekedési pályán továbbra is a belső kereslet tényezői játszanak meghatározó szerepet. A beruházások növekedési üteme jószereivel csak a magas bázis miatt csökken, s minthogy az állóeszköz-fejlesztések importigényesek, ez maga után vonja az import dinamikájának mérséklődését is. A háztartások fogyasztása és reálfelhalmozása is emelkedik,

a 2017. évinél is nagyobb ütemben. A kedvező jövedelmi és foglalkoztatási feltételek mellett – az elhalasztott fogyasztás pótlása és a lakásépítések másodlagos hatása nyomán - a háztartások fogyasztási hányada emelkedik. Várakozásunk szerint a kormány a választások évében bővíti a háztartások természetbeni juttatásokkal való támogatását is. A végső fogyasztást csak a közösségi fogyasztás alacsony dinamikája korlátozza, ami a közmunkások számának várható visszavágásából következhet.

Az export növekedési üteme – a magas bázison – némileg mérséklődik, azonban ennél nagyobb mértékben – a beruházások ütemcsökkenésével párhuzamosan - a GDP-ben számított importé. Így a nettó export az előző évinél kisebb levonást eredményez a GDP belföldi felhasználásából.

Összességében 2018-ban a bruttó hazai termék 3,9 százalékkal emelkedik, valamivel kevésbé, mint a megelőző esztendőben, szerkezetében azonban lényegében azonos arányokat követve. E prognózishoz lefelé mutató kockázatokat kapcsoltunk, amelyek elsősorban a vártnál esetleg kedvezőtlenebb külső feltételekből következhetnek. A GDP nominális értékének meghatározásánál a költségvetés-készítésnél alkalmazottnál (103,2) kisebb deflátort vettünk (103 %-ot), tekintettel arra, hogy a kormányénál mérsékeltébb inflációs pályára számítunk. Ennek figyelembe vételével 40.862,2 milliárd forintra tesszük a 2018. évi bruttó hazai termék piaci értékét.

Növekedési prognózisunkat a következő táblázat tartalmazza.

12.táblázat

### A GDP alakulása a főbb keresleti tényezők alapján

(előző év = 100%)

Megnevezés	2017*	2018**
Háztartások fogyasztási kiadása	104,7	104,9
Háztartások tényleges fogyasztása	104,1	104,3
Közösségi fogyasztás	99,6	101,0
Végső fogyasztás	103,4	103,8
Bruttó állóeszköz-felhalmozás	116,8	109,0
Belföldi felhasználás	106,0	104,9
Export	107,1	106,1
Import	109,7	107,5
<b>GDP</b>	<b>104,0</b>	<b>103,9</b>
<b>Nominális GDP, md forint</b>	<b>38.183,3</b>	<b>40.862,2</b>

Forrás: KSH

\*előzetes adat

**(Más várakozások)** Az **EU 2018** februárjában 3,7 százalékra tette az ez évi magyar növekedést, az **IMF** a múlt év őszén 3,4 százalékot, az **OECD** ugyanekkor 3,6 százalékot jósolt. A **GKI** legutóbbi (2018. márc.) előrejelzésében 3,8 százalékos növekedés szerepel. Az **MNB** ez év március végén 4,2 százalékra emelte növekedési várakozását a 2017. decemberi 3,9 százalékról. A kormány továbbra is 4,3 százalékos bővülést vár, amivel egyedül áll a piacon.

Tény, hogy az esztendő eddig ismeretes adatai nagyon biztatóak: folytatódott az iparban, az építőiparban, a kereskedelemben és a külkereskedelemben is az élénkülés, a januári adatok rendre magasabbak a múlt évinél. A januári reálkereset emelkedése is nagyobb a tavalyi átlagnál. Egyetlen hónapból azonban nem lehet következtetéseket levonni az év egészére. A választásokra készülve egyébként is kitüntetett időszakot él meg a gazdaság is.

A Nemzetgazdasági Minisztérium 2017 végén készített prognózisa szerint a növekedés dinamikája 2018 után mérséklődik: 2019-ben 3,8, 2020-ban 3,7, 2021-ben 3,6 százalékra. Ez az előrejelzés megegyezik a 2017. áprilisában bemutatott konvergenciaprogramban szereplővel. (Lehetséges, hogy erre nézve jegyezte meg Orbán Viktor, hogy neki olyan gazdasági miniszter kell, aki négy évre rendszeresen hozni tudja legalább az évi 4 százalékos dinamikát. Ezzel Matolcsy Györgyre utalhatott, akinek a jegybanki elnöki megbízatása 2019 elején lejár.) Holott megítélésünk szerint 2020 utánra nézve ez a prognózis is túlzott, hiszen a jelenlegi uniós ciklusra már egy évvel ezelőtt kiírták az összes pályázatot, és a kormány szerint ez év első negyedévéig minden pénzt lekötnek. A kifizetéseket felgyorsították. Az elmúlt évben a tervezett 2240 milliárd forint helyett 2555 milliárdot folyósítottak (a GDP 6,7 %-a, bődületesen nagy összeg), amihez az EU csak 1015 milliárdot küldött meg 500 milliárddal kevesebbet a tervezettnél. A különbözetet a költségvetés pótolta ki a pénzforgalmi deficitből. 2018. márciusig a teljes uniós keret 92 százalékát lekötötték már, 81 ezer pályázat számára 8150 milliárd forintot (igaz, ennek csak kb. a felét, 4300 milliárdot fizettek ki). Meglehet ezeknek a pénzeknek a nagy része majd csak ezek után fog „dolgozni”, de 2020-21-re már lemerülnek ezek az extra növekedési tényezők.

A jövőbeli kilátásokat alapvetően azért ítélik meg másként a kormányon lévő és a kormányon kívüli szakértők, mert másként értékelik a kiinduló helyzetet. Az előbbiek zömében stabilan, saját lábán is megálló magyar gazdaságot tételeznek, az utóbbiak ezt kétségbe vonják. Az utóbbiak szerint a magyar gazdaságot a kedvező külső körülmények kondicionálják jelenleg (2017-ben és 2018-ban is), amelyek átmenetiek, s ha megszűnnek, kiderül, hogy nélkülük a gazdaság legfeljebb 2-2,5 százalékos éves növekedésre képes. A kormányhoz közelálló véleménye közül kitűnik Csepreghy Nándor, a Miniszterelnökség parlamenti államtitkára, aki



egy január végi előadásán azt fejtegette, hogy akkor mondható erősnek, saját lábán is megállónak a magyar gazdaság, ha külső források nélkül is képes 3 százalékos éves dinamikát felmutatni. Ezt azonban ma még nem tudja teljesíteni.

De mintha Matolcsy György is visszavett volna a korábbi optimizmusból<sup>3</sup>, amikor ez év február elején már 2050-re valószínűsítette azt, hogy utolérjük az osztrák fejlődést. Korábban ezt 2030-ra gondolta. Számításaim szerint, ha az osztrákok évi 1,5 százalékkal, mi pedig ennek a duplájával fejlődünk, akkor 2056-ra érjük el a „sógorék” egy főre jutó GDP-jének szintjét.

Csaba László és Bod Péter Ákos szerint a kockázatokat is figyelembe kell venni a prognózisok megfogalmazásánál. Ezek szerintük a következők lehetnek:

- a nemzetközi likviditás szűkülése,
- a kamatsökkentésben rejlő előnyök kimerülése,
- az olajár alakulása,
- a lakáspiac és az építőipar túlfűtöttsége,
- az alacsony hazai termelékenység,
- a hitelminősítők változatlan szkeptikussága,
- a munkaerőhiány, mint korlát effektívvé válása.

S tegyük hozzá mindehhez azt a kockázatot, ami D. Trump elnök globalizáció-ellenes politikájából következik<sup>4</sup>.

A különböző konferenciákon felszólaló kormányzati szakértők egyébként pontosan tisztában vannak azzal, mire lenne szükség a magyar gazdaságban. Csak arról nem szólnak, hogy e követelmények megvalósításához hogyan lehetne eljutni az Orbán-kormány regnálása alatt. A normatívan megfogalmazott tételek a következők:

- emelni kell a termelékenységet, a versenyképességet,
- megfelelően képzett munkaerő kell,
- innováció kell,
- meg kell állítani a negatív demográfia folyamatokat és a folyamatos kivándorlást,
- emelni kell a hozzáadott-értéktermelést,
- meg kell szüntetni a duális gazdaságot (a kicsik és nagyok közti különbséget),
- meg kell találni milyen forrásokból finanszírozzák az országot a csökkenő uniós támogatások mellett,
- az államnak növekedésbarát környezetet kell teremtenie,
- új ipar- és exportstratégiát kell kidolgozni,
- tovább kell fejleszteni az adórendszert.

---

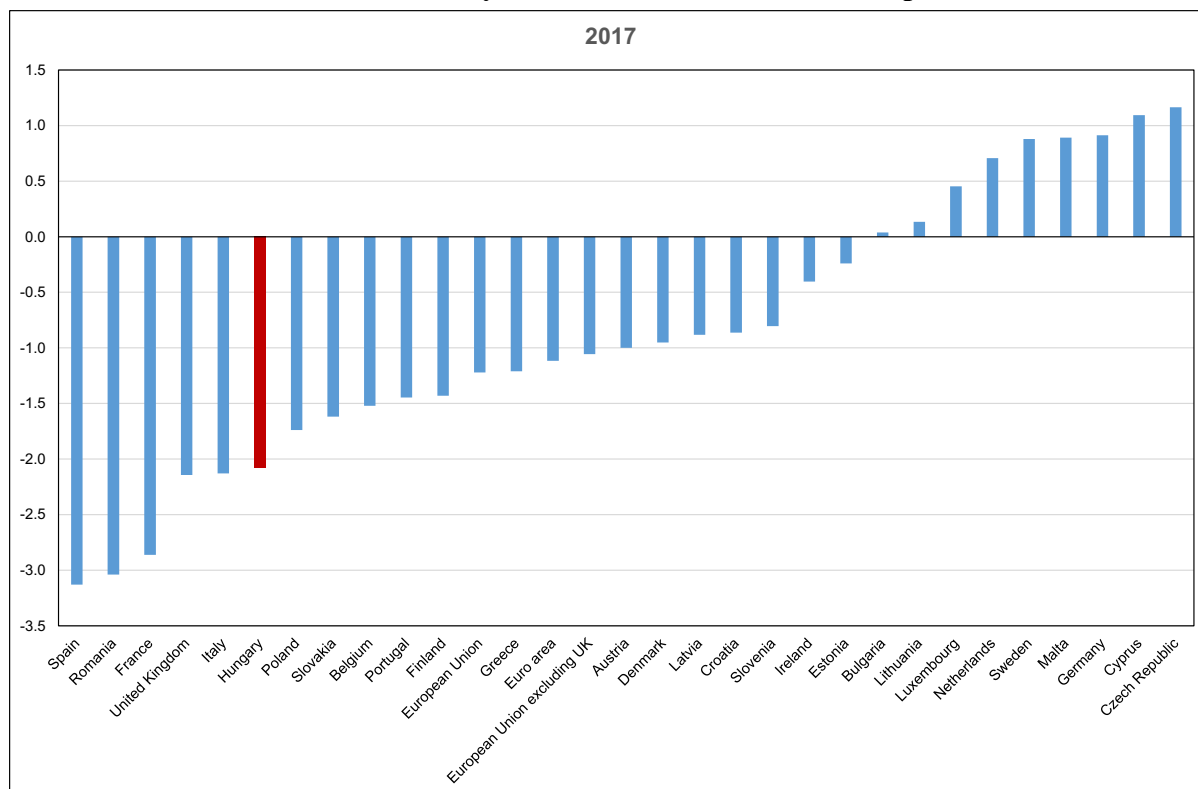
<sup>3</sup> Orbán Viktor egy évvel ezelőtt azzal dicsekedett a Fidesz frakciója előtt, hogy 2030-ra hagyjuk Ausztriát.

<sup>4</sup> Az amerikai elnök március 8-án írta alá az acélimportra kivetett 25 százalékos, és az alumínium-behozatal sűjtő 10 százalékos importadóról szóló törvényt, amely március 23-án életbe is lépett. Ez elsősorban Kínát érinti, illetve az unió legfejlettebb országait. Magyarországra inkább csak a közvetett hatások jöhetnek.

### **3.2.Államháztartás**

Az államháztartás központi alrendszerének pénzforgalmi hiánya 2017-ben lényegesen magasabban teljesült az eredtileg tervezettnél, elérte az 1974 milliárd forintot, ami megfelelt a GDP 5,1 százalékának; mintegy 1000 milliárd forinttal nagyobb volt az előző évinél. Az eredeti tervet túllépte, amiben 1166 milliárd forintot irányoztak elő. A túllépésben a felgyorsított uniós támogatás-felhasználás, az uniós pénzek megelőlegezése tükröződött, ami azonban az ESA 2010 módszertan szerinti elszámolást nem terheli. Emiatt és az önkormányzatoknál keletkezett, vártnál nagyobb többlet hatására az államháztartás ESA-2010 szerinti hiánya a GDP 2 %-át tette ki, ami - minden költséges törekvés ellenére is - jelentősen alatta maradt a 2,4 százalékos előirányzatnak, de 0,3 százalékponttal nagyobb volt az előző évinél. Az első háromnegyedévben visszafogott költségvetési gazdálkodás valósult meg, de a kedvező alapfolyamatok és a beérkező uniós pénzek láttán, az utolsó negyedévben beindult a költséges, ami előre nem látható és meglehetősen ad hoc kiadásokra is lehetőséget adott. Erről előző jelentésünkben részletesen beszámoltunk. Bár a 2 százalékos hiánymérték az uniós küszöbérték alatt maradt, ezzel Magyarország az Európai Unióban a legnagyobb államháztartási hiányú országok közé tartozik, mert a javuló konjunktúra közepette javultak a költségvetési egyenlegek is.

## Az államháztartási hiány a GDP százalékában az Európai unióban



Forrás: AMECO adatbázis

### 3.2.1. Államadósság

Az előzetes adatok szerint a központi kormányzat bruttó adóssága 2017-ben 1195 milliárd forinttal emelkedett és a GDP 73,6 százalékát tette ki. Ez csökkenést jelentett a 2016. végi 73,9 százalékhoz képest. Ám bár továbbra sem ért egyet a nemzetgazdasági minisztérium az Eurostattal, több éves vita után elfogadta, hogy az Eximbankot is bele kell számítani az államadósságba. Ennek köszönhetően megemelkedik az államadósság pályája. 2014-ben 1,5 százalékponttal, majd a következő években 2-2,1 százalékponttal. A 73,6 százalékos ráta uniós összevetésben is magas, és nagyon messze esik attól, amit az államadósság csökkenését meghirdető Széll Kálmán programban előirányoztak, ti. az adósságrátának már 2015-ben csupán 64,1 százalékot kellett volna jeleznie<sup>5</sup>. Akkor éppen több mint 12 százalékponttal volt magasabb a ráta. Ezt a mértéket a nemzetgazdasági minisztérium legutóbb 2020-ra irányozta elő, amiben azonban még nem vette figyelembe az Eximbanknál felhalmozódó adósságot.

Január elején ismét szóba került a magán-nyugdíjpénztári rendszer annak kapcsán, hogy Matolcsy György válaszolt egy képviselő kérdésére. A jegybank elnök szerint azért nincs

<sup>5</sup> A kormányterv szerint az adósságráta 2018-ban már 50 százalék alá esett volna.

egyéni számla, mert a befizetéseket nem tartják nyilván. Vagyis azért nincs, mert nincs. Ettől függetlenül a jegybank közleménye szerint a rendszer átalakítása nemcsak a nyugdíjrendszer pénzügyi hiányát csökkentette, de javította annak fenntarthatóságát is. Ez így egyáltalán nem állja meg a helyét, és más kormányzati szereplők – először az életben! – el is ismerték, hogy a második pillér felszámolása nélkül nem tudták volna megoldani az államháztartás konszolidációját.

Az egyéni számlák vezetésére, és az ott nyilvántartott összegek értékállandóságának megőrzésére tett 2010 végén Orbán, Kósa és Lázár politikai közleményben ígéretet, hogy ezzel csábítsák el a magán-nyugdíjpénztári tagokat. E mézesmadzag mellett a „korbácsot” is belengették, mondván, akik nem lépnek át, nem számíthatnak állami nyugdíjra. Ám a kormány egyik állítása sem volt igaz, az érintettek többsége azonban bevette. A magán-nyugdíjpénztári tagok 98 százaléka átlépett az állami rendszerbe, akik viszont maradtak, azok vagyonában 2011-2017 között 70 százalékos gyarapodást tudtak felmutatni.

A 2945 milliárdos magánnyugdíjpénztári vagyonból 2000 milliárdot fordítottak az államadósság csökkentésére, 460 milliárdot felhasználtak a 2011-es költségvetés befoltozására, 196 milliárd Ft-os vagyon átkerült a Nemzeti Vagyonkezelőhöz, és 289 milliárd forintot felemésztett az árfolyamvesztés.

A rendszer felszámolása nélkül az államháztartási hiány egyik évben sem került volna – ceteris paribus – a GDP 3 százaléka alá, ám a rendszer átalakítása megközelítőleg sem volt elégséges az államadósság tervezett csökkentéséhez.

A hatalmas vagyon eltűnt, de a kormány azóta sem tett egyetlen lépést sem a nyugdíjrendszer megreformálására, amely az ismert demográfiai és vándorlási folyamatok alapján a 2030-as évekre fenntarthatatlanná válik. Vagyis semmi nem történt az implicit adósság törlesztési alapjainak megteremtésére vagy/és az adósság csökkentésére.

### ***3.2.2.A költségvetés minőségéről***

A negyedév folyamán két olyan jelentés is ismertté vált, amely a magyar költségvetés/költségvetéskészítés minőségét értékelte. Az egyik az USA külügyminisztériumából került ki, megállapítása szerint Mo. nem teljesíti a költségvetési átláthatóság minimumkövetelményét sem. Az USA listáján az egyetlen ilyen uniós ország vagyunk. Az USA főként azt kifogásolta, hogy sem a letelepedési kötvényüzletág, sem az MNB alapítványai nem képezik az államháztartás részét.

A másik az International Budget Partnership vizsgálatának eredménye, mely szerint Mo. az unióban és az OECD országok között is az utolsó helyre került a költségvetés transzparenciáját

illetően (149 célzott kérdés alapján), és a két évvel ezelőtti értékeléshez képest is rontottunk. Holtversenybe kerültünk Kenyával, Mongóliával és Malajziával.

Ez a helyezés nem véletlen, Orbán-kormány nyolc éves regnálása alatt sokat tett érte:

- megszüntette a havi részletes jelentéseket,
- kiiktatta a költségvetési irányelvek készítésének gyakorlatát,
- kiiktatta a pótköltségvetés-készítés szükségességét,
- korlátozta az infotörvényben az állami tulajdon működésére vonatkozó információk kiadását,
- költségterítést kér a közérdekű adatokért,
- az előrehozott (tavaszi) költségvetés-készítéssel teljesen átláthatatlanná és összehasonlíthatatlanná tette a költségvetési adatokat,
- a közérdekű adatok fő védnökévé Rogán Antal minisztériumát jelölte ki, mely intézményt miniszteri rendelettel hozott létre,
- lényegében megszűnt a költségvetés szakmai vitája a parlamentben, a parlamenti bizottságokban, amelyek ténylegesen kiüresedtek,
- a kormány felhatalmazást kapott arra, hogy tetszés szerint csoportosíthasson át az egyes előirányzatok között.
- S nem utolsó sorban felszámolta a Költségvetési Tanácsot, mint a költségvetés külső, szakmai kontrollintézményét. (Ami helyette van, az nevetséges.)

Mindezek következtében évente majdnem 20.000 milliárd forint ellenőrizetlenül költődik el. De a kormánynak ez is a célja, mert így tud szabadon gazdálkodni. Ennek a következménye, hogy év végén többszáz milliárd forint felhasználásáról dönt – kénye kedve szerint, rendeleti úton. Ez az összeg tervezési tartalékként áll elő, hiszen 2015 óta minden évben a költségvetést az előző évi előirányzatokra építik rá, amelyek első ízben, 2016-ban rendkívül alultervezettnek bizonyultak, és ezt görgeti azóta is a költségvetés. Az átláthatatlanság a korrupció kiszolgálója. Mo nem írta alá a nagyobb átláthatóságot szolgáló önkéntes uniós megállapodást. A kormány a költségvetést a saját belügyének tekinti, mint annak idején Kádár Jánosék.

#### ***Források a gazdaság általános helyzetéről:***

[http://hvg.hu/gazdasag/20180403\\_versenykepesseg\\_gazdasag\\_felzarkozas\\_adorendszer\\_oligarchak\\_korrupcio](http://hvg.hu/gazdasag/20180403_versenykepesseg_gazdasag_felzarkozas_adorendszer_oligarchak_korrupcio)

[http://adozona.hu/altalanos/Csokken\\_mikozben\\_nott\\_ennyi\\_a\\_magyar\\_allam\\_Z9O51X#rss](http://adozona.hu/altalanos/Csokken_mikozben_nott_ennyi_a_magyar_allam_Z9O51X#rss)  
<http://168ora.hu/itthon/elismerte-az-orban-kormany-hogy-eddig-kozmetikaztak-az-allamadossag-adatait-145530>

[http://hvg.hu/kkv/20180313\\_eu\\_tamogatasok\\_visszaelesk\\_korrupcio\\_transparency\\_nfu#utm\\_source=hvg\\_daily&utm\\_medium=email&utm\\_campaign=newsletter2018\\_03\\_13&type-id=HvgDaily&user-id=4256870A&utm\\_content=normal](http://hvg.hu/kkv/20180313_eu_tamogatasok_visszaelesk_korrupcio_transparency_nfu#utm_source=hvg_daily&utm_medium=email&utm_campaign=newsletter2018_03_13&type-id=HvgDaily&user-id=4256870A&utm_content=normal)

[http://hvg.hu/kkv/20180313\\_eu\\_tamogatasok\\_visszaelesek\\_korrupcio\\_transparency\\_nfu](http://hvg.hu/kkv/20180313_eu_tamogatasok_visszaelesek_korrupcio_transparency_nfu)  
<http://hvg.hu/cimke/K%C3%B3sa%20Lajos>  
<https://merce.hu/2018/03/17/a-magyar-gazdasag-allapotarol/>  
<https://merce.hu/2018/04/07/a-magyar-gazdasag-helyzete-2018-ban-2-resz/>  
<http://168ora.hu/itthon/elismerte-az-orban-kormany-hogy-eddig-kozmetikaztak-az-allamadossag-adatait-145530>  
<https://www.portfolio.hu/gazdasag/hatalmas-gyozelmet-aratott-magyarorszag-de-egyben-elismerte-vereseget-az-exim-ugyben.2.277039.html>  
<https://www.portfolio.hu/deviza-kotveny/deviza/semmi-sem-billenti-ki-a-forintot-nyugalmi-helyzetebol.4.275843.html>  
<https://www.portfolio.hu/gazdasag/nem-jon-ossze-a-kormany-ujraiparositasi-alma.1.276809.html>  
<https://www.portfolio.hu/gazdasag/stagnalga-a-magyar-ipar.4.275861.html>  
<https://zarojel.hu/egy-kutatas-szerint-retteg-az-allamtol-az-uzleti-szfera-kremje/>  
[http://hvg.hu/gazdasag/201802\\_allamadossag\\_eximbank\\_eurostat\\_fegyverletetel](http://hvg.hu/gazdasag/201802_allamadossag_eximbank_eurostat_fegyverletetel)

#### **4. Gazdasági udvarlás kampányidőszakban**

Legutóbbi jelentésünkben számot adtunk arról a rendkívüli pénzszerzésről, amit a kormány év végén rendeletileg hajtatott végre mintegy 130-140 milliárd forintból, amelyet megtakarításként megtalált. Most csak a legfontosabb tételeire emlékeztetnénk, amelyek kifejezetten azt a célt szolgálták, hogy megerősítsék a kormányra szavazók körét.

A legnagyobb összeget az egyházak kapták, 118,8 milliárd forintot magyarországiak és határon túliak egyaránt. Ebből a legtöbb (85,4%) a református egyháznak jutott, noha a kálvinisták az össze felekezetnek csak a 21,2 százalékát teszik ki. Ezt megelőzően Orbán Viktor megújította a Református Egyházzal kötött megállapodását, megerősítette az állami finanszírozási garanciákat, és újabakkal is kiegészítette. Az év végi pénzosztásból a katolikusok 30,3 milliárdot kaptak, az evangélikusok pedig csak 1,2 milliárdot. A maradék a kisegyházak között oszlott meg, amelyek közül nagy port vert fel a Hit gyülekezet kb. 800 millió forintos támogatása és a Köves Slomonak adott 450 millió forint. A Hit gyülekezetet korábban a Fidesz még egyháznak sem ismerte el, most azonban a kapott dotáció fejében vezetője, Németh Sándor nyíltan is kiállt a kampányban Orbán mellett. Köves S. az EMIH vezetője szintén Orbánék támogatója.

Az önkormányzatok extra támogatása már 2017 folyamán megkezdődött (10 md), de év végén őket is megdobták 17,9 milliárd forinttal. Főleg budapesti, illetve vidéki nagyvárosok intézményei kaptak összesen 27,9 milliárd forintot fejlesztésekre, feladataik teljesítésére. Ellenzéki beállítottságú azonban alig volt megtalálható közöttük (az önkormányzatok több mint fele részesült a központi elosztásból). Gémesi György szerint az elosztást nem a rászorultság vagy indokolt igények határozták meg, hanem a „függőségi viszony”.

A NAV dolgozóinak márciusban kb. 5 milliárd forint jutalmat fizettek ki azon a címen, hogy januárban a vártnál nagyobb adóbevételek realizálódtak. Korábban ez a prémium az első negyedévhez kapcsolódott, ám abból csak májusi fizetés lett volna, a mércét a választásokra tekintettel előrehozták.

Az uniós kifizetések felgyorsításához kapcsoló célfeladatok teljesítését is jutalmazta a kabinet, 25 milliárd forintot fizettek ki négy minisztériumban azoknak, akik közreműködtek az uniós pályázatok kiírásában, lebonyolításában. A feladatot egy évvel ezelőtt szabták meg (2017 március végéig minden uniós pénzre legyen kiírás, és 85 %-ra legyen kötelezettségvállalás), s mivel sikerült a feladatot teljesíteni (2064 milliárd helyett 2488 milliárd forintra kötelezettségvállalás v/és kifizetés), ezért a dolgozók 24 havi bónuszt kaptak. Ez 3000 közszolgát érintett, fejenként átlagosan 8,4 millió forintot.

A február 25-i hódmezővásárhelyi választás után nemcsak a migránsozás erősödött fel, a kormány úgy ítélte meg, hogy további pénzosztásra is szükség van. Ennek jegyében fogalmazták újra a CSOK igénybevételi lehetőségeit, a forráshoz többen és könnyebben tudnak hozzájutni. De Novák Katalin, államtitkár azt is belengette, hogy a Fidesz választási győzelme után további kedvezmények is várhatók.<sup>6</sup>

Hasonló hivatkozással jelentette be Orbán Viktor a BKIK évadnyitó ülésén a Modern falu programját, amelyet akkor indítanak, ha április 8-án győznek. Ebből főként a lakhatási feltételek javítását kívánják finanszírozni.

Ugyanekkor ígérte be a kormányfő a nyugdíjprémiumot, amire az idei 4 százalékos körüli növekedés ad majd év végén lehetőséget. (Itt jegyezte meg, hogy neki olyan gazdasági miniszter kell, aki legalább négy évre 4 százalékos növekedést tud ígérni. Az egy évvel ezelőtti kamarai gyűlésen még 5 százalékos és e feletti növekedést tartott szükségesnek O.V.)

A nyugdíjasokat rendkívül fontos célcsoportnak tartja a Fidesz, ezért is döntöttek úgy, hogy húsvétra is kapnak Erzsébet utalványt. Ezen túlmenően – mivel elég nagy lett a politikai nyomás a piaci alapon végrehajtható rezsicsökkentés irányába – minden gázzal ill. távhővel

---

<sup>6</sup> Eddig 68 ezer család vette igénybe a CSOK-ot, ami 189 milliárd forintba került az állampolgároknak.

fűtött lakás számlájából 12 ezer forintos leírást engedélyeztek. Ez a két ötlet összesen 80 milliárd forintos közpénzköltést eredményezett, olyat, amiről korábban szó nem volt a költségvetésben (rendeleti úton való kormányzás).

Folytatódott a cigányság megnyerését szolgáló áruosztogatás Borsodban és Szatmárban főként olyannyira, hogy februárban megjelent egy romák által készített tiltakozó video, amelyben felhívják a társaikat arra, hogy ne engedjék megvásárolni magukat. Kibukott az is, hogy a Farkas Flórián által megválasztott Balogh János (ÖRO elnök) rendezvényszámlát kért valakitől, hogy a kapott pénzt így el tudja számolni és a saját céljára fel tudja használni. Ugyanő Baloghtól tudtuk meg, hogy Farkas Flórián, korábbi elnök 30 milliárd forintért felel, amit a cigányság felzárkóztatására kapott. Fiatal cigányértelmiségiek tüntetést szerveztek a történek miatt.

Március közepén jelentették be, hogy 13,5 milliárd forinttal megemelik a bölcsődei kiegészítő támogatást és 10 milliárd forinttal díjaznak a családbarát szülészeti programot. Ekkor számos egyéb osztogatás is életbe lépett, így pl. a martonvásári ipari parknak 3,2 md, Széles Gábor katonai autóbuszgyártásának 2 md, a Millenárisnak 1,3 md, Berettyóújfalunak uszodára, strandra 11 milliárd és további sport meg egyházi célokra 1,9 md ill. 1,6 milliárd forint.

Mindez az uniós előlegfolyósításokkal és a Modern városok program rendkívüli kifizetéseivel együtt azt eredményezte, hogy a jelentősen megemelkedett bevételek ellenére (a felpörgő fogyasztáshoz kapcsoltnak) a költségvetés hiánya az első három hónapban rekord nagyságúra emelkedett, 871,9 milliárd forintot tett ki, szemben az egy évvel korábbi 198,2 milliárddal. Az uniós projektekre 651,7 milliárd forintot fizettek ki, a tavalyi 252,2 milliárddal szemben, s ehhez képest az Uniótól 60,8 milliárd forint folyt be.

## **5. A választási programokról**

A kormánypártnak nincs semmiféle nyilvánosságra hozott programja, még csak annyit sem mondtak, hogy „folytatjuk”. Viszont levették a honlapjukról a 2010-es programot, nehogy abból bármit is számon lehessen kérni. Volna ugyanis bőségesen mit.

Az ellenzéki pártok elképzelései számos kérdésben egybe vágznak, bár a kivitelezést többnyire másként képzelik. Egyetértés van a következő témákat illetően:

- Orbán Viktor rendszerének leváltása,
- új alkotmány
- a népszavazás megerősítése, megkönnyítése,
- személycserék a független intézmények élén,
- az AB jogkörének visszaállítása,



- korrupciós ügyészség felállítása,
- OB túlhatalmának megnyirbálása,
- igazságosabb választójogi törvény,
- elszámoltatás,
- a „Fidesz-károsultak” rehabilitálása,
- bérek, szociális juttatások emelése,
- többkulcsos szjarendszer, adójóváírás visszaállítása,
- a kiugróan nagy és örökölt vagyonok megadóztatása,
- a különadók fokozatos kivezetése (kivéve bankadó – Jobbik),
- óvatos áfa-csökkentés, élelmiszerekre 5 %,
- társasági adónál 9 % csak a kkv-kra,
- az egészségügyből, oktatásból kivont pénzek visszapótlása,
- Klikk felszámolása,
- 18 évre emelt tankötelezettség,
- egyetemi önállóság visszaállítása, finanszírozásuk javítása,
- tanári terhek csökkentése, szabad tankönyvválasztás, tananyag karcsúsítása,
- nyugdíjasok jobb helyzetbe hozása,
- várólisták csökkentése,
- magánegészségügy igénybevételének megkönnyítése,
- béremelés az egészségügyben,
- megújuló energiaforrások preferálása,
- Paks II. leállítása.

Amiben nagyon különböznek a vélemények az az unióhoz való viszony. A Jobbik a Fideszhez hasonló véleményen van ebben a kérdésben, a többiek viszont több Európát szeretnének és jobbat, megreformáltat.

## **6.A kibukott botrányok listája**

A választások előtti hónapokban számos olyan kérdés, botrány bukott ki, amelynek mindegyikéből a kormány biztos bukása következett volna. Ennek ellenére a közvélemény-kutatási mérések nem igazolták vissza ezt a várákozást. A Fidesz egyetlen ügyre sem adott érdemi választ, mindent végső soron azzal intézett el – mintha elintézhető lett volna -, hogy kampány van, és ilyenkor mindenki természetesen károg.

A továbbiakban ismertetett lista nem teljes, csak a legjelentősebbeket vontuk górcső alá.

### **6.1.Sportügyek**

Orbán Viktor januárban a Guardian-nek adott interjújában kifejtette, hogy szerinte a futball nem üzlet, hanem művészet, és komoly fejlődés van a fociban, bár ezzel senki nem ért egyet. A felcsúti intézményt tovább akarja fejleszteni Puskás intézetté, ami egy kis univerzumot

jelentene, ahol lenne múzeum és kiadóvállalat is. Az akadémia koncepcióját pedig kiterjesztik az 1920-ban elcsatolt magyar területekre is.

A válogatott eredményei azonban épphogy nem igazolták vissza Orbán látomását. Kiderült az is, hogy a megépült stadionok működtetésére nincsenek vállalkozók. A Puskán stadion éves fenntartása pl. milliárdos tétel lesz. Ez a komplexum egyébként 35 milliárd forintos költségtervvel indult (2011), és most 190 milliárdnál tart, miközben a létesítményeit, funkcióit időközben csökkentették. Nemzetközi összehasonlításban a 68 ezer fős stadion éppen a duplájába kerül a müncheni arénának. És még nem vagyunk a végén...

Általában is igaz, hogy a stadionok többségénél az eredeti költségterveket magasan túlszárnyalták a kivitelezés során. Kiderült, hogy 2020-ban 32 helyszínen lesz már új vagy alaposan felújított stadion, azokba 342 milliárd forintot öltek, ami csak 100 milliárd forinttal kevesebb, mint az alsó- és középfokú oktatás évi költsége. A stadionok közül egyedül a Fradié működtethető piaci alapon, a többiek fenntartásáról majd az államnak (önkormányzatnak) kell gondoskodnia, ami a jövő terhére vállalt eladósítást jelent.

Az Mfor kiszámolta, hogy a sportba, elsősorban a versenysportba 2010 óta összesen 1475 milliárd forintot öltek, amiből simán meg lehetett volna rendezni az olimpiát<sup>7</sup> is. Ebből 522 milliárd tao-pénzből származott. A foci 228,6 milliárdot kapott, ennek kb. a 10 százaléka Felcsútra került.

Deutsch Tamás a kiszámolt összeget kevésnek tartotta – nemzetközi focicsapatokéval összevetve. Csakhogy azok nem állami pénzből működnek.

A Budapesti Atlétikai Stadion lesz a következő fővárosi stadionépítkezés, amire már több mint 20 milliárd forintot költöttek. A telkét 16,5 milliárdért vették meg, és a tervezés 4,7 milliárdba került Végleges építési költségéről nincs adat. De Hadházy Ákos feljelentése ott van a budapesti rendőrfőkapitányságon, amelyben a telekvásárlás kapcsán vádolja hűtlen kezeléssel az állam képviselőjét.

## **6.2.Tiborcz-ügyek**

Január elején tudta meg a hazai közönség a The Wall Street Journalból azt, hogy az OLAF, az EU csalás elleni hivatala elkészítette jelentését a hazai közvilágítási rendszer „megújításának” végrehajtását végző cég, az ELIOS ténykedéséről. A vizsgálatot 2015-ben kezdték meg a 2011-2015 közötti ügyletekről; 35 esetet tekintettek át, és minden esetben olyan kifogásolni valókat találtak, amelynek alapján azt javasolják az Európai Bizottságnak, hogy az maradéktalanul

---

<sup>7</sup> 2017 elején a PriceWaterhouseCoopers 774 milliárd forintra taksálta a 2024-es olimpia költségét.

kérje vissza a világításkorszerűsítésre folyósított uniós forrásokat (40 millió eurót, 13 milliárd forintot) Magyarországtól. Az Olaf 17 pályázatnál találta úgy, hogy az érintettek szervezett bűnözési mechanizmust építettek ki.

Az Olaf jelentését ezt megelőzően kb. már fél éve megkaptuk, de titkosították, aminek jó oka volt, hiszen abban Orbán Viktor vejét, Tiborcz Istvánt a szervezett bűnözés gyanújával illették. Az ügy során ugyanis

- Tiborcz barátjának (Hamar Endre) és üzlettársának cége felkereste az önkormányzatokat, hogy pályázzanak uniós pénzekre helyiségük közvilágításának megújítása érdekében. Kimutatták, hogy a korszerűsítéssel üzemeltetési költségeket takaríthatnak meg, és tkp. semmi pénzükből nem fog kerülni, mert a saját erőt is megkapják a miniszterelnökségtől.
- A pályázati kiírások már úgy jelentek meg, hogy azoknak csak Tiborczék tudjanak megfelelni.
- A közbeszerzéseket is barátok készítették elő.
- A pályázatokat szinte egy kaptafára írta Hamar Endre cége, amely a kivitelezésben is érdekelt volt. Az összeférhetetlenség senkinek nem tűnt fel.
- A tanácsadók arról is gondoskodtak, hogy az önkormányzatok más ajánlatokat is kapjanak, de azok kedvezőtlenebbek legyenek az Éliosénál.
- Az ügyletekről többnyire csak az önkormányzat vezetője tudott, a közgyűlés elé csak magát a korszerűsítés tényét vitték. A későbbiekben a titkosítás is segített.
- Ahol nem volt elég önkormányzati forrás a csere lebonyolítására, ott engedélyt kellett kérni Lázár minisztériumától a hitel felvételére. Így kapott a súlyosan eladósodott pécsi önkormányzat is 1 md forintnyi hitelt.
- A lámpatestekért 120-130 ezer forintot számítottak fel, holott azok piaci beszerzési ára 60-70 ezer forint volt (s egyetlen cégtől vásárolták).

Az első szerződést Tiborcz István Lázár Jánossal, Hódmezővásárhellyel kötötte (700 millió forintról), ez volt a referencia, ez a modell folytatódott tovább. Ám ekkor még nem volt jártassága a lámpacserékben az Éliosnak, ezért a pályázaton második helyezést elért társaságot bízta meg, mint alvállalkozót a munka elvégzésével. Ezután már nem volt gond a referenciával sem. A gond a munkák elkészülte után merült fel, mert a lecserélt lámpák jóval gyérebben világítottak. Papíron megvolt a szükséges fényerő, de azt led minőségük okán nem tudták úgy teríteni, mint a lecserélt neonégők. Megoldásként kínálkozott volna, hogy megduplázzák a lámpatesteket, de az emiatt előálló többletmunkát és költségeket már nem vállalták. Az elsötétülő településeken több balesetet (halálos kimenetelűt is) a rossz fényviszonyoknak tulajdonítottak, emiatt tiltakozások és tüntetések is voltak, de nem túl erőteljesek.

Az üzletben kezdetben Simicska Lajos is benne volt, de 2013-ban kiszállt belőle, Tiborcz Istvánra hagyva az évi nyereséget is (kb. félmilliárd forintot). 2015-ben Schiffer András, Szabó Tímea és Tényi István is feljelentést tett, ami alapján vizsgálat is indult, ezt azonban 2016-ban bűncselekmény hiányában megszüntették. Tiborcz István 2015-ben eladta Eliosbeli

részeseését – érezvén, hogy forrósodik a talaj -, amiért kb. 3 milliárd forintot kapott. Ebből alapozta meg feleségével együtt szálloda- és kastélyprojektjét, amihez jelentős vissza nem térítendő állami támogatáshoz is jutott.

Noha az Olaf jelentése már régóta Magyarországon volt, a Pest Megyei Főügyészség csak 2018. január 22-án rendelte el a nyomozást „különösen jelentős vagyoni hátrányt okozó költségvetési csalás büntette és más bűncselekmények” gyanúja miatt. De a főügyészség ügyész végzettségű szóvivője közölte: „A bűnügyben nincs terhelt.”

Amikor már elkerülhetetlen volt, a kormány reagált az ügyre. (Eleinte az MTI egyáltalán nem adott hírt róla.) Az első reakció az volt, hogy Brüsszel beszállt a kampányba (2015-ben!), majd, hogy ez még Gyurcsányék bűne, mert a Bajnai-kormányval együtt az ő idejükben hirdették meg a világítás-korszerűsítéseket. Ez azért elég gyenge érvnek tetszett. Ekkor jött, hogy Simicskára kenték, holott a vizsgált 35 projektből csak 3 esett Simicska korszakára, 2013-ig. A nagy üzletek 2014-2015-ben pörögtek. (Ekkor 11 milliárd forintos forgalom mellett 1,5 milliárd forint tiszta profitot realizáltak.) Végül Gulyás Gergely adott ki egy silabuszt a hithű újságíróknak arról, miként kell védekezni a vádak ellen. Ennek a fő mondanivalója az volt, hogy Orbán Vikornak semmi köze nincs veje üzleti ügyeihez. Egyébként is ezt az ügyet egyszer már kivizsgálták és lezárták, s most csak a kampányban melegítik fel.

Tiborc Istvánnak március végén egy másik ügye is kibukott. A Microsoftnál a múlt év végén belső vizsgálatot indítottak a szoftverek értékesítése körül, aminek eredményeként szerződést bontottak a legnagyobb magyar viszonteladóval, és két vezetőt is menesztettek. (A vizsgálatot Romániában<sup>8</sup> is lefolytatták, de a magyar esetet súlyosabbnak tartották.) Lehetséges, hogy az USA igazságügyminisztériuma 1 milliárd dollárra is megbünteti a korrupcióba keveredett Microsoft céget.

A magyar történet arról szól, hogy a Microsoft által gyártott termékek állami értékesítését olyan viszonteladókön keresztül szervezték meg, akiket a Tiborc testvérek (István és Péter) ajánlottak a cégnek, majd maga Tiborc István is céget alapított (HSC Experts) az eladásokra 2015-ben (amikor kiszállt az Eliosból). A viszonteladók nyilván leadtak valamennyi összeget a termelőnek, amiért velük kötöttek szerződést, majd a beszerzési árnál jóval drágábban – olykor annak kétszereséért – adták tovább a szoftvereket állami cégeknek, intézményeknek, minisztériumoknak (amelyekről előfordult, hogy azok azóta is bontatlanul

---

<sup>8</sup> A Microsoft-botrány egyébként már több éves, csak nálunk most került elő – botrányként. Romániában a magyarénál kevesebbet ülnék már börtönben volt kormánytagok. Romániában ezt tartják a legsúlyosabb korrupciós ügynek. Ott jogállam van.

hevernek). Az állami pénzek ily módon történő leszívásából 2016-ban Tiborczyék 389 millió forint osztalékot vettek ki.

Mondhatnák, az alma nem esik messze a fájától... Március végén nyilvánosságra került egy videofelvétel, amelyen Orbán Ráhel (Tiborczy Istvánné) tárgyal két idegenforgalmi szakemberrel két szálloda üzemeltetéséről és állami pályázatról, amihez a miniszterelnök lányának segítségét kérték. Úgy gondolták ugyanis, hogy ilyen módon tudnak legkönnyebben állami pénzekhez hozzájutni, mert „nagyon szeretnék pénzt keresni a magyar államból”. Erre válaszként Ráhel felnevetett és azt mondta: „az nem baj, ha van ellentételezése.” Vagyis Orbán Ráhel a befolyással való üzérkedés bűnébe esve ígért üzleti esélyt - ellentételezés ellenében - az idegenforgalmi szakembereknek 2017 koratavasán.

A „vejbotrány” az utóbbi évek egyik legalaposabban dokumentált közéleti eseményévé vált, az alábbi válogatás nyomán akár egy önálló kisregényt is lehetne belőle írni róla:

<https://atlatszo.hu/2018/03/30/a-kozvilagitas-tiborczyek-utan-dronfelvetelen-23-ejszakai-varos/>

<https://24.hu/belfold/2018/03/14/elios-ugy-a-magyarok-nagy-resze-tudja-hogy-orban-veje-is-erintett/>

<https://atlatszo.hu/2018/03/12/kiterjedt-ceghalozat-segitette-az-elios-diadalmenetet-a-kozvilagitas-korszerusitesi-piacon/>

[https://index.hu/gazdasag/2018/03/02/elios\\_olaf/](https://index.hu/gazdasag/2018/03/02/elios_olaf/)

<https://merce.hu/2018/02/19/nem-a-sajatjan-hanem-a-mi-labunkon-allt-a-miniszterelnok-veje/>

<https://24.hu/belfold/2018/02/16/tiborczy-ugy-tudtak-hogy-illegalisan-gazdagodnak/>

<https://24.hu/tag/olaf-jelentes/>

<https://24.hu/tag/tiborczy-istvan/>

<https://blog.atlatszo.hu/2018/02/het-dolog-amit-az-atlatszo-tart-fel-tiborczy-istvanrol-ha-a-szabad-sajtonak-adsz-penzet-a-demokraciaba-fektetsz-be/>

<https://atlatszo.hu/2018/02/13/az-elios-zrt-tulajdonviszonyai-offshore-cegek-is-feltuntak-tiborczy-istvan-mellett/>

<https://444.hu/2018/02/16/a-nemzet-vip-je-13-milliarddal-tolta-tul-a-bulit>

[http://hvg.hu/itthon/20180216\\_sorvezetot\\_kaptak\\_a\\_fideszes\\_politikusok\\_tiborczy\\_ugyben](http://hvg.hu/itthon/20180216_sorvezetot_kaptak_a_fideszes_politikusok_tiborczy_ugyben)

[http://hvg.hu/gazdasag/20180213\\_Elios\\_igy\\_valtoztak\\_a\\_tulajdonosok\\_es\\_a\\_vezetok](http://hvg.hu/gazdasag/20180213_Elios_igy_valtoztak_a_tulajdonosok_es_a_vezetok)

[https://index.hu/aktak/elios\\_olaf\\_tiborczy\\_simicska\\_kozvilagitas\\_kozbeszerzes\\_korrupcio/](https://index.hu/aktak/elios_olaf_tiborczy_simicska_kozvilagitas_kozbeszerzes_korrupcio/)

[https://index.hu/gazdasag/2018/02/15/3\\_milliard\\_korul\\_kaszalhatott\\_tiborczy\\_a\\_tendereken\\_felhizalt\\_elios\\_eladasan/#](https://index.hu/gazdasag/2018/02/15/3_milliard_korul_kaszalhatott_tiborczy_a_tendereken_felhizalt_elios_eladasan/#)

<https://merce.hu/2018/02/16/az-elios-kozbeszerzeseinek-tanacsadoi-tisztaban-voltak-vele-hogy-illegalisan-gazdagodnak/>

### 6.3.A Quaestor-ügy felmelegítése

Március végén a Magyar Nemzet munkatársai dokumentumok alapján ismét feltérképezték, hogyan történt 2015-ben a Quaestor bedöntése. Két cikket is lehoztak az ügyről azt sugallva, hogy a bróker cég megmenthető lett volna, illetve, hogy sokan hasznot húztak a bedőlésből. Gondolom annak a többszáz, ha nem több ezer egykori Quaestor kötvényesnek a felpiszkálását célozták meg, akik a mai napig is hajlandók elégedetlenségüknek hangot adva tüntetni.

A cikkekből új információkat is megtudhattunk, bár ezek alapján sem tudtak meggyőzni arról, hogy a cég valóban megmenthető lett volna – ha csak nem vezetőjének Tarsoly Csabának a receptje alapján, ami viszont az államadósság terhére történő konszolidációt jelentett volna. (Vagyis a számlát mindenkinek viselni kellett volna, miközben a cég ügyfelei nagyon is jól jártak a kiemelt hozamú befektetésekkel.) Ami számunkra is új információt<sup>9</sup> jelentett:

- A Buda-Cash bedőlése (2015. febr. 24.) után megindult pénzkivételekben is megnyilvánuló befektetői bizalmatlanságot a Quaestor ügy kívánta feltartóztatni, hogy felajánlotta: megveszi a Hungaria Értékpapír Zrt-t, amely akkor kb. 2 md forintért megszerezhető lett volna, és erre volt is pénze Tarsoly Csabának. Tárgyaltak is az ügyről az MNB-vel, de az utolsó pillanatban jött a döntés: a Hungaria nem menekülhet. A döntést nem az MNB hozta meg, de nem világos, hogy ki és miért, csak annyit tudunk, hogy Orbán Viktor ekkor nagyon elszánta magát az „istállók kitakarítására”. Ekkor még a bróker cégnek 9 milliárd forintos vagyona volt értékesíthető értékpapírokban. (Ez nem lett volna elégséges a becsapott befektetőknek!)
- Szijjártó Péter bizalmasa kérte meg Tarsoly Csabát, hogy adják ki a Magyar Nemzeti Kereskedőház 4 milliárd forintos állampapírjának ellenértékét, és ennek fejében majd segíteni fognak a bróker cégnek. Ez meg is történt, de a segítség elmaradt, nyilván Szijjártó felett intézkedtek.
- Nem az MNB szemfüles ellenőrei indítványozták a Quaestor vizsgálatát, mint azt eddig hangoztatták, hanem az a BEVA elnökének e-mailje nyomán indult meg március 9-én.
- Windisch László, az MNB alelnöke hatáskörét átlépve döntött a bróker cég tevékenységének felfüggesztéséről (ti. erre csak a Pénzügyi Stabilitási Tanács lett volna jogosult), aminek a jogszerűtlenségét a Kúria 2018-ban ki is mondta.
- A felszámolás megindítása nagyon elhúzódott (4-5 hét), addig – és ezt már korábban is sejteni lehetett – sok mindent kimenthettek.
- A legértékesebb vagyontárgyat, a Duna City-t, ahova Tarsoly Csaba 300 milliárd forintos befektetést tervezett, a kérelmek ellenére sem vették zár alá. A telket 28 milliárd forintért hirdették meg, majd a Nemzeti Vagyonkezelő 18 milliárdért megvásárolta. Orbán Viktornak nyilván ezzel még nagy tervei voltak.

---

<sup>9</sup> 2015. első negyedévi jelentésünkben részletesen foglalkoztunk a brókerbotrányokkal.

A két cikk megjelenése után ismét tüntettek az MNB épülete előtt a Quaestor károsultak, akiknek a közössége megállapodást írt alá a Jobbikkal. A Jobbik vállalta a kapcsolattartást az ügyek rendezésében, és új kárrendezési törvényt is beígért nekik.

#### **6.4. A Semjén-Farkas-féle ügy**

Márciusban értesült a nagyközönség arról, hogy Semjén Zsolt, miniszterelnök-helyettes öt alkalommal is exkluzív svédországi vadászaton vett részt, amely alkalmanként 4-5 millió forintba is került. Ezt kezdetben a kormányajtó azzal bagatellizálta, Semjén rokonlátogatásra ment ki, de a bemutatott, nyakánál felfüggesztett rénszarvas képe már nem volt letagadható. Kiderült, hogy a vadászatokot Farkas József milliárdos finanszírozta, aki a fotók ellenére is tagadta a jelenlétét és a szerepét. Farkas József vagyonát a szocialisták alatt alapozta meg, majd a kurzusváltás megértette vele, hogy érdemes jószolgálatokat tenni kormányközeli személyeknek. A nyilvánvaló ellentételezés 2010 után például a következőkben jelent meg számára:

- 530 millió forintos uniós támogatás elnyerése, ebből futotta a noszvaji Oxigén hotelhez 365 millió forint és a ráckevei Kék Duna Wellness Hotelre,
- kiadóvállalata a Szaktudás Kiadó Ház Zrt 2010-14 között 24 közbeszerzésen nyert,
- megkapta a noszvaji Tündéerkert Hotel bérleti jogát, amelyre az állam 219 millió forintot költött azzal a céllal, hogy ott hátrányos helyzetű gyerekeket és felnőtteket fognak gondozni, üdültetni,
- 20 évre megkapta a noszvaji De La Motte kastély fenntartási jogát bónuszként, a Tündéerkert és a kastély között egy üvegfolyósó vezet.

A 25 millió forintos befektetése tehát elég jó hozammal értékesült 2010 után. Farkas József közleményben jelentette be, hogy mindenkit feljelent, aki korrucióval vádolja meg.

Az ügylet extra szépsége: a Semjén Zsolt által levadászott rénszarvasról kiderült, hogy az tkp. háziállat, és a gazdája fel is ismerte. A svéd rendőrség a bejelentés után vizsgálta az ügyet és át is adta március 28-án az ügyészségnek. A svéd zöld, oktatási miniszter szerint haszonállatra löni nem vadászat.

Részletek:

<https://444.hu/2018/03/14/feljelentest-tesz-semjen-svedorszagi-vadaszati-miatt-a-transparency-es-a-k-monitor>

<https://444.hu/2018/03/12/allami-penzekkel-kitomott-szallodas-vadasztatta-semjent-svedorszagban>

[https://index.hu/belfold/2018/03/12/nem\\_a\\_rokonai\\_hanem\\_egy\\_uzletember\\_fizette\\_semjen\\_sve\\_d\\_vadaszatait/](https://index.hu/belfold/2018/03/12/nem_a_rokonai_hanem_egy_uzletember_fizette_semjen_sve_d_vadaszatait/)

## **6.5. Az alkotmányos költségek rendezése**

Az alkotmányos költség fogalma Mengyi Roland ügye kapcsán nyert létjogosultságot a magyar nyelvben olyannyira, hogy volt olyan szerződés (Hadházy találta meg), amely ilyen címszó alatt is rendelkezett. Az uniós pályázatokon elnyert pénzek visszaosztási hányadát jelenti, amit átlagban 20-30 százalékra tesznek. Ez becsülhetően – 20 százalékkal számolva – a 2007 utáni uniós kifizetések tekintetében 4400 milliárd forintot jelentett, a mai GDP kb. 13 százalékát. Nagyobb része a Fidesz kormányzása alatt termelődött, mert a kifizetések 2012 után gyorsultak fel, addig csak csordogáltak. Ennek egy részét nyilván itthon szétosztották – a középosztályosodás elősegítésének programját követve – más része viszont külföldre került. Ez utóbbi mechanizmusáról lebbentette fel a fátylat a Magyar Nemzet március 26-án megjelent cikkében.

Annak kapcsán, hogy információ szerint az FBI tanúvédelmi programja védi a magyar Faidt Péter Andrást, aki az elmúlt években láncszeme lehetett az ebül szerzett pénzek nemzetközi mozgatásának. A mozgatás a következőket jelentette: becsülhetően 3-4 milliárd euró szivároghatott ki Magyarországról arab (közel-keleti) és ázsiai (szingapúri, ahol Habony Árpád vetett tanyát) számlákra, ami kb. 1300 milliárd forintot jelentett. Itthon a Magyar Külkereskedelmi Banknál és más hazai tulajdonú bankoknál landolhatott a jobb sorsra szánt pénz, ahonnan euróban vették fel – kisebb adagokban (ez az FBI gyanúja). A készpénz landolhatott bécsi üres bérelt lakásokban (öt-hat millió eurós tételekben), ahonnan vagy a haválán keresztül, vagy gyémántok formájában vándorolt kelet felé. A gyémánt adás-vétel ugyan költséges, de megéri, mert mozgatása nem esik a pénzmosás tilalma alá. A havala azt a régi üzleti módot jelenti, hogy a pénz a bankoktól függetlenül mozog – bizalmi elv alapján.

A kimenekített tőke egy része aztán külföldi befektetésnek álcázva tér vissza, ekkor már legálisnak látszik. Láttunk is rá példát, amikor kastélyokat, hoteleket, egyéb ingatlanokat vásároltak arab befektetők. Köztük eminensen G. Pharaon professzor, Orbán Viktor (állítólag elhunyt) szomszédja. De arabokkal üzletelt az ifjú Tiborcz fiú is, sőt, Ráhellel a nászútjukat is „Arábiában” tudták le.

Az USA több, család és pénzmosás elkövetésével vádolt magyar állampolgár kiadatását kérte, és azt a Fővárosi Főügyészség indítványozta is. Ám a kiadatás jogerős bírósági döntés



ellenére sem történt meg, információk szerint azért nem, mert azt az Igazságügyi Minisztérium megvétózta. Nyilván jó oka volt rá, erről azonban nem nyilatkozott.

Faidt Péter Andrásról egyébként 2014 óta közzélik a magyar hatóságok jelentős pénzmosás gyanújával, azonban erről az érintett nem tudott. Csak 2016-ban értesült róla az USA-ban. Bevallása szerint nem kapott semmiféle idézést és nem is tudott megszökni olyan nyomozás elől, amiről nem volt tudomása, mint ahogy ezzel a Legfőbb Ügyészség vádolja. Az amerikaiak viszont azt nem értik, a magyar hatóságok eddig miért nem utaztak ki Faidt Péter András kihallgatására, ha keresik. Nyilván, jó okuk volt rá. A rendőrség szerint a nagyjértékű pénzmosás, amely miatt felkerült az Interpol listájára nem érint uniós pénzeket. (Honnan tudják?)

Az ügy miatt egyébként Molnár Zsolt összehívta a parlament Nemzetbiztonsági Bizottságát, de a kormánypárti képviselők ezen nem jelentek meg, így nem volt határozatképes az ülés, ezért egyetlen kérdést sem tudtak feltenni azoknak az illetékes elvtársaknak, akiktől választ remélhettek. (Nem először akadályozta meg így a Fidesz a parlament munkáját.)

Véleményünk szerint az alkotmányos költségek „rendezésének”, hazahozatalának sajátos módjáról lehetett szó a szintén márciusban kirobbant Kósa Lajos – Szabó Lászlóné ügyben. Csak erről még zavarosabbak az információk.

Kósa Lajos 2013-ban közjegyzővel hitelesített megállapodást írt alá 1300 milliárd forintnak megfelelő összegű (4,3 md euró) vagyon kezeléséről Szabó Lászlónéval, a csengeri háztartásbeli/vállalkozóval, aki ekkora örökségnek nézett elébe. Legalábbis ezt állította, ennek a hasznosításához kért segítséget az országgyűlési képviselőtől, akihez annak tanácsadói közvetítették ki. (De lehet, hogy fordítva történt, Kósa kezdeményezte a találkozót.) Kósa egyfelől folyamatosan rémisztgette az asszonyt, hogy ekkora pénzért még meg is ölhetik, másfelől – elmondása szerint – állampapírok vásárlására biztatta, s nem utolsósorban megígérte, hogy segít az örökséggel kapcsolatban felmerült problémák rendezésében.

A bemutatott másik megállapodás szerint Szabóné 800 millió forintnak megfelelő euró utalást előbb Kósa felesége javára, majd a házasság megromlása után a képviselő édesanyjának számlájára. Az asszony elmondása szerint Kósa nem kérte, csak elfogadta ezt az ajánlatot. A család jó kapcsolatokat ápolt egymással kb. 2017 őszéig. Közös üzleti vállalkozást is létrehoztak Kósa bizalmasával, Orendi Mihállyal. Szabó Gáborné ügyvédje olyan dokumentumot is fel tud mutatni, amelyben maga Kósa Lajos a megajándékozott.

Innen kezdve nem világosak a történések – remélhetőleg csak egyelőre nem. Valamilyen ok miatt a NAV vizsgálatot indított Szabóné cége ellen? és/vagy valami fatális dolog történhetett, mert Szabóné férje miután a dokumentumokat eljuttatta Simicskához vagy

a Magyar Nemzethez (?), felakasztotta magát. Kósa először mindent tagadott, majd azt a változatot fogadta el, hogy becsapták, és feljelentést tesz a csaló Szabóné ellen. Szabóné azonban az idézésnek már nem tett eleget, Svájcba távozott gyógykezelésre, és ügyeinek rendezésére. Ügyvédje a DK képviselőjelöltje, Helmeczy László szerint valószínű, Svájcban feljelentik Kósát és Orendi Mihályt bizalmas információk kiadása miatt. 4 millió svájci frankot követelnek majd rajtuk amiért megsértették az általuk aláírt titoktartási nyilatkozatot. A nő váltig állítja, hogy az apai örökség létezik, és hamarosan hozzá fog jutni, ami lehetővé teszi, hogy ne kelljen többet Magyarországra visszatérnie.

Ami még kiderült: A zürichi tiszteletbeli magyar konzul, Gratian Dietrich Béla Anda (apja a híres magyar koncertzongorista Anda Géza, aki benősült egy svájci nagyvállalkozó családjába, aki fegyver-, repülőgép- és gépgyártással foglalkozott magánbankjain kívül) a svájci Alternhein Aviation tulajdonosa, Svájc egyik leggazdagabb embere. Szabóné azt állítja, hogy ennek a cégnek a részvényese. A cég viszont tagadja a részvényességet. A cég fegyvergyártással foglalkozik, többször került botrányba emiatt Svájcban is. Kérdés: honnan szemelte ki a csengeri asszony ezt a nagy céget, és hogy-hogy nem jutott az örökség e nyomára Kósa Lajos, aki azóta – és ez a legújabb – váltig állítja, hogy család áldozata lett. (Kivéve, amikor elbujdosva a nyilvánosság előtt hallgatásba burkolózik.)

Nem tartjuk kizártnak, hogy itt is egy fedősztoriról van szó. A kimenekített alkotmányos költség Anda Béla cégéhez került – megőrzésre(?), majd az örökösödési sztori révén jött volna vissza Magyarországra. Az ügyletben – valószínű kellő ellenszolgáltatás fejében – Szabónét strómanként használták. Csak talán túl nagy összegekről, túl kockázatosról volt szó, ami miatt az akció meghiúsult. Vagy/és Anda úrral nem tudtak megegyezni. Annyit tudunk bizonyosan, hogy Kósa Lajos járt Szabónéval Svájcban, és Orbán Viktornak is voltak érthetetlen svájci utazásai (énekkar meghallgatása, vonatozás Zürichből hazáig).

Kósa Lajos magánodisszeája a kampány hónapjainak legszórakoztatóbb hazugság-regényévé kerekedett. A média valóságos versenyt vívott egymással a legérdekesebb részletekért. S ki nevetett a végén?? Nem, nem Soros György... Kósa Lajos az egyéni körzetében magasabb támogatottsággal lett most képviselő, mint négy évvel korábban...

[https://index.hu/belfold/2018/valasztas/2018/03/23/kosa\\_lajos\\_rendszeresen\\_jart\\_hozzank\\_az\\_asz\\_talunknal\\_evett/](https://index.hu/belfold/2018/valasztas/2018/03/23/kosa_lajos_rendszeresen_jart_hozzank_az_asz_talunknal_evett/)

[https://index.hu/gazdasag/2018/03/23/eredetileg\\_kosa\\_felesege\\_kapta\\_volna\\_a\\_800\\_milliot/](https://index.hu/gazdasag/2018/03/23/eredetileg_kosa_felesege_kapta_volna_a_800_milliot/)

[https://index.hu/belfold/2018/03/14/kosa\\_lajos\\_botran\\_y\\_kozjegyz\\_o\\_euromilliardok\\_osszefoglalo/](https://index.hu/belfold/2018/03/14/kosa_lajos_botran_y_kozjegyz_o_euromilliardok_osszefoglalo/)

[http://hvg.hu/kkv/20180314\\_Kosa\\_bizalmi\\_embere\\_volt\\_a\\_kapocs\\_a\\_csengeri\\_szelhamosnohoz](http://hvg.hu/kkv/20180314_Kosa_bizalmi_embere_volt_a_kapocs_a_csengeri_szelhamosnohoz)

<https://444.hu/2018/03/14/sz-ek-rokona-szerint-kosa-mindent-megtett-hogy-minel-tobb-jusson-neki-az-oroksegbol>

[https://index.hu/video/2018/03/14/kosa\\_lajos\\_fidesz\\_csalas\\_erd/](https://index.hu/video/2018/03/14/kosa_lajos_fidesz_csalas_erd/)

[https://index.hu/gazdasag/2018/03/14/mindenki\\_egy\\_cegben\\_kosa\\_lajos\\_tortenetenek\\_csomopontja\\_az\\_eszak-atlanti\\_kft./](https://index.hu/gazdasag/2018/03/14/mindenki_egy_cegben_kosa_lajos_tortenetenek_csomopontja_az_eszak-atlanti_kft./)

[https://index.hu/belfold/2018/valasztas/2018/03/14/hvg\\_kosa\\_maga\\_ment\\_az\\_oroksegmilliardok\\_utan/](https://index.hu/belfold/2018/valasztas/2018/03/14/hvg_kosa_maga_ment_az_oroksegmilliardok_utan/)

<https://444.hu/2018/03/14/lehet-olyan-kifutasa-a-kosa-ugynek-amihez-kepest-meg-jobbnak-tunt-hogy-teljesen-hulyenek-mutatta-magat-a-miniszter>

<https://merce.hu/2018/03/14/magyar-nemzet-kosa-lajos-edesanyjanak-800-milliot-ajandekozhatt-a-rejtelyes-milliardos-megbizo/>

<https://merce.hu/2018/03/13/a-magyar-nemzet-szerint-meses-vagyon-kezeleset-biztak-kosa-lajosra-a-politikus-szelhamossagrol-beszol/>

<https://444.hu/2018/03/14/sz-ek-rokona-szerint-kosa-mindent-megtett-hogy-minel-tobb-jusson-neki-az-oroksegbol>

<https://24.hu/belfold/2018/03/14/kosa-azt-gondolta-hogy-neki-es-a-csaladjanak-is-jar-honorarium/>

Ezektől eltérő megoldást választott alkotmányos költségeinek kezelésére Szabó Zsolt, államtitkár, Hatvan országgyűlési képviselője. Több banki dokumentum alapján családi vállalkozása 1,2 milliárd forintot halmazott fel dollárban egy belize-i offshore bankszámlán. (Belizén fogták el a Kunmediátor Marcsikát is.) Ennek a pénznek az eredetére nem ad magyarázatot sem Szabó Zsolt vagyonnyilatkozata, sem pedig vállalkozásának pénzügyi mérlege. A Fideszes képviselő lejárató kampányt emlegetett és perrel fenyegetőzött, miközben gondot fordított a nyilvánosság kerülésére.

[http://hvg.hu/gazdasag/20180405\\_11\\_ugy\\_amikor\\_azt\\_hittuk\\_valaki\\_ebbe\\_bele\\_fog\\_bukni#utm\\_source=hvg\\_daily&utm\\_medium=email&utm\\_campaign=newsletter2018\\_04\\_05&utm\\_content=normal](http://hvg.hu/gazdasag/20180405_11_ugy_amikor_azt_hittuk_valaki_ebbe_bele_fog_bukni#utm_source=hvg_daily&utm_medium=email&utm_campaign=newsletter2018_04_05&utm_content=normal)

[https://index.hu/belfold/2018/valasztas/2018/03/23/1\\_2\\_milliard\\_forint\\_parkol\\_a\\_fideszes\\_allamtitkar\\_offshore\\_cegenek\\_szamlajan/](https://index.hu/belfold/2018/valasztas/2018/03/23/1_2_milliard_forint_parkol_a_fideszes_allamtitkar_offshore_cegenek_szamlajan/)

## 7.Uniós kérdések

1. Az EB új adószabályokra tett javaslatot, amelyek nagyobb mozgásteret biztosítanak a tagállamoknak és kedvezőbb adózási környezetet jelentenének a kkv-knak. Megszűnnének a kötelező áfa-kulcsok, a tagállamok maguk dönthetnék el, hogy 0, 0-5, 5-15 % közötti kedvezményes kulcsot alkalmaznak-e a 15 százalékos átlag mellett. A kkv-k adózásánál pedig könnyítéseket vezetnének be az adminisztrációban és mentességeket is élvezhetnének.

Az adórendszer mindkét tervezett változtatása kedvező a nemzetállamok és a piacok fejlődése szempontjából.

2. Martyn Selmayr lett az brüsszeli adminisztráció főtitkára, akinek széleskörű manőverezési lehetséges van. Jean-Claude Juncker jobbkezéként ismeretes a csúcspozíció elfoglalója, akinek a megbízatása átnyúlik a britek nélküli unió életébe, amiből többen azt a következtetést vonják le, hogy a német lobbierő sokáig meghatározó lehet az unióban. Selmayr nyíltan híve az EU föderatív alapú átrendezésének, ami nem jó hír az Orbán-kurzus számára.
3. Az unióban el kezdtek tárgyalni az új költségvetési periódus finanszírozásáról és a támogatások folyósításáról - tekintettel arra is, hogy Nagy-Britannia befizetései (12 milliárd euró) kiesik. A német elképzelés szerint – ezt Orbán is támogatja – az eddigi 1 százalékos GDP-arányt 1,1-1,2 százalékra kellene felemelni. Ám a többi nettó befizető állam kevesebbet szeretni, mondván a britek már nem lesznek itt. Közéjük tartozik Hollandia, Svédország, Ausztria és Dánia.

D. Tusk szerint a korábbiaknál nagyobb összegeket kellene költeni a következő programokra: az illegális migráció megállítására, a közös védelemre, az Erasmus programra.

A németek azt javasolják, hogy a kifizetéseket kössék a jövőben ahhoz, ki milyen mértékben vesz részt a közös politikában. A holland miniszterelnök viszont azt javasolja, hogy a kifizetéseket ahhoz kapcsolják, ki milyen hatékonysággal használja fel a közösségi pénzeket és mennyire tartják be a javaslatként kezelt országspecifikus ajánlásokat. Reális esély lenne az is, hogy az Európai Ügyészség elfogadásához kössék a kifizetéseket. Javaslat fogalmazódott meg arról is, hogy ha egy ország korrump módon osztja el az uniós pénzeket, akkor azt tőle vagy véglegesen vissza kell vonni, vagy annak elosztását az EB-ra kell bízni.

Orbán Viktor a következő javaslatokat tette: fizesse ki az unió a kerítés felét (500 millió euró), legyen joguk a nemzeti parlamenteknek megállítani az Európában zajló vitákat és a migránsok ne kaphassanak képviselőt.

4. Folytak a vizsgálatok Magyarországgal szemben a tavaly májusban megindított 7. cikk szerinti eljárást illetően. A vizsgálatot az Állampolgári jogi, Bel- és Igazságügyi Bizottság (LIBE) folytatja le. A procedúra része a költségvetési bizottság vizsgálata is, amely a támogatások felhasználását elemzi. Ez a testület javaslatot tett Mo ellen a 7. cikk szerinti eljárás megindítására a korrupció szintjére és az államháztartás átláthatatlanságára hivatkozva. Hivatkoznak az OLAF vizsgálataira, amelyet 2013-2016 közötti időszak támogatásainak felhasználásáról folytattak le, ahol is 85 százalékban találtak kifogásokat, és ezzel az unió élmezőnyébe kerültünk: az elmarasztalások a támogatások 4,16 százalékát tették ki, ami becslésünk szerint kb. 500 milliárd forintot jelent. A bizottság azt javasolja, hogy amennyiben Mo. nem csatlakozik az Európai Ügyészséghez, amely kormányoktól függetlenül vizsgálja az uniós támogatások felhasználását, akkor az EB függessze fel a Magyarországnak szánt források folyósítását. A LIBE is elkészítette a jelentését – figyelembe véve a költségvetési bizottság véleményét, ezt április közepén vitatja meg.

Ide tartozik a 2017. évi közbeszerzésekről készített vizsgálat eredményének ismertetése (Átlátszó.hu). Eszerint ebben az évben a Fidesz közeli vállalkozók 2115 milliárd forintot nyertek el közbeszerzéseken (az éves beruházás kb. 40%-a). Ebből a négy legközelebbi barát 1963 milliárdot kapott (93 %), a következő elosztásban:

- Mészáros Lőrinc        729,8 md - ennek 83 százaléka uniós forrás,
- Szijj László            606,5 md,
- Tiborcz István        342,5 md, - 75 százaléka uniós forrás
- Varga Károly            284,6 md.

## **8. Vasútépítések**

A Belgrád-Budapest vasútvonal korszerűsítéséről már korábbi tanulmányainkban írtunk, most csak azért említjük fel, mert Hadházy Ákos egyenesen hazaárulásnak nevezte a projektet. Kilométerenkénti ára 4,5 milliárd forint, miközben a környező országokban 200-900 millió forinttal számolnak nehéz terepen. Ráadásul a semmibe vezet, mert Pireusz és Belgrád között nagyon rossz állapotban van a vasúti vonal, és nincs szó a felújításáról. A magyaroknak csupán a 31 százaléka tartja fontosnak e vonal felépítését, leginkább a Fidesz táborából.

[http://hvg.hu/gazdasag/20180112\\_orban\\_viktor\\_kina\\_europai\\_unio\\_tamogatás\\_mfb\\_nemtorszag](http://hvg.hu/gazdasag/20180112_orban_viktor_kina_europai_unio_tamogatás_mfb_nemtorszag)

<https://24.hu/belfold/2018/01/11/hadhazy-a-kinai-penzbol-epulo-vasut-nem-egyszeru-korrupcio-hanem-hazaarulas/>

Március végén jött a hír, hogy az Orbán-kormány döntött a Budapest-Kolozsvár közötti gyorsvasút megépítéséről, amelynek az előkészítési fázisára az idei és jövő évi költségvetésből 1 milliárd forintot különítenek el. De nem kapkodják el: az előkészítésnek 2020. március 15-ig kell befejeződnie. A Mátészalkaleaks civil csoport szerint 3000 milliárd forintba kerülne és 583 év alatt térülne meg. (MN. 2018. III. 28.) A költség egyáltalán nem tűnik irreálisnak, a hazai szakaszra (235 km) ugyanis 2000 milliárd forintot szánnak, itt ugyanis a TVG-típusú szuperszerelvényekről és a hozzá tartozó vágányokról lenne szó, ahol óránként legalább 200-250 km lenne a sebesség.

A harmadik extrém terv a Budapest-Varsó „gyorsvasút” lenne, de erről Szijjártó ez idő szerint úgy tárgyalt a lengyelekkel, hogy abból a szlovákokat kihagyta (mintha a Kárpátok leomlanának).

## **9.Energiakérdések**

### **9.1.Paks**

Január elején jelent meg a hír, hogy négyes blokk reaktora süllyed. A dőlés 1,17 milliméter, még a megengedett határon (1,40) belül van. De az Atomhivatal felhívta a cég figyelmét arra, hogy pontosítsa a méréseket.

Január 19-én műszaki okokból le kellett állítani a 3-as blokk működését.

Januárban megkötötték a szerződést a Roszatom és a GE Hungary között a Paks II-be történő turbinák gyártásáról és szállításáról. A szerződés értéke bruttó 938 millió euró (290 md forint). A szerződést annak előtte írták alá, mielőtt a Roszatom közbeszerzési fellebbviteli bizottsága meghozta volna a döntését az orosz cég, a Szilovije Masini fellebbezésének jogosságáról.

Február 7-én Varga Mihály bejelentette, hogy előtörlesztik a decemberben felvett 78,2 millió eurós orosz hitelt, mert a piacon ennél olcsóbban (akkor 1,93 %-ért a 3,95 % helyett) tudják finanszírozni Paks II. projektjét. Kilátásba helyezte, hogy mindaddig előtörlesztenek majd, amíg olcsóbb finanszírozást találnak az orosz kondícióknál. Ezt egyébként minden külön költségtől mentesen meg is tehetik. (A hivatalos törlesztés 2026-ban indulna emelkedő kamatlábakkal 3,95 – 4,5 -4,8 – 4,95 % 2047-ig.) Ezzel a kormány elismerte, hogy pénzügyileg rossz szerződést kötöttek.

Február végén a Dunaferri vezérigazgatója is jelezte, hogy acélipari beszállítóként szeretnének Paks II.-höz kapcsolódni.

Az osztrák kormány február 22-én közölte, hogy Ausztria feljelentette az Európai Bizottságot az Európai Bíróságon Paks II. engedélyezése miatt. Kétségbe vonják ugyanis, hogy az EB engedélyei (tendereztetés hiánya és eltekintés az állami támogatástól) az unió érdekeit szolgálja. A magyar kormány válasza az volt, hogy kitart a beruházás mellett, egyébként pedig Ausztria már korábban elmondta a véleményét, amit az EB döntésénél figyelembe is vett.

<https://pcblog.atlatszo.hu/2018/03/05/orosz-befolyas-magyarorszagon-2-resz/>

<https://merce.hu/2018/01/20/csupan-a-magyarok-otode-tamogatja-hogy-orosz-hitelbol-orosz-allami-vallalat-bovitse-a-paksi-atomeromuvet/>

[http://mandiner.hu/cikk/20180119\\_imp\\_paks\\_az\\_evszazad\\_legrosszabb\\_uzlete](http://mandiner.hu/cikk/20180119_imp_paks_az_evszazad_legrosszabb_uzlete)

<https://atlatszo.hu/2018/01/19/egy-szakerto-szerint-lenyege-informaciok-sikkadtak-el-a-paks2-foldtani-kutatasi-programban-kozreadjuk-az-elemzeset/>

[http://hvg.hu/gazdasag/20180206\\_elotorlesztunk\\_24\\_milliardot\\_az\\_oroszoknak\\_a\\_paksi\\_hitelre](http://hvg.hu/gazdasag/20180206_elotorlesztunk_24_milliardot_az_oroszoknak_a_paksi_hitelre)

[http://hvg.hu/gazdasag/20180205\\_ket\\_dudas\\_a\\_paksi\\_csardaban\\_greenpeace](http://hvg.hu/gazdasag/20180205_ket_dudas_a_paksi_csardaban_greenpeace)

<https://24.hu/belfold/2018/02/06/elotorlesztjuk-a-paksi-hitelt/>

## **9.2.Rezsicsökkentés**

2014 áprilisa óta nem csökkent az egyetemes szolgáltatói körben az energia ára, miközben a világpiaci árak jelentősen zuhantak. Annyi történt, hogy a gáz- és távhőszolgáltatás állami kézbe került, s ebben a körben csak az állami szabályozott árak érvényesülhettek. Február közepén kiderült, hogy piacbővítési céllal az E.on bizonyos fogyasztói körnek 5 százalékos árcsökkentést ajánlott fel, s megígérte, hogy két éven keresztül ezen az áron adja a gázt, bármi is történjék a világpiacon.

A hírt a rezsibiztos Németh Szilárd óriási felháborodással fogadta, Brüsszel munkálkodását látta benne és azt, hogy a cég be akar avatkozni a magyar választásokba. Föl is szólította az E.on-t (kocsmai módon), hogy „vissza az agarakkal”. A lakosságot pedig arra, hogy ne dőljenek be a cégnek, ne hagyják magukat becsapni és ne menjenek el a biztos állami piacról. Miközben a Fidesz alelnöke elismerte, hogy a rezsicsökkentéssel csak szavazatokat akart szerezni 2014-ben, de miután jobb, olcsóbb topikot (migránsok) találtak ki, erre már

nem volt szükség. A piaci folyamatokat részben követő céggel szembeni kirohanása újabb elrémisztő koporsószög volt a kormány részéről a külföldi tőke felé.

Holoda Attila számításai szerint egy család 2013 óta 83 ezer forintot veszített azon, hogy a nemzetközi beszerzési áraknál magasabb szinten számláznak. Ebből kapnak most tavasszal vissza 12 ezer forintot<sup>10</sup>, amit viszont Lázár nem tartott kampányfogásnak, sőt ezt sértő feltételezésnek minősítette. Az egykori helyettes államtitkár szerint az elmúlt évek során az állami cég a rögzített árakkal 960 milliárd forintos pluszbevételre tett szert, a visszaosztás most 40 milliárdot tesz ki, a kormány nagylelkűsége tehát nem más, mint szemfényvesztés. (Erre a tavalyi télben egyébként nagyobb szükség lett volna, mert sokkal hidegebb volt, és a lakosság gázszámlája emiatt 30 százalékkal megemelkedett.)

### 9.3. Napelem-projekt

A kormány már a múlt év végén a jelét adta annak, hogy a továbbiakban támogatja a napelem-erőművek létesítését (a kérelmezési eljárás egyszerűsítésével és a környezetterhelési díj felére csökkentésével). A január 17-i kormányülésen pedig hivatalosan is kinyilvánították a projekt támogatását. (Korábban Lázár János megakadályozta, hogy az a 90 milliárd forintos uniós pénz, amelyből a lakóházak energiahatékonyságának javítását kívánták volna finanszírozni, például napkollektorok háztetőkre szerelésével, ily módon hasznosuljon. A forrást inkább a kormányzati épületek korszerűsítésére szánta, de erről később nem értesültünk.)

A kormányzati fordulatnak csak politikai oka lehetett, amelynek fókuszában a kormányt támogató vállalkozások további kistafírozása állhatott. Ezt támasztja alá, hogy az MVM bejelentette: egy éven belül 110 helyen létesít naperőművet, köztük az országban a legjelentősebbet Felsőzsolcán, amely 50 ezer háztartás áramellátását biztosítja. A beruházás 9 milliárdos összegből 35 százalékot uniós forrás finanszíroz.

A Mátrai Erőmű megszerzésével Mészáros Lőrinc is érdekeltté lett a naperőművek létesítésében, mert így tudja a szükséges rekultivációs feladatait részben teljesíteni. Az erőműhöz tartozik egyébként a 2015-ben az Özse-völgyben létesített napelempark, amit hasonló okokból hoztak létre.

De még inkább bizonyítja a kormány helyzetbe hozási célját és gyakorlatát az, hogy a március közepén a napelem- és napkollektorfarmok létrehozására irányuló 12 milliárd forint keretösszegű uniós pályázati forrásra a kiírást követő **12 órában** annyi pályázat érkezett<sup>11</sup>, hogy

---

<sup>10</sup> Orbán „téli rezsicsökkentés” címén jelentette be március elején (a hódmezővásárhelyi bukta után).

<sup>11</sup> A pályázók körét kiterjesztették a többhektáros, speciális helyen lévő földterületekkel rendelkezők számára is.



a kiírónak fel kellett függesztenie a további igények befogadását. A pályázatok elkészítése egyébként – az egyszerűsített menetben is – több hónapot vesz igénybe, számtalan hatóság aláírása szükségeltetik hozzá, s egyszerűen képtelenség ezt néhány óra alatt összehozni. Vagyis egészen biztosan fennáll a hivatali visszaélés tényállása. S biztosra vehetők az előrehozott dátumozások is. Nem kétséges, hogy miként fogja Brüsszel majd elbírálni az így befogadott és finanszírozott projekteket...

#### **9.4. Olajár- és gázvezetékháború**

Az USA olajfelhozatalának növekedése következtében a hordónkénti olajár 70 dollárról 65 dollárra csökkent, és elemzők szerint ebben az évben nagyjából itt is marad. Működik az OPEC és az Oroszország által megkötött kitermelést korlátozó megállapodás, amit az oroszok hosszabb távra is szeretnének kiterjeszteni. Sőt szeretnék a kartellbe az USA-t is bevenni. Erre nem sok esélyt látunk, mindenesetre a nagyhatalmi törekvés itt is megformálódott.

Nemcsak az árak körül van harc, hanem a csővezetékek és cseppfolyós gáz szállítása körül is. Az amerikaiak az utóbbit preferálnák, az oroszok az előbbit. Nekünk mind a kettő jó lenne, főként az, ha valóban csökkenteni lehetne energiafüggőségünket az oroszoktól. (Bár Paks II. jócskán rácsafol erre a kormányzati célra.) Számos projekt fogalmazódott meg, és lóg a levegőben arra nézve, hogyan lehetne az oroszokat, ukránokat megkerülni úgy, hogy a gáz mégis elérjen a magyar fogyasztókhoz is. Ismeretes a Krk szigeti LNG terminál építésébe való beszállás, a román gázvezeték, a lengyel vezeték, az Ázsiából jövő vezeték építése. Számos, 2010 után felmerült projekt közül egyetlen egy épült meg: a szlovák magyar vezeték, de ezen gyakorlatilag semmi sem jön. (Viszont nagyszerű gáztározóink vannak kb. 300 milliárd forintért, amelyekben mindössze tavaly sikerült bértározást vállalnunk a Gazpromtól.)

Holoda Attila szerint az Orbán-kormány az elmúlt nyolc év alatt egyik célját sem sikerült elérnie: energiafüggőségünk nem csökkent, energiabiztonságunk nem javult.

### **10. Letelepedési kötvény és a menekültkérdés**

A Bevándorlási és Menekültügyi Hivatal főigazgatójától megtudtuk, hogy a letelepedési kötvényeket kérelmezők „terrorizmus elleni biztonságát” a hivatal vizsgálta. Hogy milyen módszerekkel, az nem derült ki. A húszezer kérelmezőből mindössze húsz kötvényigénylőt és annak 44 hozzátartozóját találták visszautasítandónak. Ők főként kínaiak, oroszok, Közel-Keletről és Észak-Afrikából érkezők voltak.

Március végén derült ki, hogy két nemzetközileg is körözött<sup>12</sup> bűnözőnek is engedélyezték a hatóságok a letelepedést, ami rávilágít a vizsgálat meglehetősen laza mivoltára. Csak abban lehet bízni, hogy a kötvénytulajdonosok nem akarnak Mo-on letelepedni, hanem tovább állnak.

A 19865 kötvénytulajdonoson a közvetítők becslés szerint 180-250 milliárd forintot kereshettek. A magyar állam kb. 60 milliárd forintos veszteséget könyvelhet el a garantáltan magas kamatlábak miatt.

Noha a programot 2017 március 31-vel lezárták, a legtöbb ügynök továbbra is hirdeti magát arra számítva, hogy az áprilisi választások után folytathatják tevékenységüket. A HVG információi szerint a bennfentesek ma is el tudják intézni a kérelmek engedélyezését, ami 10-ből három megadását jelentheti. Mivel tudható, hogy a kötvényeladásokat intéző offshore cégek mögött a kormányhoz közeli cégek húzódnak meg, ennél magasabb engedélyezési arányt is el lehet képzelni.

A Euróstat szerint egyébként 2017-ben kb. a felére csökkent a menedékkérők száma (2016-ban 1,2 milliót, 2017-ben 650 ezret regisztráltak a 28 tagállamban). Magyarországon 3511 új menedékkérőt vettek fel a listára (2015-ben 177 ezret, 2016-ban 30 ezret), közülük 1291-en meg is kapták a menekült státuszt. Pontosan annyi, amennyi betelepítése ellen a kormány Brüsszelnél tiltakozott. Többségük azonban elhagyta az országot.

A kormány ez év szeptember 6-ig meghosszabbította a tömeges bevándorlás okozta válsághelyzet fennállását, ez alapján bárkit bárhol indoklás nélkül igazoltathatnak. A Bevándorlási és Menekültügyi Hivatal adatai szerint ez év első két hónapjában 242 menedékkérőt regisztráltak. Ugyanezen idő alatt 191 fő kapta meg a menekültstátuszt. Ugyanakkor ismeretes, hogy a választási kampányban a kormánypárt fő üzenete: nem akarunk bevándorlóországgá lennünk. S ennek jegyében ádáz harcot folytat az un. hazai Soros ügynökségekkel szemben vádolva őket azzal, hogy pl. azok a budapesti üres lakások listája alapján migránsokat kívánnak betelepíteni. (Ugyanezzel a hamis állítással kampányoltak Pécsen is Mellár Tamás ellen.)

---

<sup>12</sup> Olyan nemzetközi bűnszövetkezet tagjai, akik fegyverkereskedelemből, kábítószerkereskedelemből, emberkereskedelemből származó pénzek tisztára mosásával foglalkoznak. (Még lehet a pénzmosás szakmájára nagy kereslet mutatkozott az utóbbi években Mo-on.)

## 10. Záró megjegyzések

Április 12. után írjuk e mostani negyedéves összegzőnk záró gondolatait. Négy nappal vagyunk túl a teljeskörű meglepetést hozó választásokon, a legrangosabb portálok már közreadták legelső elemzéseiket, s a megmaradt hetilapokban is frissen olvashatók az első komolyabb, mélyebb összefüggéseket keresgélő magyarázatok. Kétségtelen, hogy a választási folyamatok úgyszólván minden pontján számtalan olyan hiányosság, tévedés, netán szándékos mulasztás történt, ami miatt az első héten egyre növekvő felháborodás, tüntetés és gyanú kapott lábra, ezáltal is támogatva az ilyen alkalmakkor mindig is törvényszerűen előkerülő család vadjait. Most még nem tudhatjuk, hogy e jelenlegi felháborodások, tiltakozások, jogorvoslati követelések a későbbiekben milyen eredménnyel járnak, mindenesetre mi befejezett adottságként számolunk a 2018-as választások alapvető tényeivel.

Emlékeink szerint korábban is előfordult már - többször is -, hogy a vesztesek választási csalást sejtettek, s valamennyi alkalommal kiderültek ilyen-olyan szabálytalanságok. **A végső eredményt azonban ezek az utólagos viták, jogorvoslatok egyszer sem befolyásolták, hanem legfeljebb egy-két mandátum későbbi sorsáról lehetett és kellett másképpen dönteni.** E mostani küzdelmek azonban valamivel nagyobb tétet sejtető küzdelmekre utalnak. Talán azért is, mert a vesztes fél oldalán a mai magyar társadalomnak legalább akkora része láthatja magát, mint a győztesén és a vesztes két és fél milliós népesség a Fidesz korrektsége kapcsán korábban sem volt túl nagy bizalommal. Okkal nem. Néhány forrás a jelenlegi viták hátterének megértéséhez:

Választási furcsaságokról:

[https://index.hu/belfold/2018/valasztas/2018/04/11/tisztazunk\\_nehany\\_valasztasi\\_furcsasagot/](https://index.hu/belfold/2018/valasztas/2018/04/11/tisztazunk_nehany_valasztasi_furcsasagot/)

[http://hvg.hu/itthon/20180409\\_Furcsa\\_dolgot\\_vel\\_felfedezni\\_a\\_valasztasi\\_adatokban\\_Nincs\\_vele\\_egyedul](http://hvg.hu/itthon/20180409_Furcsa_dolgot_vel_felfedezni_a_valasztasi_adatokban_Nincs_vele_egyedul)

[https://index.hu/belfold/2018/valasztas/2018/04/10/hogyan\\_nullazodhattak\\_az\\_ellenzeki\\_szavazatok\\_a\\_szamolas\\_utan/](https://index.hu/belfold/2018/valasztas/2018/04/10/hogyan_nullazodhattak_az_ellenzeki_szavazatok_a_szamolas_utan/)

[https://index.hu/belfold/2018/valasztas/2018/04/10/eppen\\_az\\_ellenzeki\\_jeloltekre\\_leadott\\_szavazatok\\_lettek\\_ervenytelenek/](https://index.hu/belfold/2018/valasztas/2018/04/10/eppen_az_ellenzeki_jeloltekre_leadott_szavazatok_lettek_ervenytelenek/)

[https://444.hu/2018/04/10/tobb-mint-700-olyan-valasztokor-van-ahol-feltunoen-sok-az-ervenytelen-szavazatok-szama?utm\\_source=hirkereso&utm\\_medium=cpc&utm\\_campaign=tobb-mint-700-olyan-valasztokor-van-ahol-feltunoen-sok-az-ervenytelen-szavazatok-szama](https://444.hu/2018/04/10/tobb-mint-700-olyan-valasztokor-van-ahol-feltunoen-sok-az-ervenytelen-szavazatok-szama?utm_source=hirkereso&utm_medium=cpc&utm_campaign=tobb-mint-700-olyan-valasztokor-van-ahol-feltunoen-sok-az-ervenytelen-szavazatok-szama)

<https://24.hu/belfold/2018/04/11/tenyleg-ellenzeki-szavazatok-tuntettek-el/>

[http://hvg.hu/itthon/20180409\\_Schiffer\\_perrel\\_fenyegette\\_azokat\\_akik\\_visszalepnek\\_az\\_LMPnel](http://hvg.hu/itthon/20180409_Schiffer_perrel_fenyegette_azokat_akik_visszalepnek_az_LMPnel)

<http://sztarklikk.hu/kozelet/az-lmp-nek-koszonhetjuk-hogy-a-fidesz-ketharmadot-szerzett/336171>

A továbbiakban a lezajlott választásoknak legalább öt olyan következményével vetünk számot, amelyek egyébiránt nagyjából lefedik az első részben megfogalmazott hipotéziseinket is. Ezért a választások nyomán megfogalmazható legfontosabb tanulságokat összekötjük a bevezetőnkben írottak utólagos tesztelésével is.

### 11.1. A pártok szintjén megjelenő tanulságok

- A Fidesz újból kétharmaddal nyerte meg a választásokat, pedig erre csak nagyon kevesen mertek volna fogadni - még az ő, szűkebb vezérkarukon belül is. Az előzmények, a választás előtti folyamatok egésze az utolsó hetekben olyan hangulatot teremtett, amelynek nyomán a társadalom nagyobb része nem tartotta kizártnak a Fidesz leváltását, sőt, a többség ezt kívánatosnak is gondolta. Ezek szerint **meg kell tanulnunk azt is, hogy Magyarországon a kormányellenes hangulat nem feltétlenül azonos a kormány választásokon történő megbuktatásával, s ennek számos olyan oka van, amellyel korábban már többször is foglalatostokdunk.**

A Fideszre nézve mindebből annyi fontos, hogy e harmadszori megerősítésük után nem sok okuk maradt arra, hogy a jelenleg futó, évek óta élvonalba tolt vezérkaruk összetételén túlzottan változtassanak. Legfeljebb két-három tucatnyi szereplő megkevergetése, újak tetsző hierarchiákban való pályára küldése lehet valószínű. Pártjuk kirobbanthatatlan erővel települt bele a közigazgatás minden szintjébe, s e szimbiózis fontosságát a vidéki körzetekben történt elsőprő erejű győzelem sokszorosan igazolta vissza. S lehet a Fideszt nem szeretni, de az kétségtelen, hogy a mai magyar politikai palettán az egyetlen olyan képződmény, amely leginkább képes felmutatni a néppártosodás jeleit: valamennyi korcsoportban, települési metszetben foglalkozási ágazatban meghatározó erő, még ha ebben ezúttal megmutatkoztak a kedvezőtlen tendenciák is. (Budapesten nem nőtt, inkább gyengült a befolyásuk, miként a fiatalabb és képzettebb korosztályok esetében is. Egyébként, így szokott kezdődni a legnagyobb Néppártok feltartóztatatlan hanyatlása is...)

A választások eredményei, valamint az adatok első magyarázatai a legismertebb honlapokon úgyszólván azonnal megkezdődött:

<https://merce.hu/2018/04/09/nem-fideszes-az-egesz-oroszag-barmennyire-is-ugy-tunik/>

[https://index.hu/belfold/2018/valasztas/2018/04/09/miert\\_nem\\_szamitottak\\_a\\_kozvelemenykutatok\\_sem\\_a\\_fidesz\\_elsopro\\_sikerere/#](https://index.hu/belfold/2018/valasztas/2018/04/09/miert_nem_szamitottak_a_kozvelemenykutatok_sem_a_fidesz_elsopro_sikerere/#)

<https://444.hu/valasztas2018>

[https://index.hu/belfold/2018/valasztas/2018/04/09/megvan\\_a\\_ketharmad\\_a\\_fidesznek/](https://index.hu/belfold/2018/valasztas/2018/04/09/megvan_a_ketharmad_a_fidesznek/)

[https://index.hu/belfold/2018/valasztas/2018/04/09/valasztas\\_2018\\_ner\\_eredmeny\\_elemzes\\_fidesz/](https://index.hu/belfold/2018/valasztas/2018/04/09/valasztas_2018_ner_eredmeny_elemzes_fidesz/)

[https://index.hu/belfold/2018/valasztas/2018/04/09/valasztas\\_2018\\_ner\\_eredmeny\\_elemzes\\_fidesz/#](https://index.hu/belfold/2018/valasztas/2018/04/09/valasztas_2018_ner_eredmeny_elemzes_fidesz/#)

[https://index.hu/belfold/2018/valasztas/2018/04/09/szoros\\_korzetek\\_fideszes\\_vezetes\\_osszefogással\\_nyerte\\_volna\\_ellenzek/](https://index.hu/belfold/2018/valasztas/2018/04/09/szoros_korzetek_fideszes_vezetes_osszefogással_nyerte_volna_ellenzek/)

<https://merce.hu/2018/04/10/nem-sorost-hanem-a-szabad-gondolkodast-szeretne-vegleg-megallitani-a-kormany/>

[http://hvg.hu/gazdasag/20180410\\_A\\_Fideszen\\_kivul\\_nincs\\_egyetlen\\_part\\_sem\\_a\\_falvakban](http://hvg.hu/gazdasag/20180410_A_Fideszen_kivul_nincs_egyetlen_part_sem_a_falvakban)

[https://index.hu/belfold/2018/valasztas/2018/04/10/orszagszakadas\\_amig\\_a\\_fidesz\\_elkiszagdasodni\\_a\\_baloldal\\_kinyirta\\_magat\\_videken/](https://index.hu/belfold/2018/valasztas/2018/04/10/orszagszakadas_amig_a_fidesz_elkiszagdasodni_a_baloldal_kinyirta_magat_videken/)

[http://mandiner.hu/cikk/20180410\\_igy\\_oszlott\\_meg\\_a\\_partok\\_tamogatottsaga](http://mandiner.hu/cikk/20180410_igy_oszlott_meg_a_partok_tamogatottsaga)

<https://444.hu/2018/04/11/a-fidesz-a-masodik-fordulo-eltorlesevel-is-a-ketharmadat-alapoztameg>

- Az ellenzék mind összességében, mind pedig egyenként, pártonként nézve is súlyos vereséget szenvedett. Ennek előzetes lehetőségével már számtalan alkalommal foglalkoztunk, ehelyütt elegendő talán annyit megállapítanunk, hogy ebben a választási rendszerben koordinált és egységesen támogatott ellenzéki jelöltállítás híján soha nem is fog sikereket elérni. E praktikus ok mögött azonban meghúzódik egy még tartósabb, stratégiai jelentőségű hiányosság is. Ez a kiáltó esélytelenség így is marad egészen addig, amíg a Fidesszel szemben álló erők nem lesznek alkalmasak arra, hogy versenyképes, a társadalom többsége számára is ismert kormányzati alternatívaként jelenjenek meg. Ehhez pedig világos, egyszerű és homogén vízió kell, aminek megteremtéséhez nem lesz elegendő csupán a fennálló állapotokhoz való kritikai hozzáállás. Azt ma még nem lehetséges egyértelműen megállapítani, hogy e

kikerülhetetlen megújulásnak valamely létező, most is parlamenti szerephez jutott pártja lenne-e leginkább a letéteményese, vagy egy merőben újfajta pártképződmény.

Továbbá az sem, hogy ezt az elengedhetetlen átalakulást a parlamenten belüli, vagy kívüli munkával érdemes-e megkezdeni? A választások után lábra kapott viták nagyjából e két kérdéskör körül forognak. Ha egyenként nézzük őket, akkor az összkép még siralmasabb.

A Jobbik a szakadás szélén áll, miután Vona Gábor egyszemélyben vállalta magára a vereségért való felelősséget. Nem világos az sem, hogy a mégis megmaradt, ám gyökeresen átalakult milliós nagyságrendű táboruk milyen irányba tolná őket a jövőben.

Az MSZP hasonló válságot él át, s a testületileg lemondott vezérkar helyén nem látni olyan politikusokat, akik a belátható időn belül alkalmasak lennének ütőképes politikai formáció létrehozására. Úgy tűnik, marad az évek óta tartó, lassú kihalási folyamat - hacsak a Karácsony Gergővel megkezdett kapcsolat nem fordul termővé.

Az LMP lesz morálisan e választások legnagyobb vesztese, s nem is érdemtelenül, hiszen a főváros totális elnyerése elsősorban miattuk maradt el. Eddigi rejtőzködő kaméleonságuk olyan erős fényt kapott, amiből nehéz lesz árnyékba visszahúzódní.

A DK ott tart, ahol volt, legfeljebb vezetője tartja sikeresnek az 5, 6 %-os eredményt, mert az ígért és remélt félmilliós bázisnak alig a felét sikerült felmutatniuk. Ilyen magas részvétel mellett is.

[https://index.hu/belfold/2018/valasztas/2018/04/11/orban\\_ellenzekenek\\_harom\\_lehetseges\\_utja/](https://index.hu/belfold/2018/valasztas/2018/04/11/orban_ellenzekenek_harom_lehetseges_utja/)

<http://nepszava.hu/cikk/1157351-az->

[utan?utm\\_source=mandiner&utm\\_medium=link&utm\\_campaign=mandiner\\_201804](utan?utm_source=mandiner&utm_medium=link&utm_campaign=mandiner_201804)

<https://merce.hu/2018/04/11/a-helyseg-kalapacsa-avagy-igy-szulethet-ujra-az-ellenzek-magyarorszagon/>

Összességében úgy véljük, hogy e mostani eredmények következtében a hazai pártstruktúra mindenképpen mozgásba jön, és a nyolc éve megfigyelhető patthelyzetet valami újabb stádium fogja kikökkenteni mai zsákutcájából. A megmaradt pártok számára a legnagyobb kihívás az, hogy a Fidesszel szembeni támogatói kör legalább olyan méretű, mint a kormányzati szavazóbázis. Ez persze így volt korábban is, de a mostani pofon abban lehet észhez térítő hatású, hogy megtehessék az elmúlt években elmulasztott lépéseket a pártszövetségek/alkalmi választási párt-együttműködések minden egyéb szempontot háttérbe szorító minősége felé. Aki

ezt legelőbb veszi észre, annak lehet majd kezdeményezőként mindebben a legelőnyösebb szerepe, s ebből a szempontból nézve talán Karácsony Gergely idei fellépése lehet a tovább lépés legtermékenyebb mintája - ha egyáltalán fennmarad a porondon...

## 11.2. A kampányról

A kampányról a bevezető fejezetben kellő részletességgel szóltunk már. Utólag azonban megállapítható, hogy bármennyire is nevetséges, együgyű volt /értsd: egyetlen ügye volt, a migránsozás/, mégis alkalmas lehetett arra, hogy a mai magyar társadalomban meglévő félelmek, szorongások ellen a kellően erőteljes védelem látszatát megteremtse. Ezek szerint e kampány ezerszer történő intellektuális leleplezése az égvilágon semmit sem ér olyan társadalmi közegekben, amelyekben e félelmek elhárításához nem társul egyéb, elfogadható védelmi pótlék. A kampány esetleges hatásairól, s ennek következményeiről a választások másnapjától újfent tragikus színezetet kezdett öltetni egy régi, de ekkor megint elemi erővel előtört vitakérdés:

- Az április nyolcadikai eredmények értelmezése nyomán újból fellángolt **az ország kettészakadásának** mantrája. Merthogy Budapesten szemmel láthatóan egészen másként szavazott a többség, mint a falvakban és egyéb kistelepüléseken. A krónikások ezen a ponton bevallottan zavarban vannak. Az elmúlt három évtizedben már többször is tanúi lehettünk e „kettészakadás” -tragikus felhangokkal történt vizionálásának.

1990 után évekig hallhattuk, hogy a gyilkos SZDSZ/MDF-testvérháború hogyan tette tönkre emberek, családok, szomszédok, rokonok életét. Ma meg már csak a politológusok emlékeznek e két párt nevére. 2002 után a Fidesz hónapokon át köztereken és százezres tüntetések segítségével demonstrálta, hogy a „haza nem lehet ellenzékben”, ehhez képest a későbbiekben ők nyolc évet meglehetősen termékeny ellenzéki évekkel töltöttek el.

2006 őszén mindennapos tüntetések, köztéri gulyásfőzés és bábégetések, televíziós székház-ostrom, majd pedig állítólagos szemkilövések fűszerezték - minden korábbinál ékeőbb bizonyítékát szolgáltatva az ország végleges kettészakadásának. Aztán két és fél évvel később Gyurcsány mégiscsak megvált a hatalmától, de a kettészakítottság mintha ettől sem szűnt volna meg... Szóval, bennünk némi kételyek kezdenek sorjázni e kettészakítottság-elmélet pillanatnyi népszerűsége és mindent megmagyarázni szándékozó mivolta kapcsán.

Először is, a falusi/kistelepülési népesség a nagyvárosiakétól merőben eltérő értékrendje, beállítódása és politikai vonzalmai nagyon régóta ismert és köztudott problémakör. Csak halkan mernénk megjegyezni, hogy a nagyvárosokban élő képzetesebb, netán értelmiségi dominanciájú csoportoknak feltehetően nagyon kevés érdemi ismeretei és tapasztalatai vannak afelől, hogyan él, gondolkodik és kommunikál Magyarország azon egyharmada, akik még a szabadon megmaradt média látószögéből is inkább esnek ki, mintsem alkalmilag megjelenhetnének benne. **Lehet, hogy Orbán Viktor ezt a világot sokkal jobban érti, összehasonlíthatatlanul avatottabban manipulálja, mint bármely más versenytársa, de ha ez a helyzet, akkor erre a jelenségre távolról sem a „kettészakítottság” tragikus víziója a megfelelő magyarázat.**

Másodszor is - és ez már közelebbi tényező a kampány működésének kérdéseire -, ez a világ valóban sokkal inkább kiszolgáltatott az államosított média hírvilágának, de ez a tény még egyetlen pártot sem akadályozott meg abban, hogy ki ne építse a maga megfelelő mélységű vidéki hálózatát, politikai befolyásolási mechanizmusait. (Csak csöndben jegyeznék meg: annak idején, csaknem egy évtizeddel ezelőtt a hazai közvélemény nagy részét páratlan sokkhatásként érte a Jobbik egészen váratlan sikere, amit – mindenféle tömegkommunikációs segítség nélkül!!! - pusztán a folyamatos vidéki jelenlétével ért el...Ha valami magyarázatra szorul, akkor talán az, hogyan feledkezhetek el éppen ők el erről a jól megtanult leckéről?)

Harmadszor, az is meglehet, hogy a vidéki népesség többsége számára ismerősebb, elfogadhatóbb az a fajta nemszeretem, de mégis leginkább Rendet tartó és ígérő alternatíva, amit a Fidesz nyolc éve kézzelfogható módon produkál, mint a szépen hangzó, de kiszámíthatatlan ellenzéki kínálat. Efelőtt megint csak nem érdemes sápítózni, hanem le kellene belőle vonni a megfelelő politikai tanulságokat. (A választásokat követő széleskörű irodalom egyik legfigyelemre méltóbb elemzését adta ez ügyben az Átlátszó szakírója, kimutatván, hogy a kormányzati médiafölény egy olyan világképbe illeszkedik bele, amelynek összetevői sokrétűbbek, mint a pusztán médiahatásoké: <https://atlatszo.hu/2018/04/11/a-magyar-sajto-a-magyar-vidék-a-magyar-valaszto-es-magyarorszag/>

Összességében annyi már most elmondható a kampány egésze kapcsán, hogy az egyoldalúan negatív üzenetekre felépített kormányzati nagyüzemmel az ellenzék sem pártonként, sem pedig együttesen nem tudta, nem is vehette fel a versenyt. Az adott feltételek mellett legfeljebb egy olyan kampánystratégiának lehetett volna esélye, amely képes magát kívül helyezni e negatív



szerkezetben. Ilyen stratégia azonban nem volt. Vásárhely kapcsán már megemlítettük, hogy az ideai választások során a legnagyobb kampány-újdonságot a közösségi média-használat jelenthetné. A fészbukos/telefonos, erősen személykötött kapcsolatok februárban egyszer már eredményesen semlegesítették az óriási központi médiafölényt. Nagy a gyanúnk, hogy 2018-ban ez inkább egyszeri példa lehetett, s nem olyan jellegű, amellyel az ellenzék megpróbált volna az egyéni körzetek többségében tudatosan is élni. Legközelebb talán erre is jobban figyelnek, amennyiben majd elvégzik a feltétlenül szükséges tanulság-elemzést.

Ezen a ponton szükséges még egy fontos jelenségre felhívni a figyelmet. Az elmúlt egy-két évben számos bírálat érte az ún. „**médiabuborék**” - jelenségét, aminek a lényege nagyon is az előző sorokban megpendített hatásokkal függ össze. Nagy vonalakban a következőkről van szó. Az állami média elfideszesedésével, valamint a korábbi printmédia roppant sebességű visszaszorulásával párhuzamosan egyre nagyobb tömegek - főleg a képzetesebb nagyvárosi lakosság - elkezdte kiépíteni a maga privát tájékozási szisztémáit, amelynek keretei közé a legtöbbször csakis azokat a híreket, kommentárokat és értelmezéseket engedik be, amelyek megközelítőleg azonosak saját csoportjaik értékrendjével.

Mindez egyfelől hasznos önvédelem és a társadalmi önszerveződés elengedhetetlenül szükséges lépcsőfoka. **Másfelől viszont azzal a kockázattal is jár, hogy a benne résztvevőket szándéktalanul is dezorientálja a csoportjaikon kívüli világ erőviszonyairól, mert azt hihetik, hogy a többség is úgy érez, vélekedik, mint ahogyan ők, akiket a saját (választott) csoportjuk naponta megerősít álláspontjaik helyességéről.** Így fordulhatott elő, pl. az a lélektani fordulat is, aminek következtében április 8-án egészen a késő esti órákig az ellenzéki vonzalmúak meg voltak győződve arról, hogy a szokatlanul magas részvétel egészen bizonyosan a kormányzati oldal számára lehetett veszélyes fejlemény. A 'médiabuborék' a mai feltételek mellett lehet egyaránt kedvező, de komoly károkat okozó, olyan új társadalmi feltétel, amelynek eredményes felhasználását a pártoknak a jövőben kell kitanulniuk. (Lényegében a Fidesz ezt a leckét megtanulva vitte e tanulságokat a végtelenségig végig, mert a hagyományos közszolgálati szférát formálta át olyan médiabuborékká, amelybe a maga híveit maradéktalanul bele tudta préselni. Így nyerve meg az egyoldalú kampányháborút. Még migráns sem kellett hozzá.)

### 11.3. Részvétel és átszavazás

Többször is utaltunk már arra, hogy az előzetes várakozások szerint a részvétel nagysága, valamint az ellenzéki pártok hívei közötti átszavazási hajlandóság lehetett - volna – az a két döntő tényező, amelyek megfordíthaták volna a nyolc éve uralkodó Fidesz által uralt erőviszonyokat. A részvételi trend egész nap biztatóan alakult, s a legutoljára közreadott - 18.30-as - adatok szerint arra is remény nyílt, hogy akár rekordméretűvé nőheti ki magát. Homályos magyarázatoknak köszönhetően, máig nem tudni pontosan, hogy az utolsó órára összegyűlt nagy tömegű szavazó miatt, avagy egyéb okok folytán, de nem sikerült pontosan megtudni, miért is nem lett 70 % feletti ez az eredmény. Meglehet, idővel ennek a ma még fontosnak tetsző részletnek idővel halványulni fog a jelentősége és csak annyi lesz érdekes, hogy a falusi/kistelepüléseken megmozdult, jószerével teljes körűen Fidesz-pártoló népszerűség váratlan aktivitásának köszönhetően a kormányzó erők előzetesen becsült bázisához képest csaknem 400 ezerrel nagyobb lett a Fidesz támogatottsága.

Az ellenzéki szavazók még ehhez képest is többen lehettek, de azért annyira nem feltűnő méretekben, hogy erre az aránytalanságra alapozva lehetne kétségbe vonni a választási eredmények legitimitását. Sokkal jelentősebb politikai problémaként maradhat meg a fejekben és az indulatokban az elmaradt visszalépések miatt elszenvedett veszteségek fontossága. Azt már egészen bizonyosan állíthatjuk, hogy két fontos területen messze ható érvektől fosztotta meg a leendő ellenzékét a szűkkeblű megfontolásokból elmulasztott kölcsönös visszaléptetés.

Egyfelől, komoly esély nyílt volna a fővárosi 18 választókerületből tizenhétnek az elnyerésre. A választási térképen a pesti kerületekre klikkelve látható, hogy az egyetlen baloldali jelöltnek még akár a leginkább fideszes - 6. számú - kerületben is lehetett volna győzni Kocsis Máté ellen, még a Jobbik jelöltjének /Duró Dórának / a 12%-os támogatói nélkül is. Azt talán nem kell külön hangsúlyoznunk, hogy a jövő évi önkormányzati választásokon a főpolgármesteri helyért, valamint a főváros irányításáért folytatandó harcban mekkora jelentősége lett volna annak, ha Budapest az ellenzék kezébe kerülhetne. Nem tévedünk nagyot, ha azt állítjuk, hogy ebben az esetben az egész jövőben politizálás feltétel-rendszere egészen más képet mutathatna. <http://hvg.hu/cs/v%C3%A1laszt%C3%A1s%202018>

A tágabb vizsgálódás országos szinten is komoly veszteségekről tanúskodó. A HVG egyik elemzése kimutatta, hogy a főváros teljes megnyerése mellett a már meglévő ellenzéki helyekhez országosan még legalább 21 mandátumot megszerezhetett volna a szabaddá tett átszavazási hajlandóság. A Fidesznek még így is meglenne az egyszerű parlamenti többsége

/116 mandátummal/, de nagyon messzire kerülhetett volna a biztos kétharmados többségtől. [http://hvg.hu/itthon/201815\\_ez\\_igy\\_nem\\_nyero](http://hvg.hu/itthon/201815_ez_igy_nem_nyero) Csupán annyit érdemes eme elszalasztott esély mellé rövid kommentárként hozzátenni, hogy a következő négy év parlamenti munkájának gyökeresen más értelme lenne, mint így, a kétharmad mellett.

Kiinduló hipotézisünkben azt állítottuk, hogy a két fontos feltétel */magas részvétel és egyértelművé tett átszavazási esélyek/* teljesülése esetén nem lenne elképzelhetetlen a Fidesz hatalmának általános választásokkal történő megdöntése sem. Nos, az utóbbit egyértelműen elmulasztották az érintett pártok, mivel egészen a legutolsó napokig képtelenek voltak megérteni, hogy **az általános választás mindenekelőtt a választókról szól, a választókért van, és nemcsak a pártok leendő parlamenti helyeinek nagyságáért.** Sőt... elsősorban nem azért van. A győztesek esetében talán még alappal megindokolható ez a szavazatmaximalizálási mánia, ám a megosztott vesztesek esetében ez már koránt sincs így. Tudjuk, ez meglehetősen demagóg ízű kitétel, de mentségünkre szolgáljon, hogy ezúttal szigorúan a lényeg rögzítésére törekedtünk.

A másik feltétel, a részvétel nagysága kérdésében korábban már minden lényeges momentumot megemlítettünk, legfeljebb egy dolgot érdemes még hozzátenni. A választásokat megelőző egy hét/tíz nap szakmailag megalapozott mérései már viszonylagos egyértelműséggel megmutatják a várható mobilizáció, a növekvő részvétel belső összetételét is, és ebből az érintett politikai küzdőfeleknek még mindig alkalmuk nyílik megfelelő és időben megtetendő következtetések levonására. Most ez sem történt így, pedig a Medián még idejekorán figyelmeztetett arra, hogy a legutolsó hetekben a falusi aktivitás és a Fidesz tábora kezdett növekedni - csak éppen senki sem figyelt fel erre a vészjelzésre.

#### **11.4. Kilátások, következmények, várakozások**

Ezt a zárópontot akár azzal is elintézhethetnénk, hogy a legfontosabb kilátásokról már összegzőnk első részben megpróbáltunk több szempontú képet adni. Igen ám, de merőben más feladat mindez a választások előtt és mást jelent az eredmények ismeretében. A választások után már nem annyira a történelmi léptékű kérdések dominálnak, hanem az a fajta megérzés, amelynek alapjait nagyon is a függőben lévő ügyek esélyei adhatják meg. Így tett a választások utáni legelső számában a Magyar Narancs is, amikor a következő hetek, az idej néhány hónap HÉT LEGFONTOSABB belpolitikai kérdését próbálta meg - bőséges érvrendszerrel megtámogatva - felvázolni. Ez a lista olyannyira pontos, hogy jobbnak látjuk röviden kivonatolni:

- Az ellenzék megérti-e, hogy a jövőben a parlamenten kívüli politizálás lesz a legfőbb terepe?
- Mi lesz a Jobbikkal? Hogyan viselik el a kudarcukat?
- Mit lép még Simicska? Maradt-e még mozgási lehetősége?
- Mi lesz a maradék médiával? Meddig maradhatnak állva?
- Megkezdődik-e a civilekkel szembeni támadás?
- Vidéki bázis híján megmarad-e a baloldal?
- Lesz-e Budapesten ellenzéki/többségi koordináció?

// Magyar Narancs: A remény nyomában. A magyar belpolitika előtt álló hét nagy dilemma. ápr. 12.//

Ez a lista elsődlegesen az ellenzéki erők szemszögéből vette számba a nyitva maradt kérdéseket, de nem tévedünk, ha azt állítjuk, hogy a várható kormányzati lépések ennél nagyobb fontosságúaknak látszanak. El is kezdődtek a legelső találgatások afelől, hogy mikor léphet életbe az új kormány és melyek lesznek a legelső lépései.  
[http://hvg.hu/itthon/20180412 Majus 7en alakul meg a parlament rogton a Stop Sorossal kezdenek a kepviselok](http://hvg.hu/itthon/20180412_Majus_7en_alakul_meg_a_parlament_rogton_a_Stop_Sorossal_kezdenek_a_kepviselok)

<https://444.hu/2018/04/12/majus-7-en-alakulhat-meg-az-uj-parlament>

Mintha csak folytatódna a kampány, s ennek némi alátámasztásául szolgálnak a legelső miniszterelnöki megnyilvánulások is:

[http://hvg.hu/itthon/20180410 Orban Eros felhatalmazast kaptunk#utm\\_source=hvg\\_daily&utm\\_medium=email&utm\\_campaign=newsletter2018\\_04\\_10&type-id=HvgDaily&user-id=4256870A&utm\\_content=normal](http://hvg.hu/itthon/20180410_Orban_Eros_felhatalmazast_kaptunk#utm_source=hvg_daily&utm_medium=email&utm_campaign=newsletter2018_04_10&type-id=HvgDaily&user-id=4256870A&utm_content=normal)

<https://24.hu/belfold/2018/04/10/orban-nem-folytatni-fogjuk-a-kormanyzast-hanem-ujat-kezdunk/>

A gazdaságra nézve pedig a szaksajtó elkezdte máris összeszámlálni azokat a döntéseket, amelyek a legszükségesebbnek látszanak: [https://www.portfolio.hu/gazdasag/adozas/a-7-legradikalisabb-intezkedes-amit-a-negyedik-orban-kormany-vegrehajthat.281836.html?utm\\_source=hirkereso\\_es\\_kapu&utm\\_medium=portfolio\\_linkek&utm\\_campaign=hiraggregator](https://www.portfolio.hu/gazdasag/adozas/a-7-legradikalisabb-intezkedes-amit-a-negyedik-orban-kormany-vegrehajthat.281836.html?utm_source=hirkereso_es_kapu&utm_medium=portfolio_linkek&utm_campaign=hiraggregator)

[https://index.hu/gazdasag/2018/04/09/miert\\_orul\\_es\\_miert\\_nem\\_orul\\_a\\_gazdasag\\_a\\_fidesz-gyozelemnek/](https://index.hu/gazdasag/2018/04/09/miert_orul_es_miert_nem_orul_a_gazdasag_a_fidesz-gyozelemnek/)

Szembetűnő lehet, hogy a választások előtt felismert és megígért versenyképességi fordulat jegyében a kormánynak olyan jelentőségű döntéseket kellene még az idén meghoznia, amelyből alapvetően egy másfajta irányú gazdaságpolitika elemei rajzolódhatnak ki. A portfolio.hu fentebb beidézett listája tételesen is tartalmazza e döntési kényszerek legfontosabb elemeit.

Természetesen felvázolhatnánk még számtalan olyan más várakozást is, amely a relatíve új helyzet lélegzetvételnél szünetének szabadon engedett fantáziáját jellemezné. Egyelőre beérjük e két terület - a belpolitika, illetőleg a gazdaságpolitika - várható döntési kényszereinek és lehetőségeinek rövid felsorolásával, mert úgy véljük: néhány hónap múlva éppen eme listák ellenőrzése révén legkésőbb ősszel már azt is megkockáztathatjuk, hogy a Kornai János által felvázolt - s a bevezetőnkben ismertetett - három modell közül melyiknek a jegyében indult útjára a legújabb Orbán-kormány.

P.S.

Lenne persze egy másik út is annak találgatására, hogy mire számíthatunk a jövőben? A választásokat követő néhány nap során több tucatnyi olyan elemzés, vélemény, kisebb nagyobb esszé, szűkebb és tágabb horizontú gondolatmenet jelent meg, amelynek szinte mindegyike abból indult ki, hogy e legújabb Orbán-korszakhoz fűződő, általánosabb jellegű várakozásaink körvonalazásához nincsen és nem is lehet másféle támpontunk, mint a mögöttünk hagyott nyolc év hagyatéka. E véleménycsokor egybeolvasása után sem lehet más megérzésünk, mint annak a megsejtése, hogy a NER UGYAN FOLYTATÓDNI FOG, de minden megszólaló más és más szegmenseiben várja az eddigieknél is gördülékenyebb, akadálymentesebb érvényesülését mindannak, amelyeknek elviseléséhez a többségnek eddig sem sikerült magát hozzászoktatnia. Újabb négy évet kapunk tehát mindannak a megtanulásához, amelyhez e nyolc év is túlzottan soknak bizonyult.

A legutolsó - egyben a legnehezebben megválaszolható - dilemmánkat mintegy záró töprengésként tudjuk csak megfogalmazni. Ha egy politikai erő háromszor egymás után képes meggyőző fölényrel választásokat nyerni, s több mint egy évtizednyi hosszúságú időszakra kapja meg az ország irányításának a lehetőségét, akkor a nyilvánvaló/aktuális és közkedvelt magyarázatok mögött már feltétlenül érdemes és szükséges a sokkal mélyebb, történelmi jellegű összefüggéseket, körülményeket és okokat is számba venni. E feladatra is lesz legalább négy évünk.

A kezdőrúgások mindenesetre sokat mondóak. A választásokat követő hét első néhány napján először is megszűnt az egyik legrégebbi magyar napilap, a hazai sajtótörténet egyik legkiemelkedőbb orgánuma: a Magyar Nemzet. Másnap a kormányzattal bensőséges viszonyban levő Figyelő leköszölte a célkeresztbe tenni kívánt civil aktivisták/soros-ügynökök első, név szerinti listáját... Ugyanezen a napon Brüsszelben plenáris vitában vetődött fel, hogy Magyarország kapcsán talán már ideje lenne elővenni a legkeményebb uniós szankciókat is. S ha most jelentkeznénk a tagságra, akkor fel sem vennének minket.

Biztató kezdetek. Bár... kedden este például a Barcelona 4:1-es előny birtokában utazott Rómába, és nem akadt emberfia, aki elhitte volna, hogy egy ekkora előnyt a világ legjobbjának tartott csapata képes lenne elveszteni. Elvesztette. Szóval ... csínján azzal a kétharmaddal.

Választási értékelések, amelyek érvényességét az év végi összegzés során úgyszintén érdemes lesz újra megvizsgálnunk:

[https://index.hu/velemeney/2018/04/09/hogy\\_lehetett\\_enyire\\_hulye\\_egesz\\_magyarorszag/](https://index.hu/velemeney/2018/04/09/hogy_lehetett_enyire_hulye_egesz_magyarorszag/)

[http://hvg.hu/itthon/20180410\\_Orban\\_a\\_Fidesz\\_egyetlen\\_csodafegyvere](http://hvg.hu/itthon/20180410_Orban_a_Fidesz_egyetlen_csodafegyvere)

[http://hvg.hu/velemeney/20180409\\_fidesz\\_ketharmad\\_tanulsagok](http://hvg.hu/velemeney/20180409_fidesz_ketharmad_tanulsagok)

<https://444.hu/2018/04/10/amit-elmulasztott-a-fidesz-mert-nem-volt-nehany-evig-ketharmada-azt-most-gyorsan-elerheti>

<https://24.hu/belfold/2018/04/10/part-nelkul-a-ketpartrendszerben/>

[http://mandiner.hu/cikk/20180410\\_rajcsanyi\\_gellert\\_bontsuk\\_le\\_a\\_mini\\_magyarorszagok\\_falait](http://mandiner.hu/cikk/20180410_rajcsanyi_gellert_bontsuk_le_a_mini_magyarorszagok_falait)

[https://www.facebook.com/oszko peterblogja/posts/1991322764229389?utm\\_source=mandiner&utm\\_medium=link&utm\\_campaign=mandiner\\_201804](https://www.facebook.com/oszko peterblogja/posts/1991322764229389?utm_source=mandiner&utm_medium=link&utm_campaign=mandiner_201804)

[http://hvg.hu/itthon/20180409\\_Iras\\_a\\_falon](http://hvg.hu/itthon/20180409_Iras_a_falon)

<https://444.hu/2018/04/09/befagyott-az-orszag-2014-ota-szinte-semmi-se-valtozott>

<https://24.hu/belfold/2018/04/09/ez-a-fidesz-orszaga-az-ellenzeket-valtottak-le/>

<https://24.hu/belfold/2018/04/09/torok-gabor-2018-ban-ket-magyarorszag-letezik/>

[http://hvg.hu/itthon/20180411\\_Tolgyessy\\_Peter\\_Sar\\_es\\_remenytelenseg\\_ez\\_az\\_apaly\\_idoszaka](http://hvg.hu/itthon/20180411_Tolgyessy_Peter_Sar_es_remenytelenseg_ez_az_apaly_idoszaka)

[http://valasz.hu/publi/valasztas-egy-ket-dolgot-felreertettunk-128150?utm\\_source=mandiner&utm\\_medium=link&utm\\_campaign=mandiner\\_201804](http://valasz.hu/publi/valasztas-egy-ket-dolgot-felreertettunk-128150?utm_source=mandiner&utm_medium=link&utm_campaign=mandiner_201804)

<https://24.hu/poszt-itt/2018/04/12/gyozott-a-ner-bukott-az-ellenzek/>

<https://atlatszo.hu/2018/04/11/a-magyar-sajto-a-magyar-vidék-a-magyar-valasztó-es-magyarország/>

<https://merce.hu/2018/04/11/a-vörös-vonal-problemája-zsarnokságban-elnenk/>

A hetilapok első elemzései közül kiemelkedően informatív, szakmailag korrekt és megalapozott a Juhász Attila - Krekó Péter-páros esszéje az ÉS április 13-ai számában:  
*Magyarország: az illiberalizmus laboratóriuma*

